

EGYETÉRTÉS

Előfizetési árak: Egész évre 28 korona. Félévre 14 korona.
Negyedévre 7 korona. Egy hónapra 2 korona 40 fillér.
Egyes szám helyben és vidéken 10 fillér.

Főszerkesztő
Dr. PAP ZOLTÁN

Szépirodalmi főszerkesztő
EÖTVÖS KÁROLY

Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI., Eötvös-utca 32.
TELEFON-SZÁM:
Szerkesztőség 788. Kiadóhivatal 708.

A bihari Kasszandra.

Budapest, szeptember 16.

Bihar vármegye törvényhatósági bizottságának mai ülésén Tisza István hosszú beszédet mondott az önálló magyar jegybank ellen. Ez nem lephet meg senkit, hisz már régóta tisztában van az ország azzal, hogy mit várhat Tisza Istvántól, ha önállóságának és függetlenségének megvalósításáról van szó. De azért mégis mindenkit kínosan érint az a ciznikus hang, amelylyel szembehelyezkedett éppen az önálló jegybank kérdésében az egész nemzet akarataival.

Azt mondja Tisza, hogy még senkitől sem hallott elfogadható érveket az önálló bank mellett, eközben azonban megfélemlít arról, hogy éppen ő az, aki régi elkopott frázisokkal tud csak a közös jegybank mellett harcolni. Hogy szegények vagyunk, hogy el vagyunk a külfölddel szemben adósodva, hogy éppen ezért aranyfedezetünk csak abnormis magas kamatlábbal volna megvédelmezhető, hogy minden szegény országnak örülnie kellene, ha a gazdag Ausztria védőszárnyai alá veszi, mint ahogy minden szegény ember örülhetne, ha Rothschild közös üzletbe lépne vele stb. Ezek voltak az érvek, amelyek ugylátszik Biharmegye törvényhatósági bizottságának gazdasági tudományához

mérték voltak, mert nagy tetszéssel fogadták, s ennek a beszédnek hatása alatt napirendre tértek Bácsme gyének az önálló magyar jegybank érdekében az országgyűléshez intézendő felirata felett. De azok, akik a bankkérdéssel komolyan, sőt talán még komolyabban foglalkoznak, mint Tisza István, azok előlőt a beszéd felett még csak gondolkodóba sem esnek.

Mert minél inkább hangoztatják a közös bank hívei, hogy a bankkérdés nem politikai, hanem gazdasági kérdés, annál inkább csinálnak ők belőle politikai kérdést. Hisz csodálatos, hogy csak azok, egyedül csak azok a hívei a közös banknak, a közös vámterületnek s általában a gazdasági közösségnek, akik a politikai közösséget is dogmatikus szívszággal akarják védeni, míg akik a politikai függetlenség mellett szállnak sikkra, sokkal objektívebben tárgyalják ezt a kérdést. A politikát éppen a közös bank hívei viszik be állandóan a vitába. Hisz egész érvelésük nem egyéb, mint politika. A gazdasági érvek és a gazdasági igazságok ezekben a beszédekben csak köpönyegül szolgálnak a laikusok megtévesztésére és hangulatkeltésre vannak szárvna.

A Kasszandra-szerep, amelyben Tisza István tetszeleg magának, igazán nem nehéz és főleg nem jár felelősséggel.

Ahhoz ugyanis nem kell nagy tudomány, nem kell államférfiúi bölcsesség, hogy a nemzeti vágyak ellen valaki állandóan szembeszálljon, mert joggal számíthat arra, hogy a legkisebb baj, a legkisebb fennakadás, igazolni fogja álláspontját. De azért ez nem téveszthet meg senkit. A nemzet tisztában van azzal, hogy ezek a „józan“ nyilatkozatok nem egyebek, felfelé való kínálkozásnál. A nemzet szemében a possibilitást a régi regime emberei amugy is elveszítették, most legalább a bécsi jóindulatot akarják a maguk számára megtartani. Ezért van az, hogy minden kérdésben, amit a nemzet önállósága érdekében megvalósítani akar, ugyanaz a szövetség áll mindig a nemzet elé akadályul. A régi szabadelvű párt, a darabont-korszak emberei s a nemzetiségek, mint prédára leső vad állnak őrt, hogy mihielyt a nemzeti érzés csak meg is mozdul, reá vessék magukat. S nem a czélban, sőt talán nem is egészen az eszközökben van köztük a különbség, hanem legfeljebb csak a hangban, mert a nemzetiségek idegen nyelven ócsárolják a nemzeti törekvéseket, azok meg magyarul.

Az önálló vagy a közös jegybank kérdése már meg van oldva a nemzet előtt. Ma már nem is lehet afőlött vitatkozni, hogy az önálló jegybank fel-

Huszonöt év.

Irta: Takács Mihály.

Nagyon szives és kedves fölszólítást kaptam, hogy írjak valamit a színpadon eltöltött huszonöt év történetéből. Ha arra kértek volna, hogy énekeljek egy áriát, bizonyosan kérettem volna magam — no mert ez már így szokás — de mivel arra kértek, hogy írjak, nem kérettem magam, mert hát tetszik tudni, huszonöt év alatt az operában azt is megtanultam, hogy olyan dolgokat is meg kell csinálni, amikhez az ember nem ért. Miután ma a legtöbb ember olyan dolgokkal foglalkozik a legtöbb ambícióval, amikhez nem sok tehetsége van — és még sikereket is tud elérni — tehát én irok.

Miért lettem énekes? Nem lehettem más; mert már kis diák koromban megjövendőlte ezt nekem egy igen derék, okos minorita rendi tanárom Nagyabányán, ahol iskoláimat végeztem. Az eset igen különös volt. Jól emlékszem, éppen számtani óra volt s egyik osztálytársam ugyan csak izzadt a táblánál, hogy egy nehéz egyenletet megfejtsen. Ezalatt a tanárunk beült a padba, éppen az én hátam mögé, és fülemhez hajolva azt sugja:

— Tudja barátom, azok a nagy művészek vesznek maguknak egy nagy tükröt; akkorát, mint az az ajtó s az előtt a tükröt előtt tanulják be a szerepeiket otthon; majd maga is így fogja ezt csinálni, de addig még sok víz lefolyik a Dunán!

Ezzel otthagytam és én sokáig gondolkodtam azon, vajjon miért mondta ezt nekem?

Nagy tükröt ugyan nem vettem még, de tükrör nélkül is énekelek már egynehány év óta. Hát ezért kellett nekem színpadra kerülni, hogy ez a jóslat beteljesedjék.

Pedig nem úgy indult a dolog, mert egy év múlva már tisztelendő urnak szólítottak, miután fölvettek a nagyváradi papnövevénybe.

Nagy volt az öröm a kispapok közt; a dalárdájukban éppen egy tenoristára volt szükség, rögtön befogtak tehát első tenort fújni és nagy áhítattal énekeltek, hogy:

„Nagypénteken mossa holló a fiát.“

A szemináriumi prefektusnak csakhamar fölűnt az új tenorista s miután ő is szeretett tenort énekelni, nem jó szemmel nézte a konkurrencziát.

Mikor aztán később egyik ünnepélyes misén a székesegyházban magasabban kezdtem az „Ite missa est“-et, mint ő szokta, kitért köztünk az ellenségeskedés. A vége az lett, hogy engem a harmadik év elején kicsaptak a szemináriumból, mert magasan tudtam énekelni!

Szegény megboldogult Bubits püspök, aki akkor a nagyváradi szeminárium rektora volt, pártfogásába vett és rábeszélte, hogy menjek valahova éneket tanulni. Rómába, Párisba, Berlinbe vagy ahol legjobb mestert találok. De a szegény kicsapott kispap csak magyarul tudott s így kénytelen voltam Budapestre jönni, ahol Pauli bácsi, a Zeneakadémia akkori énektanára,

munkába vette a tenoromat és rögtön kiszült, hogy az nem is tenor, csak olyan közönséges bariton! Ámde a karének-professzorunk, Koessler nem hitt Pauli bácsinak és azt állította, hogy én tenorista vagyok! Így történt, hogy két évig a Zeneakadémiában Pauli óráin mély bariton gyakorlatokat énekeltem, a karban pedig tenort!

Azt hiszem, Koessler tanár ur még ma is tenoristának tart!

A harmadik évben sikerült a Nemzeti Színháznál harmincz forint havi ösztöndíjat szerezni, de azért énekelnem is kellett egy szerepet, mert egyelőre csak a Mesterdalnokok első előadásán, a pékek karában volt szabad fellépni, ott is mint tenorista. Kaptam egy kis szerepet az „Afrikai nő“-ben. Egy indus! Tizenhárom szót kellett énekelnem. Nem vagyok babonás, de mégis rossz szám az a 13, mert bár heteken át bajlódott velem szegény jó Pauli bácsi, — az Isten nyugtassa! — az előadáson mégis elpaczeoltam a szerepemet.

Másnap az órán ki is kaptam érte, de nagyon. Azt mondta mesterem, hogy:

— No, magából sem lesz énekes — soha!

Mindig a fülemben csengett huszonöt éven át ez a szigorú dorgatorium és azóta iparkodom jóvá tenni az akkor elkövetett hibát! Nem tudom, sikerült-e, mert Pauli bácsi már nincs köztünk, nem mondhatja meg! Nem egészen tiszta a lelkiismeretem s azért nagyon fogok iparkodni ezentul is, hogy kijavítsam a hibát! Még ráérek egy pár esztendeig!

állítassék-e vagy pedig a közös jegybank szabadalma ujittassék-e meg. Ma már csak az önálló jegybank megvalósításának módja és részletkérdései vitásak, de ezt is a képviselőház által kiküldött bankbizottság olyan alaposan tisztázta, hogy az önálló bank felállítása kétséget nem szenved s nem is szabad, hogy kétséges legyen.

Éppen azért Tisza István mai beszéde már nem hátráltathatja az önálló jegybankot. Amit mondott, hogy a nemzeti függetlenség annál nagyobb és annál határozottabb, minél gazdagabb és erősebb anyagi téren, nem az önálló jegybank és nem a gazdasági önállóság ellen érv, hanem éppen mellette. Hisz az a negyven éves gazdasági politika, melyet a régi Deák-párt s utóbb a szabadelvű párt folytatott, mindenre inkább volt alkalmas, mint arra, hogy akár anyagi megerősödésünkhöz, akár politikai függetlenségünkhöz vezessen. Az ország mind jobban és jobban eladósodott s mind erősebb és erősebb függésbe jutott Ausztriához, gazdasági téren épp úgy, mint politikai tekintetben. S ennek a függő viszonyoknak fentartása, sőt erősítése volt annak az egész rendszernek alapfelfogása, mely éppen Tisza István szálalt sirba. Oda visszatérni nem lehet és nem szabad. Mert hiába akarja a függetlenségi párt ellen Tisza István azt a vádat kovácsolni, hogy gazdasági politikájával gyengíti az országot, csakis a legerőszakosabb rabulisztika képes arra, hogy az önállóságban veszedelmet lásson, s a függésben megváltást. A nemzeti erő nem úgy növelhető, ahogy azt a szabadelvű párt növelni vélte, sőt éppen az a mód volt a legkevésbé alkalmas, mert minden önálló elhatározásnak, minden céltudatos és céliravezető törekvésnek már eleve gátat emelt s csakis az átmeneti állapot az, ami talán küzdelmekkel fog járni a nemzetre és anyagi áldozatokat követel tőle, de lehetetlen, hogy a gazda-

sági függetlenség elszegényedésünkhöz vezessen. S bármily felfoghatatlan is Tisza István szemében, mégis úgy van, hogy a nemzet függetlenebb, erősebb, szabadabb lesz, ha önálló jegybankja lesz, mert anyagi erejének önmaga lesz az ura s szabadon teremtheti meg mindazokat az eszközöket, amelyek ennek az anyagi erőnek növelésére alkalmasak. S az önálló bank éppen ezért nemcsak látszata lesz a gazdasági függetlenségnek, hanem ha úgy csináljuk meg az önálló jegybankot, ahogy az a mi igaz érdekeinknek megfelel, akkor legerősebb eszköze lesz annak, hogy kivívassuk ezt a gazdasági függetlenséget.

Budapest, szeptember 16.

A delegátusok megválasztása. A képviselőház a nagy nyári szünet után első ülését e hónap huszonketedikén tartja és ezen a legközelebbi ülés napirendjét állapítja meg. A huszonharmadiki ülés napirendje a közönségek tárgyalására kiküldendő országos bizottság képviselőházi tagjainak rendes és póttagjainak megválasztása lesz. A képviselőház pártjai huszonketedikén értekezletet tartanak a delegátusok kijelölése végett. A függetlenségi és 48-as pártot Kossuth Ferencz pártelnök már össze is hívta.

A néppárt és a fuzió. A katolikus kongresszus alkalmából a néppárt vacsorát rendezett, amelyen Molnár János alelnök és Prohászka Ottokár püspök a fuzió ellen szóltak föl. A néppárt hivatalos lapja szerint Molnár János felszólalásának lényege ez:

— A koalícióban megtartják a koalált pártok elveiket, programjukat s csak bizonyos czélokra és bizonyos időre kötnek fegyverbarátságot, vagyis inkább fegyverszünetet. A fuzióban leomlanak a pártkeretek, lemondanak a pártok programjukról és egy új zászló köré csoportosulnak s új nevet is vevén föl rendesen. A néppártnak megvan a maga 14 pontos programja, amelynél jobbat; megvan a maga szimplótlen zászlója, amelynél szebbet; és megvan a maga becsületes neve, amelynél tisztességesebbet nem ismer; s így nincs az a hatalom a földön, mely őt e névnek, e zászlónak, e programnak bármely mással való fölcserélésére bírhatná; szóval, mi meghalni, meghalhatunk, de fuzionálni sohasem fogunk!

amelyek nem szállnak el, hanem apró, görbe vonalakban merevednek meg mindörökké; ezt ő nem tudta. Az irás mesterségét az apja sem tanulta meg, ez nem ad kenyeret és nem szerez meleg vaczkot. Jánost sem volt ideje taníttatni, mert mihielyt a gyerek emelni tudta a karját, már munkára hajszolta a hatalmas ösztön, hogy ruhával fedje a fázó testet és falatot nyomjon a követelő szájba. Ez az ösztön pedig erősebb, mint a kultúra nagy urai, akik paragrafusokkal hajszolják az eszes állatot a nyitott könyvhöz.

János pontosan és jókedvűen végezte kötelességét s arra nem is gondolt, hogy ez másképp is lehetne, mint hogy ő fanyelű kis horgával a váltót igazítsa, piros zászlajával a kocsiaknak intsen és hetenkinti bérét az apjának adja.

Egy napon a sarki boltban, amely sokáig üresen állott, egy öreg asszony tejesarnokot nyitott. Az ajtókat szép fehérre festették, bent a boltban takaros asztalok sorakoztak egymás mellett és a mennyezetről aranyos csillár ontott meleg, fehér világot. Fialtak urak és hölgyek lármájától lett hangos az üzlet, akiknek kávét szolgált fel egy szőke kis lány. Jánosnak tetszett a változatosság. Órák hosszat elbámult az ablak előtt és bár nem hallott semmit, érdeklődéssel nézte, hogyan fecsegnek. Egész képzeletét lefoglalta a kis bolt és már vágyai lettek, hogy ő is bent ülhesse a márványasztalok mellett, neki is kávét hozzon a szőke Liza, már szidta a kocsiakat, ha nagyon gyakran jöttek és őt minden perczen elszólították az ablak mellől. Az alvásába pedig, amelyik eddig tiszta és álomtalan volt, álmok surrantak be, a tejesarnokról, lármázó hölgyekről és urakról, az aranyzóke-

Prohászka Ottokár püspök pedig ezeket mondta:

— A néppárt képviselőiről hiszi, hogy ők praktikus katolikusok az élet egész színterén s utánuk — ugymond — mi is beállunk zászlójuk alá, a magyar nyelv utánozhatatlan szép kifejezésével baj-társaik akarunk lenni. Képviselőink meg tudják érteni, hogy a vallásos katolicizmusra kell támaszkodniok, mely egybe van forrva a politikai katolicizmussal. Molnár János rámutatott az elvek folytonosságára, a folytonosság szükségességére. Megácsoljuk sajkánkat, nem hadihajó, de zászló van rajta és norman vitézség, a másik tábor hajója díszes hadihajó lehet, de azon gályarabok lenni nem akarunk. Éljen a praktikus katolicizmus. Ez majd tovább viszi ügyeinket, kidagasztja összefoltozott vitorláinkat, mely alatt szeplőtlen öntudat van. A katolikus képviselőikre és választóikra üríti poharát. Élteti Molnár Jánost és a pártnak norman vérért, Rakovszky Istvánt.

Hasonlóképpen nyilatkozott Rakovszky István alelnök is egy újságíró előtt:

— Egész határozottsággal kijelentem, hogy a néppárt semmi szín alatt sem csatlakozik a fuzió mozgalomhoz. A koalícióban ezentul is hajlandók vagyunk résztvenni, de olyan pártalakulásba, amelyért áldozatokat kellene hoznunk — nem megyek bele. Ebben a kérdésben éppen úgy egységesen fog eljárni a néppárt, mint ahogy a multban is minden döntő jelentőségű ügyben összetartott.

A néppárt tehát nem akar fuzionálni.

A függetlenségi párt értekezlete. Az országgyűlési függetlenségi és 48-as párt folyó hó 22-én, kedden délután öt órakor Kossuth Ferencz elnöke alatt az országos függetlenségi és 48-as pártkör Erzsébet-köruti helyiségének tanácstermében pártértekezletet tart.

A horvát bán körútja. Zágrábról táviratozzák: Bátor Rauch Pál bán tegnap Krsevácba érkezett és a város határán a hatóságok képviselői, a klérus küldöttsége és Zsifkó szenátor fogadták. A bán Drohobeczki püspök kocsiján a püspöki palotába hajtattott és az utcákon nagy számmal összegyűlt közönség méltóságteljes nyugalommal fogadta. A püspöki rezidencián a püspök üdvözlő beszédet intézett a bánhoz. A bán délután a hatóságok, a klérus, a veterán-egyesület, a hitközségek és Belovár város küldöttségeit fogadta. Ezután bankett volt. A bán délután megtekintette a krseváci mezőgazdasági iskolát. Ma délután báró Rauch Pál vissza-

szép Lizáról. Még sohasem érezte azt, amit most kezdett érezni. Ez a lány mindig ott állt a szeme előtt, akkor is, ha nem látta. Azt érezte, hogy tettenesen boldog lenne, ha megismogathatná az aranyhaját, a fehér arcát és csodálatos, a szeméből könnyesepp szívárgott, a keze megreszketett, ha arra gondolt, hogy átölelné, magához szoritáná úgy, hogy a bluzát átütő kicsi melle az ő melléhez szorulna és az ő szája a lány szájához érne. És János most már nem volt boldog, gyakran sirt, az arca sápadt lett és beesett, a szemét barna gyűrű ivelte alá. Ha beszélt vele, mert hamar megismerkedtek, valami fojtogatta a torkát, valami vadul zakatolt a mellében, a hangját pedig úgy itta, mintha éltető forrás lett volna és szebbnek találta az apja harmonikálásánál, a temetési éneknél is ezerszer szebbnek, pedig ezek valamikor nagyon, de nagyon tetszettek neki. Ha egyedül volt is, róla beszélt, hangosan, pedig ezt csak csunya, zavarostekintetű nagy embereknek látta.

De ez a beszéd egészen más volt, mint amilyet egész életében hallott.

Valahogy a szavak fényesek voltak és le voltak csiszolva, mint a gömbölyű kő. És ahogy egymáshoz füzte őket, az egyik vonzotta a másikat, hullámzotak, mint a folyó, izzottak és színt adtak, mint a napsugár és a végén valami megfoghatatlan egyforma ledobbanásban végződtek.

Csodálatos, ő beszélt, néha rekedten, rikácsolva és amit mondott, az olyan volt, mint a zene, mint mesterj kéz gordonka-sírása, befuródott a lelkébe, behatolt a vérébe, megborzongatta és megrészegítette, nem tudta, hogy miért. Emlekezett a józanságára, hiszen nem régen volt

Művészek.

Irtá: Vas Béla.

(Utánnomás illus.)

Mesét mondok, kis lánykám. Kis mesét, póznékül valót. Ilyen is telik tőlem. Neked írtam, elmondani is szeretném, zsámolyon ülve, a lakkcipős, angolsarkas szép lábaidnál. Ugy-e, dobsz érte cserébe egy hervadt szegfűszirmot, majd egy téli estén, mikor lomha hópolyhek belepik a gázlámpákat és én elmegyek az ablakod alatt.

János, aki alig mult tizenötöstendős, kék egyenruhán a villamos sineket igazgatta egy forgalmas utcásarkon. Kékszemű, szép kis fiú volt s bár körülötte tombolt az élet, naiv és érintetlen maradt.

Ragyogó bérpalotákra, művészi stíli középületekre bámult napról-napra, sápadtarczu emberek rohantak el mellette, akiknek a halántékán ott lüktetett a túlfinomultság láza; gyönyörű szép asszonyok, akiknek szeméből nagy vágyak és nagy bűnök sugárzottak feléje és ő nem is sejtette, hogy a házak ornamentikája évezredek művészi harcának az eredménye, nem is sejtette, hogy a finom urak és dámák nem olyan emberek, mint ő, hanem ősök bűneitől degeneráltak, enervált kulturlények. És minden misztérium ismeretlen volt előtte, azt hitte, mindig úgy volt, ahogy most van, minden ember dologra siet, mint ő, józúen megessi az ebédjét és este üdítő alvásra tér, mint ő. Hogy az agyokban véremészítő gondolatok, fölséges ötletek születnek,

utazott Martianecebe. Az ellenzék néhány híve eredetileg tüntetést rendezett, a polgárság azonban tudtukra adta, hogy viselkedjenek nyugodtan, mert különben drágán fizetnék meg a tüntetést. Ennek következtében a bán fogadtatása és ott tartózkodása teljes rendben és nyugalomban folyt le.

Mezőssy államtitkár Besztercebányán. Mezőssy Béla földművelésügyi államtitkár ma reggel Besztercebányára érkezett Zólyom vármegye telepességi látogatására. Az államtitkárt a pályaudvaron dr. Osztrólczy Miklós főispán, Répásky Mátás alispán, Skrovina Mátás Zólyom város polgármestere, ifj. Wekerle Sándor, Badiányi Lajos és Petrogalli Oszkár országgyűlési képviselők és a város nagyszámu polgársága fogadta. Az államtitkár szíves szavakban mondott köszönetet a szép fogadtatásért. A mai nap folyamán a telepességeket tekintette meg, holnap Breznóbányára megy.

Ajtó mögött a helyük.

Budapest, szeptember 16.

A horvátok nagy habozásban voltak, hogy menjenek-e, vagy ne menjenek a berlini interparlamentáris konferenciára? Volt egy értekezlete a tulajdoni koalíciónak, amelyiken azt határozták, hogy nem mennek el. Az agyonizgatott horvátországi közvélemény azonban gyáva meghátrálást látott ebben az elhatározásban és követelte, hogy csak menjenek a nemzetközi hősi túsára a honi vitézek s törjenek lándzsát a magyarok ellen a zágrábi igazság mellett. A horvátok hát jelentkeztek, hogy ők is ott lesznek a konferencián. A jelentkezésben természetesen azt irták, hogy ők mint külön állam kérik a részvétel jogát.

A konferencia előkészítő tanácsa ma foglalkozott ezzel a bejelentéssel s kijelentette, hogy ilyen módon a horvátok szíves részvételére nem reflektál. Külön horvát állam nincs, nem lehet tehát a szuverén államok népképviselőiből alkotott konferencián sem külön horvát csoportnak helye. A horvát urak, hogy ha részt kívánnak venni a tanácskozásokon, olvadjanak be a magyar csoportba. Ott van a helyük.

az és tudta, hogy akkor sohasem történt ez velem mert hallott beszélni bolond emberekről, akiket rejtett kínok és rejtett látások gyötörnek, félni kezdett. Ösztönből, mert alig volt öntudata, menekülni próbált mostani lényétől a régihez, a gondtalanhoz, de nem tudott. Ha nem beszélt is, gondolatok melódiaja harsogott a fülébe és éjjel a sötét szobában alvók lihegése is ritmussá vált neki, hangok hasították a csendet és ő látott: fehér fénykörben ott volt Liza, a nyaka fedetlen, ah, a keble is fölig fedetlen és ott állott előtte lebontott hajjal, rózsás meztelenségének buja tökéletességében.

Nagyon szenvedett és nagyon félt a kis János. Pedig minden szava, amit magányosságában kiejtett, megdöbbentően tökéletes költészet volt. Az ő művészet fakadt ki belőle, amihez nem kell iskola és nem kell tudás, mert rejtélyes természeti erők megnyilvánulása. A mondatai, amelyek elszálltak, mint a legékesebb drágakő öntötták a fényt, a színt, a meleget, az erőt. A nagy poéta volt ez a gyerek, az új emberi érzések hatalmas poétája. De ő ezt nem tudta és megzavart feje várta a megváltást.

Elhatározta, hogy megmondja a felnőtteknek és tanácsot kér tőlük, mit cselekedjék. Amikor beesteledett és munkaidéje lejárt, ahelyett, hogy hazament volna, a végállomáson bevárta az ismerős kocsivezetőket, akikhez bizalma volt.

Elpanaszolta baját, eleinte félve, de aztán nekibátorodva. Olyan szavakkal beszélt, amelyet ezek a munkában elfásult félbarbárok még sohasem hallottak. A beszédjébe színes képek, ritmus és rim fonódott bele és ez a rendkívüli, sohasem látott jelenség az egész figyelmet feljé vonta.

Eitkopf, a német interparlamentari komité elnöke volt az, aki a horvátokat a magyar közjogról ilyen fényesen kioktatta. Gyalázata a horvátoknak, hogy kitétték magukat ennek a refusenek és rászolgáltak arra, hogy egy német birodalmi képviselő adjon nekik leczkét a magyar közjogról és a magyar hazafiságból. Kellemesen lep meg bennünket, hogy Eitkopf — amint látszik — alapos információk szerzése után, kellő tájékozottsággal provokált döntést ebben a kérdésben s megnyitotta fülét a mi igazságunk előtt is. Mert a mi igazságunk üldözött mostoha gyermeke a művelt külföldnek, ahol a magyar állam egész tekintélye, nagy történelmi hivatása és ezer éves multja nyom olyan súlyt a mérlegen, mint a lelkiismeretlen nemzetellenes izgatók rágalmazása. Talán mi magunk vagyunk ebben hibásak, mert nem gondoskodtunk arról, hogy a mi igazságunknak is szárnya legyen és tul birjon repülni a Lajta folyamom. (Az igaz, hogy már a Lajta partján puskások leselkedtek szegényre s akárhány korán szárnyaszegett igazságunk fekszik kiterítve a sváb szántóföldeken.) A rágalomnak ellenben jó szárnyai voltak, sólyomszárnyak, amelyek elvitték messzire s egész Európát telehintették a mi lekicsinylésünk, meggyűlölésünk csiráival.

Annyi kudarc után örülünk, hogy a berlini mérkőzésből, amelyen a világ szeme függ, a mi reputációnk és a mi államiságunk került ki győztesen. A horvátok annyit sem tudtak elérni, hogy mosdatlan száju magyar-pizskoló levelüket fölolvassák éppen ennek durva és illetlen hangja miatt.

A horvát hősök tehát itthon maradnak s nem lesz alkalmuk arra, hogy lándzsát törjenek a berlini porondon. Ezekután reméljük, hogy a Björnson elvbarátai is, akik hasonlóképpen ellenünk fenekednek, bevér, véres fejjel fognak hazavonulni a vitézi tornából, ahol a mi becsületünket próbálják kipellengérezni czéltáblának.

De nem értették meg. Durva röhögés, szitkozódás volt a válasz és még a legbékésebbek is csak szánakozni tudtak rajta.

— Az apja bolondos vére tánczol benne.

— Vagy talán ez is iszik, mint ahogy az apja tette.

Ilyen és ehhez hasonló véleményeket váltott ki. Egyik a fülét huzta meg, a másik hátba vágta, a harmadik baraczkot nyomott a fejébe.

Hazafél bandukolt. Bus, lomha ködök ülték meg a földet s ez a szomorú szürkeség még szomorubbá tette. De még volt egy ember, akivel beszélni akart. Lakott náluk egy festő, az egész környék borbélyai az ő mentés magyarjaival és frizurás asszonyaival pompáztak, ez jóindulattal volt iránta.

Bement hozzá s amint a lelke minden szenvedését, a kétségbeesését kifejezte, a festő ámulva nézett rá.

— Kitől tanultad ezeket, kérdezte, s mikor a fiu megmondta, hogy senkitől, hogy ezek valami titkos erővel hivatlanul támadták meg, szinte vadul kiabálni kezdett.

— Te kölyök, hiszen te leszel a legnagyobb ember, amit mondasz, azt márványba kell vésní. Ujongi és tánczolja, hogy az isteni szikra éppen benned lángolt fel.

János csak bámult, most már igazán nem tudta, mi van vele.

— Óh, hogy irigyellek, — most már lángolt a festő arca, valami különös izgalom vett rajta erőt. Oda hajolt a fiu füléhez és sugva beszélt.

— Én is költő vagyok, tudod-e, talán nálad is nagyobb, de a téletlenség láncza van rajtam. Addig élek csak, amíg ez a nyomorult gép, (itt a

Tisza a nemzeti-bank ellen.

— Bihar megye közgyűlése. —

Budapest, szeptember 16.

Bihar vármegye törvényhatósága ma Nagyváradon közgyűlést tartott, amelynek napirendjén szerepelt Bács megye átirata, amely arra szólítja föl a vármegyét, hogy az önálló magyar jegybank érdekében intézzen foiratot a kormányhoz és a képviselőházhoz. Ezt az alkalmat használták föl Tiszák arra, hogy ismét szembe helyezkedjenek a magyar nemzettel. Már az állandó választmány úgy határozott, hogy térjenek napirendre az indítvány fölött, ma pedig gróf Tisza István támadta vak gyűlölettel a függetlenségi pártot és a mostani kormányzatot, miközben Lyukas mogyorónak nevezte a nemzet önállóságra való törekvését. És a Tiszagárda utolsó maradványa most is helyeselte vezérének hazafiatlan álláspontját.

A botrányos megyegyűlésről tudósításunk a következő:

Bihar vármegye törvényhatósági bizottsága Mikolczy Ferencz alispán elnöklésével ma tartott közgyűlésén a közgyűlés megnyitása előtt az elnöklő alispán meleg szavakkal parentálta el Szmrecsányi püspököt, kinek emlékeztető jegyzőkönyvben öröklítették meg. A közgyűlésen a legnagyobb érdeklődést Bács megye átirata keltette, amelyben az önálló jegybank érdekében arra szólítja fel a vármegyét, hogy a kormányhoz és a képviselőházhoz feliratot intézzen. Az állandó választmány azt javasolja, hogy térjenek napirendre az indítvány felett.

Ladányi Károly, a függetlenségi párt elnöke hosszabb beszédben fejtegeti az önálló jegybank életbeléptetésének fontosságát. Az alkotmány és béke fegyvereivel függetleníteni kell magunkat Ausztriától pénzügyi és gazdasági téren. Nem rombolni akarunk, hanem a nemzet jól felfogott érdekében káros zökkenés nélkül kívánunk áttérni a gazdasági felszabadulás útjára. Indítványozza, hogy a vármegye írjon fel a képviselőházhoz és követelje az önálló magyar jegybank felállítását. (Zajos, lelkes éljenzés.)

Gróf Tisza István szólalt fel most. Abból a szempontból is, hogy a közigazgatási ügyektől a pártpolitikát elválaszssa, elfogadja az állandó választmány javaslatát. Egy dolgot kíván csak megjegyezni. A nemzeti függetlenség annál nagyobb és annál határozottabb, mennél gazdagabb a nemzet erkölcsi és szellemi tekintetben, de elsősorban gazdagabb és erősebb anyagi téren. A függetlenségi eszméket annál jobban szolgálja mindenki, minél erősebbé igyekszik tenni a nemzetet. Egy gazdasági politika akkor szolgálja a függetlenség ügyét, ha erősíti a nemzetet bár-

szívére ütött), jól működik, mert ha egyszer jobban liktet, mert ha egyszer belé száll a nagy-érzések láza, akkor halott vagyok. Hát lehet alkotni indulat nélkül? Hiszen én élek, ujongom és szenvedek a lelkemből pattant individuumokban. Az ordító koldus, aki az írásomban a kocsi után szalad, engem tesz rekedité és az én lábaimat teszi fáradtakká. A bűnös asszonyok szive dobogása az én bordáimat verdesi s a sejtelmes ében leszálló lelkifurdalások az én ágyamon ütnek tanyát s az én éjjeleimet teszik halálosan gyötörtékké.

Járkálni kezdett a kis szobában, izzóvá lett fejét magasra szegte s most már nem is tudta, hogy János is ott van.

— Heraklesem, izmos gyönyörű hősöm, az agyam ködéből csak most születél, megölhetlek-e máris? Jogom van-e hozzá? Hiszen minden izmod tetre vágyik, hogy kiséperd az augiasz istállót, leterítsd a iernai hydrát, a kerineiai szarvast, az erimantosz vadkant. Vágyik a dicsőségvágyó szived a chorus dicséretére, a szerelemvágyó szived a Dejanaira ágyára, a Jólé ölelésére. Már nagyra nőttek a tébai ligetben a czédrusok, melyekből a máglyát rakják neked. Éltre keltelek, bár a halászsavam lesz a kiséret, melylyel diadalmasan vonulsz Thessáliába.

Szegény kis János ott állott bámulól arczczal ismeretlen fogalmak zudultak reá és elkábították, mint a varázsigék. Kisomfordált a szobából, összezavart lelke megnevezhetetlen érzésektől szenvedett.

Leült a küszöbre és keservesen sirt, emeltek a könyvei.

minő formában is, de annál veszélyesebb a függetlenség, ha gyöngíti a nemzeti erőt. Objektív alapon nézi, hogy Magyarország közgazdasága akkor jut-e erősebb helyzetbe, akkor szolgálja-e az ország hitel-igényeit jobban, ha megmarad a közös jegybank, vagy ha megszakítjuk Ausztriával az összeköttetést. Szólv az önálló jegybank mellett eddig sehol sem talált megfelelő érveket. Ő teljes híve a közös vámterületnek, de el tud képzelni argumentumokat az önálló vámterület mellett is. Az önálló jegybank kérdése azonban annyira világos, hogy egy tökeszegény gazdasági terület csupán csak nyerhet az által, ha hiteligényeit összekapcsolja egy tökében gazdag területtel. A külön jegybank mellett azt a tökegazdaságot, amely Ausztriában van és amely ma szabályozza a mi hitelviszonyainkat, elveszítjük. Mentől gyengébbek a természeti eszközök, amelyekkel egy közgazdasági terület védi az aranykészletét, mentül több tartozása és mentül kevesebb követelése van a külfölddel szemben, annál inkább kénytelen kamatlábemelés által védeni az aranyát, amíg olyan vonzóerőt tud gyakorolni a külföldi piacra, hogy az aranyat a külföld kölcsön adja neki. Világosan áll előtte, hogy az önálló jegybank Magyarországra nézve a kamatlábat aránytalanul megrágtatja. Függetlenebb, erősebb, szabadabb lesz-e a nemzet, ha bankjára fel lesz írva, hogy külön bank? (Zaj.) De igenis rázudul a mostaninál sokkal magasabb kamatláb; (Zaj. Ellentmondás.) vagy megmarad a mostani helyzet és biztosítunk oly magasabb hitelberendezkedést, amely a gazdasági erők gyűjtését lehetővé teszi. Ne értsék félre, nem azt akarja mondani, hogy a függetlenségi párt, amely minden tiszteletét bírja, a látszatot akarja és nem a valóságot, de úgy látja, hogy a legjobb intenczióval feláldozzák a látszatért a valót. (Zaj. Helyeslés. Ellentmondás.) A maga részéről semmi szava sincs az önálló jegybank mellett. Nem járulhat hozzá Ladányi indítványához. Elfogadja az állandó választmány jelentését. (Hosszantartó éljenzés, zaj.)

Farkasházy Zsigmond azt óhajtja, hogy a törvényhatósági bizottság pártpolitikai elfogultságtól menten foglaljon állást a nemzeti bank kérdésében. Nem korszakpontból, hanem az ország gazdasági érdekeit figyelembe véve, híve a nemzeti bank 1911-ben való felállításának. Harmincz éven át sikerült az országban, de Ausztriában is fentartani azt a köztudatot, hogy a közös vámterület és a közös bank első sorban osztrák érdek. Ennek a köztudatnak volt betudható, hogy a közösség fentartása kedvéért Ausztria bizonyos koncessziókra volt hajlandó, vagy legalább is ezuton sikerült elérni, hogy 25 éven át a kvóta változatlan maradt.

Gunyas közbeiktatások: Most felemlétek 2 százalékkal!

Farkasházy Zsigmond: Nem az én zseemből emelték fel. (Derültség.) Ladányi Károly indítványát fogadja el. (Élénk helyeslés.)

Gróf Tisza István: Szavai értelmét akarja helyreigazítani. Farkasházy hivatkozott a kisebb államokra, amelyek szerinte két kézzel kapnának rajta, ha egy gazdag terület azt mondaná, beviszi őket az ő gazdaságpolitikai rayonjába. (Ellentmondások.) Farkasházy óva int a szegény és gazdag közötti szövetkezéstől. Minden azon fordul meg, sikerül-e egy szegénynek egy gazdagot fogni, aki vele az egyenjóságát megosztja. Ha a bizottsági tag urnak Rothschild egy közös üzletet ajánlana, nem hiszem, hogy visszatartaná az a körülmény, hogy kevesebb tőkével rendelkezik. (Zajos derültség.) Ami az utolsó kiegészítést illeti, kerülni akarja a pártpolitikai és egyéni élű megjegyzéseket. Mi sem áll tőle távolabb, mint az, hogy kétségbevonja ama nagytehetségű férfiak tudását, kiválóságát, akik a mai kiegészítést, mint a kormány tagjai megcsinálták. De oly kiváló embernek is, mint Wekerle Sándor, miért kellett oly mizerabilis kiegészítést kötni? Mert ki akarta csikarni a függetlenség látszatát. (Zajos helyeslés.), a nyomorult lukas mogyorót, hogy szövetség helyett szerződéssel állhasson elő. (Zaj.) Ezért kellett milliókat és milliókat áldozni. Nem támadás ez, csak azért mutat rá, hogy okuljunk rajta.

Farkasházy Zsigmond: Az önálló bank lukas mogyoró?

Előnk: Ne tessék közbeszólásokkal zavarni a szónokot! (Tiszához.) Méltóztassék folytatni!

Gróf Tisza István: Csak ennyit akartam mondani. (Zajos éljenzés.)

Ezután névszerinti szavazást kért a függetlenségi párt. A megjelölt szavazás eredménye szerint a közgyűlés 137 szavazattal 53 ellenében elfogadta az állandó választmány javaslatát és rapirendre tért a bácsmegyei indítvány felett.

Budapest, szeptember 16.

A nagyszabeni propaganda. Zimonyból jelentik: A letartóztatott diákok ügyében a vizsgálat tovább folyik. Hír szerint a diákok közül hatan szerb alattvalók és a belgrádi egyetem hallgatói. Vallomásuk szerint Zimonyban csak látogatásban voltak és egy vendéglőben több ismerőssel mulattak, mely alkalom-

mal Péter szerb királyt éltették. A zimonyi rendőrség házkutatást tartott egy Szlavkovic György nevű vaskereskedő üzletében, ki engedély nélkül fegyverek árusításával foglalkozott.

A fiemei kormányzóhelyettes. A hivatalos lap ma közli, hogy a király dr. gróf Wickenburg Istvánt, a fiemei és magyar-horvát tengerparti kormányzóságnál alkalmazott miniszteri tanácsost a fiemei és magyar-horvát tengerparti kormányzósághoz kormányzó-helyettesé nevezte ki.

Az őszi királygyakorlatok.

— Összeütközés előtt. —

Budapest, szeptember 16.

A veszprémi fogadtatás ceremóniái lezajlottak. Szent István község és Székesfehérvár között ma már teljes erővel folyik a hadgyakorlat, melyet a trónörökös vezet. Fiedler és Albori csapattestei ma már a taktikai felvételbe belekezdtek, úgy, hogy holnap délben okvetlenül összeütközésre kerül a sor, amelynek kimenetelét az egész ország érdeklődése kíséri.

A hadakozó felek ezuttal a modern technika minden vívmányát felhasználják, így a sárkány léghajót és a drótnélküli telefont is, melyek eddig a legjobb szolgálatokat tették. De ezeken kívül érvényesítik az utolsó háborúk tapasztalatait is, különösen az orosz-japán háborúból eredőket.

A hadgyakorlat fáradalmait a király ma is jól bírta s ha ezuttal nagyobb óvatosságra is van kényszerítve, ez csupán elővigyázatból, alig elmúlt hűlésére való tekintettel történik.

A mai nap lefolyásáról részletes tudósítunk a következő:

A király a harctéren.

A nyugatmagyarországi hadgyakorlatok első napja ma igen szép, napsugaras időben és teljes szélszélben kezdődött. Elsőnek a Hajmáskéren lévő hadvezetőségéből már a kora reggeli órákban Ferencz Ferdinánd trónörökös ment el automobilon gróf Bos-Waldeck-el, az osztrák önkéntes automobil-karnak melléje osztott tagjával a harctérré.

Veszprémből elsőnek Frigyes főherceg, az osztrák Landwehr parancsnoka ment el Nemecek ezredes és Schwarzenberg őrnagy szárnysegédek kíséretében lóháton a Sukori-hegyre, majd utána hét órákor az összes katonai attasék festői szép öltözetben Margurg Frigyes és Kellersperg Osvalt századosok vezetése mellett, majd Lipót Szalvátor főherceg, tüzérségi főfelügyelő Weigner ezredes és Mückl őrnagy.

A király, aki kilencz óra 20 perczkor indult el Veszprémből, kilencz óra 50 perczkor érkezett meg kocsin Szentistván községbe, ahol azután kíséretével együtt lóra szállt és a Sukori-hegyre lovagolt. Elöl a szolgálattelvő szárnysegéd, Bronn őrnagy ment, majd gróf Kinszky főistállómester, akit a főhadiszállás egész tisztikara követett lóháton. A király kíséretében volt Boliras tábornoszernagy, főhadsegéd, dr. Kerzi udvari orvos.

A király egészen fellovagolt a merdek hegyre, amelynek csúcán tábori sátrat állítottak fel, ahol a hadvezetőség a szükséges jelentéseket fogadta és az írásbeli parancsokat kiadta.

A hegyen Ferencz Ferdinánd trónörökös üdvözölte a királyt és jelentést tett neki; azután hőtzerdorfi Conrad altábornagy, a vezérkar főnöke tette meg a királynak jelentését, mire a király leszállt a lóról. A király Sweetheart nevű kedvenc kanczáján lovagolt. Lováról leszállva, kezét nyújtott a nála jelenkező Károly Ferencz József főhercegnek; azután több külföldi katonai attaséval beszélgetett.

A király igen jó színben van. Az éjtelmező álomban töltötte és nagyon jól érzi magát, noha legutóbb kiállott náthájának és köhögésének még némi nyoma észlelhető. A király alaposan megtekintette a hadgyakorlatok terepét, amelyet Ferencz Fer-

dinánd trónörökös részint automobilon, részint lovon már végigjárt.

A hadvezetőség a Szentistván községtől északra fekvő Sukori-hegyen foglalt állást két dombon. Az egyik dombon volt a tábori sátor és a hadvezetőségnek egyik része, a közvetlen szomszédos másik dombon a hadvezetőség másik része. A király a szemle után átlövogolt a sík dombra, ahol a hadvezetőség többi tagjai voltak jelen és ott megszólítással tüntette ki a 33. hadosztály parancsnokát, Hornig altábornagyot.

Nincs sátor a főhadiszállason.

Tizenhárom évvel ezelőtt, a bánffyhungyadi hadgyakorlatok alatt történt, hogy — Albrecht főherceg halála után — a hadgyakorlatok fővezetését a király maga vette át. Albrecht főherceg hagyományait követve, a király hadgyakorlati sátrat készítettett, amelyben a hadgyakorlatok fővezetőségének összes tagjait, akik az ő parancsai szerint intézték a nagy hadgyakorlatokat, vendégeül látta. Azelőtt is résztvett a király a nagy gyakorlatokon, de csak mint legfőbb hadur és akkoriban az uralkodónak a hadgyakorlatok központjának közelében fedelmi udvara volt. Tavalyig a király sohasem mondott le arról, hogy a hadgyakorlati sátorban a hadsereg főbbjeit nap-nap után maga köré gyűjtse; az idén azonban le kellett mondani a sátor felállításáról és ez idén először nem látni a legfőbb hadiszálláson a hagyományos sátrat. A veszprémi várbau ugyanis nincs alkalmas hely a sátor felállítására, amiért is a király belenyugodott abba, hogy melőztessék.

A király körül.

A király veszprémi tartózkodása alatt semmiféle küldöttséget sem fogad. Ezt már a hadgyakorlatok programjával kapcsolatban megállapították, mert illetékes helyen sulyt helyeznek arra, hogy a király veszprémi tartózkodásának épp úgy, mint mindenek, ami a hadgyakorlatok területén történik, tisztán katonai jellege szigorúan megőrvassék.

A lapokban ismételtelen felmerült az a híresztelés, hogy a királynak a záró hadgyakorlatok alkalmával Veszprémben való időzését hadügyi politikai tárgyalásokra fogják felhasználni. A legilletékesebb helyről kijelentik most, hogy Veszprémben ily tárgyalások nem lesznek és hogy soha sem is voltak tervbe véve; az e híreszteléshez fiizott kombinációk tehát semmi komoly alappal nem bírnak.

A király előre megállapított program szerint e hó 23-án utazik vissza Veszprémből Budapestre, ahol e hó 25-éig marad. Ugyan e hó 23-án fogadja a király Ferdinánd bolgár fejedelem látogatását, aki két napig marad a magyar fővárosban. Huszonötödikén a király Gödöllőre utazik, ahol 30-ig marad. Október 1-én a király ismét Budapesten lesz és itt fogadja a spanyol királyi pár látogatását, akik négy napig lesznek Budapesten a király vendégei. A spanyol királyi pár elutazása után október 8-án ismét Gödöllőre utazik a király és ott marad körülbelül október 18-ig, amikor is ez időben Budapesti tárgyaló delegációk alkalmából udvari ebédek lesznek. Az udvari ebédek lezajlása után a király Bécsbe tér vissza.

A király ma a tegnapi köhögés után is kitünően érzi magát. A szabadban való tartózkodás a királynak láthatólag jót tett; a mai ebéd alatt legjobb kedvében volt. Az ebéd után is még számos tiszttel társalagott. Dr. Kerzi udvari orvos a király egészségi állapotával rendkívül meg van elégedve. Holnap az uralkodó ismét kivonul a hadgyakorlatok terepére. A korábbi évek szokása ellenére azonban holnap is nem korán reggel, hanem csak délelőtti kilencz órákor kocsikázik a hadgyakorlatokra, de mindenesetre napi öt-hat órát akar szánni a katonai műveletek megzemlélésének.

A veszprémi színház megnyitását a király nem fog megjelenni. Ma érkezett a kabinetiroda útján a szinpártoló-egyesület elnökségéhez az értesítés, hogy a király a hadgyakorlatok fáradalmi után a megnyitáson nem kíván megjelenni.

Előcsatározások.

Az idei királygyakorlatok alkalmával két hadsereg áll egymással szemben. Az egyik áll a pozsonyi 5. és a budapesti 4. hadtestből. Az előbbinek pa-

rancsnoka Steininger tábornagy, hadtestparancsnok, az utóbbi pedig Brudermann lovassági főfelügyelő. A két hadtestből álló északi hadseregnek vezére báró Albori tábornagy, csapatfőfelügyelő.

A déli hadsereg áll a zágrábi hadtestből, Gerbe altábornagy, hadtestparancsnok vezetése mellett, továbbá egy kombinált hadtestből, amelynek parancsnoka Pott altábornagy, a krakkói hadosztály parancsnoka. A két hadtestből álló déli hadsereg parancsnoka Fiedler tábornagy, csapatfőfelügyelő.

Az előretolt 33. számú hadosztály részben elszáncolt állásban várja be a Szentistvánt körülvevő halmok mindkét oldalán, a Balaton keleti részéről jelzett déli ellenségnek felvonulását.

Az északi fél lovassága Sárvíz mellett érintkezésbe került a déli fél lovasságának egy részével, miközben hosszabb ideig tartó tüzelés volt.

A délelőtti folyamán ismételt összeütközések fordultak elő egyrészt a lovasságok közt Székesfehérvártól délnyugatra, másrészt a gyalogságok közt Hajmáskértől délnyugatra, ahol az északi hadsereg csapatai állást foglaltak, lövészárkokba ásva elmagukat.

A Sukori-, vagy úgynevezett Királyhegy közelében van az északi seregnek sárkánylégőhája, amelyről az ellenfél közeledését figyelik és amely telefon utján látja el a hírszolgálatot.

Délután egy óraker a helyzete még változatlan, döntő ütközetre azonban holnap, esetleg holnapután előtt aligha kerül a sor.

A déli félnek a Balaton keleti szélé közelében táborozó negyedik lovasdandárja hajnali öt óraker vonult fel Polgárdiból Székesfehérvár irányában azzal a rendeltetéssel, hogy a már éjjeli három óra óta a Sárvíz folyó hosszában feléle menetelő Mattyasovszky ezredes parancsnoksága alatt álló, a 4-ik honvéd gyalog hadosztály egyik különítményével (négy zászlóalj, két lovasszázad, egy üteg) a Balaton keleti részén Veszprém irányában menetelő fő háderő jobb szárnyát fedezze. A Sárvíz-folyó kanyarulatánál az északi félnek kisebb gyalogosztaival már előretoltak abból a célból, hogy a Székesfehérvár mellett és délre elterülő átjárásokat megszállják. Ezeknek hátvédje állott a bosznia-hercegovinai gyalogezred egy zászlóaljából, amely vasuton érkezett a városba.

Reggel öt óraker megindult a magyar királyi honvéd lovas-hadosztály azzal a rendeltetéssel, hogy a Sárvíz folyón keresztül nyomuljon előre és a jobb szárnyának megtámadásával akadályozza meg ennek előnyomulását, amelyet ez a Balaton keleti részén Veszprém irányában óhajtott végrehajtani. A diszpozíciók következtében az átjárások miatt a Sárvíz körül összeütközések keletkeztek, amelyekben mindkét fél lovassága arra kényszerült, hogy löfgyverőt használja.

Változó eredménnyel folyt a harc a Sárvíz folyó felett vezető hidakért és a folyót kísérő csatornák birtokáért, anélkül, hogy az északi félnek a késő délelőtti órákban sikerült volna az akadályt utjából elhárítani.

Aból a célból, hogy a déli fél felől a Veszprém felé vezető utat elzárja és hogy a már ezen hónap 14-én a Balaton nyugati szélén megérkezett csapatokkal való egyesülését megakadályozza, az északi fél parancsnoksága az eleddig észak felé visszavonuló 33. gyalog-hadosztályt arra utasította, hogy a Szentistván községet mindkét oldalon körülvevő halmokon egy, a védelemre kedvező állást foglaljon el és ebben az állásban maradjon meg.

Már korán reggel felállottak ennek a hadosztálynak csapatai. Hornig altábornagy parancsnoksága alatt a Balaton keleti szélétől Veszprém felé húzó közlekedési vonalakon keresztül, miközben a hadállás megerősítésére könnyű erődítmények alkotásával kellő gondot fordítottak. A védelmi vonal általában délkelet felé volt irányítva. A megszállott halmok legmagasabb pontján, a Sukori hegy közelében, Szentistvántól északra, már kora reggel együtt volt a hadgyakorlat vezetősége.

Ferencz Ferdinánd főherceg és a vezérkar főnöke első sorban is Sárvíz körül foglaltak állást és csak azután mentek el a hadgyakorlatok

vezetőségének helyére, ahol délelőtti tíz óraker a király is megjelent és a jelenlevő csapatok megismerlése után lováról leszállott, hogy a fejlemények menetét élénk érdeklődéssel kísérhesse.

Lassankint jelentések érkeztek, hogy a Balaton mentén erős csapatoszlopok vannak felvonulóban, azonban elmuld a délelőtti anélkül, hogy a déli félnek ezek a csapatai, amelyeknek meglehetősen távolságokat kellett leküzdeniük, a hadállás távolabbi előterepére érkezhettek volna. Hornig altábornagy azonban egy elfogott kerékpárosnál megtalált iratok alapján már idejekorán tudomást szerzett arról, hogy Veszprém felől a hátvédet veszély fenyegeti. Ez ellen a város ellen mintegy reggeli négy óra óta a 2. számú lovas-hadosztály Tersztyánszky vezérőrnagy parancsnoksága alatt Devecser felől már indulóban volt. Veszprémtől nyugatra egy hírszerző különítmény gyanánt előre küldött gyalogszázad defilében állott föl, itt csekély ellenállásra talált és végül arra kényszerítette a lovasságot, hogy déli irányban kerülő utat tegyen.

Délelőtti tíz óra körül a lovasság, amelynek Rátót mellett az északi félhez beosztott Zirc felől előrevonuló 11. huszárezreddel kisebb összeütközése volt, megérkezett Hajmáskér környékére, ahol azonban a 33. gyalog-hadosztály arra kényszerítette, hogy a hátvéd biztosítására szükséges intézkedéseket tegye.

Ezalatt a déli fél lovassága a hosszú menetelés folytán szükségessé vált pihenőjét tartotta, minden valószínűség szerint arra a pillanatra várva, amelyben a Szentistván melletti hadállás arcvonala ellen a támadás sikerrel megkezdhető.

A délutáni harc.

A délután folyamán az előkészítő harc a lehető legnagyobb gyorsasággal fejlődött ki. A déli hadseregnek egészen előre tolt lovas-hadosztálya megérkezett Veszprém közelébe. A város igen mozgalmas képet nyújt, percről percre nagyobb lovas csapatok vonulnak keresztül rajta. A délután folyamán Hajmáskér, Vilonya és Szentistván községek között már erős harc folyik. Különösen a bevezető tüzéség harca volt nagyon heves. A holnapi délelőtti folyamán valószínűleg döntés várható. Esti hét óraker a főhadiszálláson megállapították, hogy a mai nap folyamán a lovasság és a gyalogság között ismételt összeütközések fordultak elő. Különösen a déli félhez tartozó Trestyánszki lovas-hadosztály tünt ki, amely tizenhét óránál tovább ült nyeregben anélkül, hogy a lovakat megittatta volna és az ellenséges gyalogsági csapatokkal lovon, valamint gyalog is, több ütközetet vívott meg. Ezen hadosztály működését valószínűleg a legszebb siker fogja kísérni, mindennek dacára az északi hadsereg egyes részeinek sikerült dél felé előnyomulniok és Veszprém irányában az utnak mindkét oldalán a csapatokat előretolni. Késő délután folyamán érezhetővé vált a déli hadsereg azon erőinek nyomozása, melyek a Balatontól délre csoportosítva, északkelet felé, tehát körülbelül Székesfehérvár irányában nyomultak előre. A holnapi nap folyamán a két hadseregnek már zöme is összeütközött. A mai harc alatt az északi fél a rendelkezésére állott technikai segédesszközöket bőségesen használta. A sárkánylégőháji báró Berleps ismert légőhájs vezérlete alatt alkonyatig állandóan a hadgyakorlatok terepének északkeleti része felett lebegett és hadserege parancsnokságának kiváló szolgálatokat teljesített. A dróttalan táviró szintén szolgálatban volt. Ezen új technikai vívmány beváltáról azonban hivatalosan még mi sem közölhető, mivel csak kísérleti stádiumban van és különösen a hullámhosszuság megállapításának kérdése még nincsen megoldva. A gépfegyverosztályok és a kerékpárosok mind a két hadseregnél ismételt akcióba léptek és külön megemlítést érdemel az a rendkívüli gyorsaság, amelylyel a lovassági gépfegyverosztály megnyitotta a tüzelését, majd ismételt folytatta menetelését. A 13. hadtestnél a vonatostály Wolf őrnagy parancsnoksága alatt látja el az élelmezést. Az állandó élelmezési intézetek gondoskodnak az élelmezési anyagok raktárakba való szállításáról. Az élelmezés körül kitünt, hogy mily fontos szerepet teljesítenek az autómobilok a modern háboruban nemcsak a hírszolgálat, hanem az élelmezés terén is,

Az éj folyamán nagyobb összeütközés nem volt. Az előbbre tolt hadosztályok előreláthatólag a holnapi délelőtti folyamán fognak összetűzni, amivel megkezdődik a tényleges csatagyakorlat.

Udvari ebéd.

A király csak délután három óraker érkezett a hadgyakorlatok területéről ismét Veszprém városába. Künn olyan jól érezte magát, hogy ottartózkodását meghosszabbíthatta. Visszatérté ugyanis eleinte két órára vették tervbe, mert az ebéd már fél háromra jelezve volt. A király Szentistván községben ismét kocsi szállításra és a hajmáskéri országuton Veszprémbe hajtattott, ahol délután három óraker a sorfalat álló közönség élénk éljenzéssel üdvözölte. Délután fél négy óraker ebéd volt, melyen Lipót Szalvátor és Frigyes főhercegeken, valamint az udvari ebédekre hivatalos tagokon kívül résztvettek: Szabó László belügyminiszteri osztálytanácsos, Rhédey prelátus és kanonok, Néger prelátus és kanonok, továbbá Meszes törvénytudós helyetteselnök, Köves táblai bíró és dr. Juraszek kir. ügyész. A menü a következő volt:

Potage à l'orientale
Piece de bouef garni
Mayonnaise des oieles
Reine de chevreuil
Salades grossailles
Porfait a lá creme cacao
Dessert

Az udvari ebéd délután öt óráig tartott.

Este fél nyolcz óraker a király és a főhercegek részvételével udvari vacsora volt, amelyen a főhadiszálláson jelenlevő törzs- és főtisztek voltak hivatalosak.

A tábori mozgókonyha.

A hadgyakorlatok alkalmával a hadvezetőség először tesz nagyobb szabású kísérletet a tábori mozgókonyha gyakorlati alkalmazásáért. Nagyjelentőségű a kérdés helyes megoldása azért, mert a mai fejlett közlekedési viszonyok mellett a legszegényebb vidékeken sem ütközik az élelmiszerek előteremtése lekiüzhetetlen nehézségekbe. Vasuton, autómobilon a legtávolabbi vidékekről is szállítható a csapatok elállítására szükséges élelem. Sürgősen megoldandó feladat azonban a főzés kérdése, mert tapasztalati tény, hogy a nagy menetelésektől elfáradt és elcsigázott legénység nem bírta bevárni a hosszabb időt igénybe vevő főzést és a mielőbbi pihenés kedvéért inkább lemond az étkezésről. Azért gondoskodik a hadvezetőség a mozgó tábori konyhákra, amelyek már a csapatok menetelése közben üstökön főzik az ételt, úgy, hogy mire a csapatok a pihenőhelyre érkeznek, azonnal hozzáfoghatnak az étkezéshez. Különböző rendszerű mozgókonyhák vannak, amelyek közül éppen most kívánja a hadvezetőség kiválasztani a legmegfelelőbbet. A mostani hadgyakorlat alkalmából huszonhét különböző rendszerű konyhát próbált ki a hadvezetőség.

József főherceg a harcban.

József főherceg ma délután kíséretével gépkocsin Székesfehérvárra érkezett és a püspöki palotában szállott meg. Délután Szabadbattyán körül lovasharc volt, amelyben József főherceg 79. dandára is résztvett. Székesfehérvár környékén más csapatok is összeütköztek. Nagy csapatok vonulnak előre Veszprém felé. József főherceg az éjszakát Székesfehérváron tölti.

EGYHÁZAK.

— (A református egyház építkezései.) A református előjáróságok most, amikor a budapesti egyház a VI—VII. kerületben, valamint a Józsefvárosban a templomépítés előtt áll, ismét erősen kezd foglalkozni azzal a régi vágygyal, amely a Kálvintéri parokhiális ház újjáépítését és a teológiai akadémia célszerűbb elhelyezését kívánja. A kérdések rendkívül súlyos feladatokat rónak a vezetésre hivatottakra; nem pénzügyi nehézségekkel állanak szemben, hanem a telekrendezés kérdésével. Ugyanis a székesfőváros műszaki tanácsa jelentékenyen kívánja, hogy a templom telkéből jókora darabot el kell vágni. Az elvett telekrészért az egyházat a szomszédos Rottenbiller-telek részleges hozzává-

sárlásával lehet kárpótolni. Ez a művelet azonban a szakértők számítása szerint oly nagy költségbe kerül, hogy a főváros a jelen körülmények között nem képes a munkálatokhoz hozzáfogni. De a parokhiális ház újjáépítése nehézségre lel a teológiai akadémia elhelyezésének kérdésében is. Az akadémia mostani helyiségében szorong s szükségét szenved. Sem internátusa, sem tantermei, sem könyvtára nem rendelkezik a kívánalmaknak megfelelő, tágas termekkel és ez a szükség megakasztja az intézetet fejlődésében is.

Horvát aknamunka Berlinben.

— Az interparlamentáris konferencia. —

Budapest, szeptember 16.

A lázadó horvát képviselők a berlini interparlamentáris konferenciát alkalmas fórumnak vélték arra, hogy nyíltan szembehelyezkedjenek a magyar állammal. Mindenáron azt akarták, hogy külön „horvát” csoportként kezeljék őket s ilyen minőségben vehessenek részt a konferencia tanácskozásain. Amikor ezt írásban kérték, a bizottság elnöke visszautasította a horvátok jogtalan és indokolatlan kérelmét. Ámde a horvát okvetetlenkedés nem érte be ezzel az udvarias figyelmeztetéssel, új levelet írtak, amelynek gyalázkodó tartalma sokszor hallott és jól ismert rágalmakat szórt a magyarok ellen. Az interparlamentáris konferencia előkészítő tanácsának mai első ülésén aztán a horvátok megérdemelt kemény leczkében részesültek. A német Eitkoffi oktatta őket ki a magyar közjogból és megmagyarázta nekik, hogy ő sem ismer horvát államot. Ha tehát a konferencián részt akarnak venni, ezt csak a magyar csoportba való belépés révén érhetik el. Gróf Apponyi Albert miniszternek, a magyar csoport elnökének beszéde után a tanács egyhangulag helyeselte Eitkoffi fejtegetéseit, a horvát próbálkozás tehát teljes fiaskóval végződött.

Délután a magyar csoport tartott ülést, amelyen gróf Apponyi Albert ismertette a konferencia elé kerülő nemzetközi kérdéseket, este pedig az interparlamentáris konferencia tagjainak tiszteletére nagy fogadás volt a birodalmi gyűlés épületében.

A mai események részleteiről ez a tudósítás számol be:

A horvátok fiaskója.

A berlini interparlamentáris kongresszus tanácskozásait előkészítő tanács ma délelőtt 10 órakor a Reichstag üléstermében Pléner (oszták) elnöklésével ülést tartott, amelyen a tanács valamennyi tagja részt vett, köztük a magyar csoport képviselőiben gróf Apponyi Albert vallás- és közoktatásügyi miniszter, a csoport elnöke és Nagy Emil orsz. képviselő.

Mindjárt az ülés megnyitása után Eitkoffi, a német interparlamentáris comité elnöke jelentette, hogy a berlini konferencián való részvételre külön csoportban jelentkeztek a horvát tartománygyűlési képviselők, azonban ő ismerve a magyarországi közjogi helyzetet és tudva, hogy a Magyar Szent Korona egyik integráns alkotórészeinek képviselőiről van szó, jelentkezésüket tudomásul nem vehette, a meghívókat részükre ki nem adhatta és a maga részéről a horvát képviselők jelentkezésére csak azzal felelt, hogyha a berlini konferencián részt venni kívánnak, ezt csak a megfelelő uton és pedig kizárólag csak a magyar csoportba való belépés útján eszközölhetik. (Általános helyeslés.) Végül megemlékezik arról, hogy levelére a jelentkezett horvát képviselők egy támadó iratban feleltek, amelyet nem terjeszt a tanács elé, amennyiben abban a magyarokat piszkoló és gyalázó kifejezések foglaltatnak.

Gróf Apponyi Albert általános figyelem közből emelkedett szólásra és tárgyilagos, de nagy hatást keltő beszédében vázolta Horvátország közjogi helyzetét, az 1868: XXX. t.-cz. igazi értelmét és jelentőségét és utalt arra, hogy a horvát képviselők már a múltban is többen

kizárólag a magyar csoport tagjaiként vettek részt az interparlamentáris konferencián.

Pléner elnök Apponyi fejtegetéseire, mint amelyek magától értetődő s a konferencia tagjai előtt tudott dolgokat tartalmaznak, a legteljesebb mértékben hozzájárul.

Ezután a tanács a kongresszusi tanácskozások napirendjének, a felszólalások sorrendjének és egyéb folyó ügyeknek elintézésével foglalkozott.

A ma délelőtti tanácskozásokról gróf Apponyi Albert és Nagy Emil a magyar csoport délutáni ülésén tettek jelentést.

Ma Berlinbe érkeztek a konferencián való részvételre: dr. Berzeviczy Albert, volt kultuszminiszter, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke, Návay Lajos a képviselőház alelnöke, Lánczy Leó főrendiházi tag a feleségével. Többen a magyar csoport tagjai közül nem érkeztek meg, így Justh Gyula képviselőházi elnök, Barsay Andor képviselő és még többen kimentették távolmaradásukat. Kilenczven jelentkező közül 70-en érkeztek meg, köztük a nemzetiségek csoportjából Polit Mihály és Pop Cs. István. A magyar csoport körében a horvátok eljárását nagy felháborodással tárgyalják. Megjelent a magyar csoportban György Endre volt darabont miniszter is, de a magyar képviselők észre sem vették megjelenését.

A magyar csoport ülése.

Az interparlamentáris konferencia magyar csoportja a Reichsrath épületében az I. számú ülésében szerdán este hat órakor gróf Apponyi Albert elnöke alatt tanácskozást tartott.

A tanácskozást gróf Apponyi Albert elnök nyitotta meg és üdvözölte a nagyszámban megjelent tagokat. Jelentést tett ezután a Conseil du delegé délelőtti tanácskozásán történtekről. Mindenekelőtt beszámolt a horvátországi többség tagjai részéről provokált incidensről és jelentette, hogy a horvátországi képviselők a magyar csoport kikerülésével tényleg meg akartak jelenni az interparlamentáris konferencián. Eitkoffi, a német interparlamentáris csoport elnöke bejelentette a Conseil du delegé ülésén, hogy már régebben küldöttek neki egy csomó újságírókat és mindenféle támadó közleményeket Magyarország és Apponyi ellen. Eitkoffi távollétében az alárendelt közegek sablonszerűen intézték el a bejelentést, akárcsak Kamecsatkából jött volna és azt tudomásul vették. Később Eitkoffi megérkezvén Berlinbe, megtagadta a jelentkezés elfogadását és visszautasító választ adott a horvátoknak. Apponyi erre felszólalt a Conseil du delegé ülésén és általánoságban megjegyezte, hogy a közleményekre nem nagyon kíváncsi, azonban ha az elnök kíván valami kérdést intézni hozzá, erre készséggel megfelel, ám, bár, mint a királynak és a parlamentnek felelős miniszter, a felelősségnek ezt a forumát nem ismeri el. Részletesen kiterjeszkedett ezután Horvátországnak Magyarországhoz való közjogi és alkotmányos helyzetére, hivatkozván arra, hogy Josipovics, Popovics és Dedovics horvátországi képviselők régi tagjai a magyar csoportnak és ők csak úgy vehetnek részt a: interparlamentáris konferencián, ha, mint a magyar országgyűlés tagjai foglalnak abban helyet. Gróf Apponyi Albert eme részletes felvilágosító nyilatkozata után a Conseil du delegé általános helyesléssel napirendre tért a kérdés felett. Pléner elnök azt a kijelentést tette, hogy ez a helyzet a napnál világosabb és kár reá még a szót is vesztegetni.

Megemlékezett ezután gróf Apponyi Albert elnök az interparlamentáris unio egyik kimagasló vezéremberének, Cramer lord angol politikus elhunytáról. A Conseil du delegé a tanácskozások további folyamán letárgyalta a konferencia ülésének programját; az erre vonatkozó megállapodásokat a magyar csoport ülésén részletesen ismertette az elnök Apponyi. A megállapodások szerint az interparlamentáris konferenciát Eitkoffi, mint a német csoport elnöke fogja megnyitni és ajánlani fogja, hogy Schönaich Carolath herceget elnökké válasszák; az egyes nemzetek csoportjainak elnökei lesznek a konferencia alelnökei. Abban is megtörtént a megállapodás, hogy ezen alelnökök közül a tényleges elnöklést Pléner Ernő, az osztrák csoport elnöke, lord Wearbeale, az angol csoport elnöke és gróf Apponyi Albert, a magyar csoport elnöke fogják vezetni. Az előző választmányi ülés, melyet ma délelőtt tartottak meg, határozatából kifolyólag lord Cramer halála alkalmából az interparlamentáris konferencia nevében az elparentáló beszédet gróf Apponyi Albert fogja mondani. Ezután Apponyi elnök ismertette a magyar csoport tagjaival a tárgyalás alá kerülő nemzetközi kérdéseket, ezek stádiumát és tájékoztatta a magyar csoport tagjait az egyes kérdésekkel szemben követendő magatartásról és állásfoglalásról. Ezzel a csoport ülése véget ért.

Ha a császár pattint!

⊙

Hugó Viktornak van egy epigrammja, amely így szól: ha a császár pattint (óh, az ármányos francia egészen más kifejezést használt egy nagyon is emberi dolog megjelölésére), ha a császár pattint, a pattintást ágyuszonak hallják. A szóbanforgó császár elhatározta, hogy elmegy egy szép tájat megnézni Franciaországba. Szimpla szándék ugy-e, talán még pattintásnak sem illik be. Mégis, ma két hatalmas nemzet (újságjai útján) arról csizakodik, mi volt a jelentősége a császár szándékának.

Franciaország — melyet az élezlapok karcsu, keménymellű, szélescsipőjű harmincz esztendősen menyecskeivel szimbolizálnak — ajkbiggyesztve beszél az incidensről.

— A kaiser — mondja — csak úgy mirnikszdirniksz beinvitáltatta magát. Senkisémet várta, senkisémet volt kíváncsi rá s egyszerre csak megüzeni a francia kormánynak, hogy ő a Schlachtot Franciaországban akarja megbámulni. Holott, ha ő felségének ez volt az ambíciója, igen kényelmesen megbámulhatta volna azt a panorámát német oldalról is. Igen, éppen olyan jól, talán még jobban. De nem, ő francia földet akar taposni. Hát mit csináljon az ember? Elvégre a francia név udvariasságra kötelez és ezért bizonyos intézkedéseket foganatosított a kormány. A legkevésbé szívesen látott vendégnek is azt mondjuk, hogy isten hozta, igen örülnünk, hogy végre szerencsétette szerény hajlékunkat, tessék helyet foglalni. Csupa véletlenség, hogy az ún-invitalás teljessé nem vált. Ha nem esett volna az eső, ha a kaiser automobilját nem éri baleset, ha a kaisernek éppen az nap nem kellett volna Collmarba mennie: akkor a francia föld csakugyan kénytelen lett volna eltérni, hogy háttára egy Vilmos, egy germán, egy bajusz-tulajdonos, egy toast-gyáros lépjen.

Mind ezt igen komolyan, díszhelyen, hivatalos és félhivatalos közleményekkel tarkítva mondják el a francia újságok. A németek nem kevésbé komolyan tüzelnek vissza — csak éppen azt lehetne mondani, hogy az ő beszédjükben nincs annyi csipős-nyelvűség; nehézkesen, adatokra támaszkodva beszélnek, mint valami nyugdíj szélén álló alezredes.

— Pardon — így szól a replika — a császár ő felségének eszében sem volt a francia határt átlépni. A francia kormány, igazán eléggé nem dicsérhető szeretetreméltósággal, nagyméretű intézkedéseket tett, Párisból küldött le rendőrtisztviselőket, detektíveket, szervezte a biztonsági szolgálatot, de, sajnos, a császár ő felsége nem volt abban a helyzetben, hogy ezt a páratlan szeretetreméltóságot igénybe is vegye. De ha már a francia kormány ennyire eget-földet megmozgatott, ő felsége tapintatosnak gondolta ezt a fáradozást aképpen megjutalmazni, hogy az egyik francia rendőrtisztviselőt magas megszólításával tüntette ki. Ugyancsak ez a rendőrtisztviselő, mikor visszament Franciaország területére, lehuzta keztyűjét, selyempapirosba göngyöltte s így szólott kollégáihoz: „A németek hatalmas császára velem kezét fogván, megérintette ezt a keztyűt; én tehát ezt elteszem örök emlékül utódaim számára.” A francia hölgyek pedig rárohantak azokra a virágokra, melyek lehullottak a császár automobiljáról és féltő gondallal tették el. „A császár ő felsége virágjaiból!” rebegették a szép teremtesek.

Természetesen, a francia oldalon nem hagyták szó nélkül ezeket a híreket. Válaszoltak rájuk, mire a németek szintén pennát fogtak, most már valamivel vastagabban.

S folyik tovább a vita harcza hevesen, szenvedélyesen a császár . . . pattintásáról.

Katonai lázadás Plevljében.

— A plevljei katonai kormányzót elkergették. —

Budapest, szeptember 16.

Plevljéből szenzációs jelentés érkezett, mely alkalmas arra, hogy megerősítse azokat a híreket, melyek napok óta keringenek. Arról van szó ugyanis, hogy a megszállott tartományokban török határmenti részeiben egy idő óta erős forrongást észlelnek a lakosság között. Utóbbi időben gyakran megtörtént, hogy leselielyből megtámadták katonai járőreinket, épp úgy, mint az 1882-iki lázadás előtt. A mohamedán lakosság ezen ellenséges magatartása átragadt a plevljei török garnizonra is, melynek katonai parancsnokát, Szulejman pasa vezénylő táborfőnököt megtámadták, állítólag csak azért, mert osztrák barát.

Plevlje tudvalevőleg a Novibazár azon részéhez tartozik, melyet megszállva tartanak az osztrák-magyar csapatok is. Így magában Plevljében is kétféle katonaság van, török és osztrák-magyar. A mi részünkről Plevljében van a Novibazárt megszálló dandár parancsnoksága is. Mikor a dandárparancsnok, báró Reemen vezérőrnagy értesült, hogy a török katonaság fellázadt parancsnoka ellen, ennek kérésére négy század gyalogsággal segítségére sietett és behozta az osztrák táborba. A dandárparancsnok egyúttal táviratilag csapaterősítéseket kért.

Magánértesüléseink szerint a helyzet Novibazárban különben is igen súlyos. Talán kevesen tudják, hogy a török zavargások kitörése óta rendkívül megerősítették a megszállott tartományok katonai állományát, úgy hogy egész Bosznia és Hercegovina, különösen a török határ mentén valóságos katonai táborhoz hasonlít. Nem lehetetlen ugyanis, hogy a plevljei török katonaság támadást intéz az ott állomásozó osztrák-magyar helyőrség ellen, amiben bizonyára segítségére lenne a felfegyverzett lakosság is. Ez pedig igen komoly események okozója lenne. A hadügyminisztérium már is intézkedett, hogy megfelelő csapaterősítések induljanak a fenyegetett helyekre. Hogy a helyzet mennyire komoly, arról bizonyosságot tesz az, hogy az idén a megszállott tartományokban állomásozó csapatok harmadik korosztályát nem szabadságot adják és az összes szabadságon levő tiszteket táviratilag hívták be szolgálatra.

A plevljei zendülésről a következő táviratokat kaptuk:

A Plevljében állomásozó török csapatok megtámadták parancsnokukat, Szulejman pasát, aki osztrákbarát hírből áll. A zendülő katonák ellen Szulejman pasa az osztrák helyőrség oltalmát kérte. Recken vezérőrnagy négy század gyalogságot küldött Szulejman pasa segítségére és ezek a csapatok átkísérték őt az osztrák táborba. Rhemen vezérőrnagy a közös hadügyminisztériumtól táviratilag kérte a helyőrség megerősítését. A Belovárott állomásozó 16. gyalogezred Bécsből távirati utasítást kapott, hogy legyen minden perczben kész a Plevljébe való indulásra. Szulejman pasa ma délután Zágrábra érkezett s onnan Budapestre fog utazni. Hogy kihallgatásra jelentkezzék öfelségénél. A Correspondenz Herzognak zágrábi tudósítója ezeket jelenti:

Ma délután 3 órakor ideérkezett Szulejman pasa, Plevlje kormányzója. A zágrábi állomáson Barleon altábornagy és Zvitas főhadnagy fogta. Szulejman pasa megérkezése igen nagy feltűnést keltett, mikor kitudódott, hogy menekülnie kellett Plevljéből és Zágrábról Trieszten át Olaszországba készülni. Szulejman pasát a plevljei török táborban saját csapatai megrohanták és halállal fenyegették. Kénytelen volt

eltorlaszolni magát hivatalos helyiségében és az osztrák helyőrségtől kérni oltalmat. Rhemen-Karrens-feld vezérőrnagy egy század katonaság élén sietett Szulejman pasa segítségére, akinek helyzete időközben válságos lett s ezért az osztrák csapatok táborába kísérte át. Egyidejűleg Rhemen tábornok táviratban jelentést tett az esetről a közös hadügyminisztériumnak és a helyőrség megerősítését kérte. Belovárból a 16. gyalogezredet a hadügyminisztérium táviratilag utasította, hogy legyen utrakészen Plevljébe. Időközben annyira veszedelmes lett a kormányzó helyzete, hogy kénytelen volt Plevljéből elmenekülni.

Szulejman pasa Zágrábrban az Osztrák császárszállóban vett lakást s a helyőrségi parancsnok Zvitas főhadnagyot rendelte melléje szolgálattételre. A kormányzó hatalmas termetű, 70 éves ember, aki a török nyelven kívül csak francziául beszél, horvátul alig tud néhány szót. Megérkezése után több hírlapíró meglátogatta, de a pasa fölötté zárkózott, bizalmatlankodik. Elmondta, hogy saját katonái cserben hagyták, mert az ifju-török mozgalom átharapózott az ő csapataira is. Elete veszedelmében forgott s ezért szánta el magát arra, hogy az osztrák helyőrségtől kér oltalmat. De még így sem érezte magát biztonságban s elhagyta Plevljét. Nem is fog oda többé visszatérni, hacsak a viszonyok alaposan meg nem változnak.

Egész nap nem távozott el szállásáról Szulejman pasa és este 10 órakor Triesztbe utazott.

KÜLFÖLD.

Izvolksi és Aehrenthal. Az orosz sajtó igen nagy meglepődésének ad kifejezést báró Aehrenthal és Izvolksi külügyminiszternek találkozásán s a legszívesebb irányban való fejlődését jósolja Ausztria-Magyarország és Oroszország viszonyának, valamint kifejezi azt a reményét, hogy a Balkán-ügyekben meg lesz az egyetértés. Báró Aehrenthal és Izvolksi külügyminiszterek találkozásának jelentőségét fokozza az a körülmény, hogy Izvolksi a buchlaui látogatás után elmegy Desióba, Párisba, Londonba és Berlinbe, hogy Tittonival, Pichonnal, Greyvel és Bülow herceggel tanácskozzék. A báró Aehrenthalal való találkozásnak elsősorban a béke biztosítása a célja s nincsen semmi tüntető karaktere. Minden arról tanuskodik, hogy Oroszország és Ausztria-Magyarország közt a legbensőbb barátság áll fenn.

Gróf Berchtold még Izvolksi megérkezése előtt egy cseh újság munkatársát fogadta, akivel hosszabb beszélgetést folytatott. Az újságíró kérdésére, vajon igaz-e, hogy a szandzsák-vasut miatt feszültebb lett a viszony Ausztria-Magyarország és Oroszország között, a nagykövet ezt felelte:

— Igen, de csak félreértés következtében.

Arra a további kérdésre, vajon a találkozás meg fogja-e változtatni az európai konstellációt, a nagykövet ezt felelte:

— Nem, a tanácskozás csak dokumentálni fogja a két monarchia között fennálló kitünő viszonyt.

Felhivatalosan a következőket jelentik:

Isvolsky orosz külügyminiszternek báró Aehrenthalal való buchlaui találkozása kellemes alkalomul szolgált a két államférfiúnak arra, hogy ne csak az általános európai helyzet, hanem főleg a törökországi ügyek felett eszmecserét folytathassanak. Ezen eszmecseré alapján a két miniszter nézeteiknek teljes azonosságát konstatálhatták. A Törökország tekintetében általánosan elfogadott jelszó az, hogy a törökországi új renddel szemben jóakaró és várakozó álláspontot kell elfoglalni abban a reményben, hogy e rendszer konszolidálódik és az európai béke fontos elemévé válik.

A török események. Naum basa utonnan kinevezett török nagykövet tegnap nyújtotta be Fallières elnöknek megbízó levelét. Naum basa kijelentette, hogy főgondja a Franciaország és Törökország közti viszony szorosabbra fűzésében és szívélyesebbé alakításában fog állni. Fallières elnök azt válaszolta, hogy a törökországi új alkotmányos regime a két ország között évszázadok óta fennálló barátságos viszonyt csak még szorosabbra fűzheti és a törökor-

szági új politikai berendezkedés szerencsés fejlődése, valamint a szultán java iránti óhajának adott kifejezést.

A „Matin” szerint Caillaux pénzügyminiszter a török kormány kívánságára felkérte Laurent számzéki elnököt, hogy vállaljon a portán pénzügyi államtanácsosi állást. Az Ikdam szerint a porta felkérte az angol kormányt, hogy Schitty egyiptomi pénzügyi főigazgatót a török vámügyek ujjaszervezése céljából engedje át. A török lapok megczáfolják ama híreket, amelyek szerint a vasuti sztrájk megingatta a minisztérium állását. Az örmény lapok azt állítják, hogy az örményekre vonatkozólag jelentett hírek reakcionárius célt szolgálnak.

Ama vegyes bizottságról, amelyet Monasztírban a váli az összes nemzetiségek és felekezetek képviselőiből alakított, hogy a patriarkisták és exarkisták közti viták kérdést szabályozza, a következőket jelenti: A bizottság görög tagjai azt az álláspontot foglalták el, hogy a templomok annak a félnek adassanak át, amely azokat építette. A bolgárok ellenben az 1870-ik évi exarkatusi alapszabályok 10-ik §-ára hivatkoztak követeléseik megindokolásánál. A többi tagok azt javasolták, hogy a vitás templomokban felváltva misézzenek. A bizottság határozatai azonban nem elégitették ki a felek egyikét sem, amiért is ezeket az egyházi kérdéseket a minisztertanács elé kellett terjeszteni. Végleges döntést azonban ettől a fórumtól sem lehet várni és az ügyet valószínűleg csak a parlament lesz majd képes elintézni.

A Lokalanzeiger tudósítója jelenti Konstantinápolyból: Egyre híresztelik, hogy kormányválság fog kitörni. Az elégedetlenség a mostani kormány ellen nőttön-nő, úgy, hogy Kiamil pasa kabinetjének helyzete tarthatatlan lett.

A perzsa válság. Nagyon magas körökben azt mondják, hogy a perzsa sah hivatalos jelentést küldött Pétervárra s értesítette a kormányt, hogy rendeletet fog kibocsátani, amelyvel megerősíti az alkotmányt és az orosz-angol jegyzék értelmében nyomban össze fogja hívni a parlamentet. A sah ebben a levelében igéri, hogy mindenben utánozni fogja a czárt.

Marokkó. A spanyol külügyminiszter már több választ kapott a francia-spanyol jegyzékre. Több kormány beleegyezését nyilvánította, míg mások, különösen Németország közölték, hogy vizsgálat tárgyává fogják tenni a jegyzéket. Reinach József képviselő közölte a francia kormánytal hogy a kamara összeülésekor meg fogja interpellálni marokkói politikájáról.

Egyes francia ellenzéki lapok ma felhasználják a francia-spanyol jegyzék aktualitását alkalmul arra, hogy a kormány marokkói politikáját élesen támadják. A „Gaulois” ezt írja: Meg vagyunk verve véden-czünkkel, Abdul Azizzal együtt, akiért alázatosan tisztességes bánásmóddal esedezzünk és pedig Muley Hafidtól, Németország véden-czétől. Megverték bennünket, mert a félhivatalos lapok kényszerítve vannak a kormány hibáinak palástolására a jegyzék miután sékelt hangját dicsérni. Meg vagyunk verve, miután Spanyolország, melynek okos politikája oly nagy jelentében van a francia kormány politikájával és amely szigorúan ragaszkodott az algezirasi akta-hoz, egy katona, vagy egy pezeta feláldozása nélkül ugyanolyan hangon beszél Európával, mint Franciaország és ugyanazon előnyöket is élvezzi.

A csehországi németek szövetsége. A német tartománygyűlési képviselők ma esti gyűlésükön elhatározták az összes német pártok közös szövetségének alakítását.

Hollandia deficitje. Az 1909. évi költségvetés 15,800,000 forintnyi deficitet tüntet fel, amiből mintegy tíz millió a rendes kiadásokra esik. Az 1908. évi költségvetés szintén tetemes deficittel zárul. A kormány ezért belátta annak szükségességét, hogy a rendelkezésére álló anyagi eszközöket szaporítsa. Tervbe vette e célból a vámtarifák megváltoztatását, a jövedelmi adó időnkinti 10 centimes emelését és az alkohol-adó emelését. Ezen intézkedésektől a deficitnek 2,370,000 forintra való csökkentését várja. A külügyminiszter a költségvetés előterjesztése alkalmából kijelentette, hogy a reszortjának tavalyi működését tartalmazó narancssárga könyv kiadását alaposan megfontolta, de arra az eredményre jutott,

hogy a jelen időpont még nem alkalmas azok közvételére. A Hollandia és Venezuela között támadt viszályra vonatkozó okmányokat a második kamara tagjainak rendelkezésére bocsátotta azzal a kérelemmel, hogy azok tartalmát egyelőre tartsák titokban.

A karlóczai kongresszus.

— A szerb radikális párt Bogdánovics ellen. —

Budapest, szeptember 16.

A szerb radikális párt tegnap este a messze éjszakába benyúló értekezletén Bogdánovics Luczián megválasztása ellen foglalt állást. A kormány és a szerb radikálisok közt így teljes az összeütközés. A kongresszus legközelebbi ülését pénteken tartja. Az érdeklődés e kétnapos szünet alatt némileg megcsappant a kongresszusi ügyek iránt. Legujabb híreink a következők:

A szerb radikális párt tegnap délután a kongresszus ülésének befejezése után konferenciára gyűlt össze, amely késő éjjelig tartott. Az értekezlet jelentős befolyással lesz a patriárcha-választásra és habár a végleges döntést a kérdésben még nem hozta meg, a pillanatnyi helyzet megítélésére rendkívül fontos. A radikális pártban ugyanis napok óta két áramlat van: az egyik Bogdánovics megválasztása mellett érvel, a másik hallani sem akar felőle.

A két áramlat között erőpróba került a sor. A békés kibontakozás mellett Tomics Jása, Musiczky Döme országgyűlési képviselő és Kraszolyevics György, a radikális-klub elnöke szólat föl, akik rámutattak azokra az előnyökre, amelyek a kormányval való békés megegyezésből a radikális-pártira hárulnak. A radikális-pártnak másik része azonban hevesen támadta egy a pártnak békésebb elemeit, mint magát a kormányt s végre is éjjel tizenegy órakor szavazásra került a sor, amikor tizenheten szavaztak amellett, hogy a karlóczai patriárchaválasztásnál Bogdánovics Luczián mellé állanak, ellenben tizennyolcan Bogdánovics ellen foglaltak állást, így a Bogdánovics-párt egy szavazattal kisebbségben maradt. Minthogy a radikális-pártnál általános feltétel az, hogy egységesen kell szavazni és a kisebbség mindig csatlakozik a többség akaratához, ennél fogva e szavazás azt mutatja, hogy ha valami újabb fordulat nem történik, ismét senki sem fog szavazni Bogdánovicsra. A szavazásnál a helyzet képe az volt, hogy míg a magyarországi szerb radikálisok csaknem egyöntetűen a kompromisszum felé hajoltak, addig a horvátországi szerbek voltak azok, akik a békés megoldás felé való törekvést ez idő szerint megakadályozták.

Valószínű, hogy mivel a tegnapi értekezleten tetőfokra hágott a zürzavar, a radikálisok még ma, vagy esetleg holnap újabb értekezletre gyűlnek össze, azonban kevés remény van arra, hogy a két összetűzött tábor között az egyetértés helyreállhasson. A radikális-párt multkor hozott határozatával kimondotta, hogy bizottságot küld Wekerle Sándor miniszterelnökhöz és Kossuth Ferencz kereskedelmi miniszterhez. A tegnapi történetek után a bizottság erről az utazásról lemondott, a mai nap folyamán azonban kissé javult a helyzet és valószínűnek tartják, hogy Tomics Jása, Manojlovics és Musiczky mégis fölutaznak Budapestre, hogy a patriárchaválasztás dolgában a miniszterekkel tárgyaljanak, illetve a helyzetről tájékoztassák őket.

Ha a küldöttség feljön, akkor abban azok a vezető férfiak vesznek részt, akik a béke felé hajlanak. A küldöttség ebben az esetben holnap délelőtt Kossuthnál és Wekerlénél fog tisztelegni és még a tegnapelőtti, illetve a tegnapi délutáni pártértekezleten megállapított memorandumot nyújt át nekik, amely bizonyos kérelmeket tartalmaz az autonómiának teendő koncessziók tekintetében. A radikális-párt konferenciájának eredménye Ujvidéken nagy feltűnést keltett és nem tartják ezt a lépést véglegesen döntőnek, hanem hiszik, hogy a béke még helyreállhat.

A szerb radikálisok egy része a tegnapi Késő

éjszakáig tartó tanácskozás után még éjszaka kocsin visszatért Ujvidékre.

Ma délelőtt a szerb radikális-párt tagjai közül többen a Zasztava szerkesztőségében tanácskozást folytattak. Ezek a tanácskozások teljesen függetlenek voltak a patriárchaválasztás kérdésétől. A radikális kongresszusi képviselők megragadták együttlétiük alkalmát arra, hogy megbeszéljék a csajkások kérdését, amely a legutóbbi időkben több zendülés okozója volt.

A szerb önálló-pártiak a mai délelőtt folyamán nem tartottak tanácskozást.

Híre járt, hogy a radikálisok pénteken újabb tizennégy napi szünetet fognak indítványozni, hogy csak péntekhez két hétre ejtsék meg a patriárchaválasztást. Ezzel szemben jól értesült forrásból azt jelentik, hogy a patriárchaválasztás szombaton délelőtt, esetleg már pénteken délután meg fog történni.

A radikális párt tagjai a tegnapi értekezlet után teljes diszkrézióra kötelezték magukat. Ma azonban, mikor az ülés lefolyása mégis nyilvánosságra jutott, a tanácskozás jelentőségét a következőkkel magyarázzák:

A tegnapi konferencián nem volt jelen a radikális pártnak minden kongresszusi tagja, mert hiszen tudvalevő dolog, hogy a radikális pártnak 40 tagja van, míg az értekezleten csak 35-en vettek részt. Igen valószínű, hogy a kérdést, miután 5 kongresszusi tagnak a véleményét még nem ismerik, revízió alá fogják venni és így a holnapi vagy esetleg a holnaputáni reggel folyamán döntenek végérvényesen ebben a kérdésben, amely egyszerűs mind a patriárchaválasztás sorsára is elhatározó lesz. A radikális pártiak hangsúlyozzák, hogy a kérdésnek nagy jelentőségét igen jól tudják. Tudják azt, hogy ez a kérdés bizonyos mértékig döntő befolyással lesz nemcsak a patriárchaválasztásra, hanem még sokkal inkább a radikális párt további magatartására és így egy elhamarkodott lépést ebben az ügyben tenni nem karnak és maguk is hangsúlyozzák, hogy miután nem az összes kongresszusi tagok jelenlétében folyt le az értekezlet, annak eredményét és jelentőségét végérvényesen tekinteni nem lehet.

Uj jelöltek.

A tegnapi radikális-párti értekezlet nyomán két újabb név merült fel a patriárcha-jelöltek sorában és pedig Letics György temesvári és Gruics Mihály károlyvárosi püspök személyében, akiknek állítólag mindegyike beszéli a magyar nyelvet. Az a tény, hogy a két jelölt nevét forgalomba hozták, nem azt jelenti, hogy esetleg szavazatokat is fognak rájuk adni, hanem taktikai sakkhúzásnak látszik abból a célból, hogy a Zmejanovics visszautasítására a kongresszus magyarul tudó püspök megválasztásával is válaszolhat. Az autonóm pártok köréből szerzett információk szerint hajlandók volnának akár Leticsra, akár Gruicsra is szavazni, csak hogy Bogdanovics megválasztását megakadályozzák. Ha tehát a radikális-pártiak tegnapi határozata tovább is fennáll és a radikális-pártiak nem szavaznak Bogdanovics Lucziánra, abban az esetben akár Leticscel, akár Gruicscal szemben a szombati választásnál Bogdanovics két szavazatra számíthat, amely két szavazatnak a tulajdonosa a multkor tartózkodott a szavazástól.

A patriárchaválasztást szombaton minden valószínűség szerint megtartják. A radikális-párt tagjai ugyan azt a kérést terjesztették elő, hogy két heti időhaladékot kapjanak, hogy ezalatt az idő alatt kerületeiket és a közvéleményt kellőképpen tájékoztathassák és másrészt ők maguk is tájékozódjanak a választópolgárok hangulata felől. Azonban az előterjesztett kérésre Günther Antal királyi biztos a maga részéről azt az óhajtását fejezte ki, hogy a patriárchaválasztás legkésőbb szombaton ejtessék meg.

Az önálló szerbek kárörvendve nézik azt a kínos helyzetet, melybe a radikális szerbek a kormány határozott akaratával szemben jutottak. A radikálisok tanácskozása egyre tart. Megállapítható azon tény, hogy Bogdánovics püspök személye ellen a radikális párt egyetlen egy tagjának sincs kifogása. A tegnapi és a mai szenvedelmes vitatkozások közben is valamennyien Bogdanovicsról mindig csak az elismerés és a tisztelet hangján szólot-

tak. Amiórt ennek dacára a radikális szerbek nem szívesen adnák szavazatukat Bogdanovicsra, annak oka főleg abban rejlik, hogy a szerb radikálisok annak idején néhai Brankovics patriárcha ellen a leghevesebb támadást intézték, mely alkalommal románai, első sorban Bogdanovics püspök ellen is intézték éles támadásokat. A radikális szerbek most már attól tartanak, hogy ha ennek dacára ez alkalommal Bogdanovicsra adják szavazatukat, az önálló szerbek ebből párttaktikai fegyvert fognak ellenük kovácsolni és őket a szerb nép előtt úgy odaállítani, mint akik következtelenek és inkább egy általuk támadott püspököt emelnek a patriárchal székbe, csak hogy uralmukat megarthassák. Miután pedig a kongresszusi képviselők mandátuma a jövő évben lejár, az önálló szerbek, kik javarészt Horvátországból és a Szerémségből kerültek a kongresszusba, könnyen győzedelmeskedhetnek az új választásoknál a szerb radikálisok felett.

Békés hangok.

Ujabb hírek szerint a ma délután folyamán oly események történtek, amelyek remény, nyujtanak arra, hogy a szombati patriárchaválasztás lefolyása simának ígérkezik és hogy a kongresszus többsége és a kormány közötti konfliktus el lesz kerülhető. A radikális-párt több tagja a mai napot Karlóczán töltötte, délután hosszas konferenciát is tartottak, amelyen végleg elhatározták, hogy a párt kéttagu küldöttsége a holnap reggeli gyorsvonattal utazzék Budapestre és ott Wekerle Sándor miniszterelnöknél és Kossuth Ferencz kereskedelemügyi miniszternél tisztelegjen. A küldöttség tagjai dr. Miladinovics Zárko és Mihalycsik István lesznek, akik holnap délután négy órakor jelennek meg a kormány tagjainál. Miladinovics a tegnapi radikális-párti konferencián a szavazatok egyenlősége folytán döntő szavazatát Bogdanovics ellen adta le.

A mai konferencián ismét rendkívül heves volt a hangulat, különösen azok a párttagok voltak elkéserevedve, akik a kormányval való békés megegyezés mellett foglaltak tegnap állást és akiket tegnap leszavaztak. Ezek mind a tizenheten bejelentették, hogyha a tegnapi ülés határozatát végérvényesen deklarálnák, haladéktalanul kénytelenek volnának lemondani eddig viselt minden bizottsági állásukról. Szónokaik több ízben hangsúlyozták, hogy a magyar nemzeti kormányval eddig folytatott békés együttműködést a patriárchaválasztásból kifolyólag illuzóriussá tenni nem akarják és azokat az eredményeket, amelyeket az egyházi autonómia terén eddig is elértek, nem akarják egy csapásra megsemmisíteni. Ha a választás után a magyarsággal való kapcsolat megerősödnék, ők ebben látnák garanciáját annak, hogy az egyházi ügyek kérdésében tartós sikereket érhessenek el. Kijelentették továbbá a kisebbségben maradt radikális-pártiak, hogy ezzel a határozott állásfoglalásukkal tartoznak nemcsak maguknak és egyéni reputációjuknak, hanem azoknak az illetékes tényezőknek is, kik oly rendkívül sokat fáradoztak és oly óriási munkát végeztek a békés kibontakozás érdekében és akiknek köszönhető, hogy a szerb egyházi kongresszus határozatait a kormány oly rövid idő alatt jóváhagyta.

A kormányval való békés együttműködés mellett állást foglalt radikális-pártiak határozott magatartása a holnapi napon elhatározó lépésre fogja kényszeríteni a radikális-párt összes tagjait, akik holnap este tartanak konferenciát olyan időben, mikor a Budapesten járt küldöttség működésének eredményéről már biztos tudomásuk lesz.

Az autonóm-pártiak táborában tegnap, mielőtt a radikális-pártiak konferencián voltak, igen vegyes volt a hangulat, mert attól féltek, hogy a radikális-párt végleg Bogdanovics mellett foglal állást, ami az 5 kongresszusi szereplésükre nézve rendkívül hátrányos befolyást gyakorolna és nagy volt az öröm akkor, amikor megtudták, hogy a radikális-párt egy szavazattal kisebbségben foglalt állást. A tegnapi nap folyamán az önálló-pártiak egyik tagjukat küldték értekezletükről a patriárchai palotába, aki azt a kijelentést tette, hogy ha a radikális-párt Bogdanovics ellen szavazna, ők hajlandók volnának Bogdanovicsot összes szavazataikkal támogatni.

Lasker és Tarrasch.

Budapest, szeptember 16.

A sakkvilág már régen volt szemtanuja olyan nevezetes mérkőzésnek, mint amilyen mostan folyik dr. Lasker Emánuel világmester és dr. Tarrasch német nagymester között a világmesteri címért. Különös érdekességet kölcsönöz a mérkőzésnek az a körülmény, hogy az ellenfelek mintegy tizenöt év óta vetélytársak, de nyilvános szereplésükkel szinte kerültek egymást. Dr. Tarrasch, aki 1885 óta tizenhárom versenyen vett részt és hét első díjat nyert, szép eredményeivel méltán tekintheti magát hivatottnak arra, hogy fölvegye a küzdelmet a világbajnokság elnyeréséért. A német mester ugyan már két ízben is tárgyalásokba bocsátkozott a világmesterrel, de mikor meg kellett volna kezdeni a mérkőzést, mind a kétszer halasztást kért. A múlt évi ostendei verseny óta azonban, midőn dr. Tarrasch, mint a nagymesterverseny első győztese, egyszersmind világmesteri címet is nyert, végre nem gördített nehézségeket a match létrejövetele elé. A német sakkszövetség vezetősége a szükséges összeget gyűjtés útján biztosíthatván, az általánosan óhajtott mérkőzésnek mi sem állott útjában.

A sakkvilág élénk érdeklődése mellett lefolyó match eddigi eredményei azonban mindenfelé némi csalódást kelt. Dr. Lasker bizonyos fölényét senki sem vonhatta kétségbe, de hogy ily rohamosan közeledjék a feltételekben megállapított nyolcz nyert játszmához, arra bizonyára senki sem volt elkészülve a match megkezdése előtt. Tekintve a müncheni mester fényes sakkmultját, heves küzdelemre, sok remisjátzmára számíthatunk és ehelyett azt látjuk, hogy a világmester nem táial megfelelő ellentállásra s egymásután nyeri a játszmákat; mintha csak nem is az a nagycvü mester volna az ellenfele, aki régebben a legszebb győzelmeket aratta. Az érdeklődők körében pedig mindinkább kezd megérősödni az a hit, hogy dr. Tarrasch már nem rendelkezik a régi játékeréjével, nem tud kellő ellentállást kifejteni s teljes energiával játszani. Szerintünk azonban ez a feltevés legalább is még korai. A német mester jelenlegi játékevezetéséből sokkal inkább lehet következtetni arra, hogy féltelmetes ellenfeleivel szemben elfogultan játszik, játékközben nem mer kockáztatni. Ennek híján pedig a világmesterrel nem lehet boldogulni, aki egyszer sem mulasztja el az alkalmat, a játékot komplikálni s ellenfelét váratlan lépésekkel meglepni. Mert dr. Lasker valóban meglepően játszik és nem riad vissza semmitől. Belemegy olyan megnyitásokba, amelyeket a többi mesterek és teoretikusok már rég elvetettek és a szokásos megnyitásokban is olyan új lépésekkel áll elő, amelyekre annakelőtte egyáltalán nem is gondoltak. Így természetesen ellenfelét csaknem mindig zavarba hozhatja. Egyébként a világmester ép oly biztosan játszik a sötét figurákkal, mint a világgal. Egy gyalogot rendszeren föláldoz, csak hogy támadáshoz jussou.

A világbajnokságért küzdő mesterek harci taktikáját különben eléggé jellemzik az eddig lebonyolított játszmák. Az első öt játszmában fölváltva spanyol megnyitást kezdtek és jöllehet, dr. Lasker ugy nyilatkozott, hogy a spanyoljátékban sötétnek veszíteni kell — dr. Lasker az első vereségét éppen e játékban szenvedte a harmadik match-játékban — világgal. A világmester azonban fölfedezte, hogy hol nem játszott elég erélyesen, mert az ötödik játszmában ugyancsak azokat a kezdő lépéseket választotta és az erősebb folytatással győzött. A hatodik játszmában kerülni óhajtván a nyílt játékot, a zárt megnyitáshoz francia védelmet választotta. Az ő sajátos játékmódorával azonban teljesen veszített állásba került; és hogy sikerült mégis remisvel menekülnie, azt már inkább saját szerencséjének köszönhetette, mert ellenfele — érthetetlenül — kétszer is elmulasztotta a kézenfekvő nyerőfolytatást megjátszani. A francia védelem tehát nem lévén valami kecsesgató ránézve, lemondott róla s a későbbi játszmákban ismét belemat a nyílt játékba. Ellenben dr. Tarrasch a hetedik játszmában nem idegenkedett a francziától; ő megjátszotta. Mint ahogy a következő partikban is ehhez a megnyi-

táshoz ragaszkodott, mert a spanyol ellen aggodalmi merültek föl.

Az eddig lejátszott tizenegy játszma közül tehát hét spanyol és négy francia volt. A világmester egyet veszített világgal és egyet sötéttel, míg azok közül, amelyek remis végződtek, egyben vezette a világos táborát és kettőben a sötétet.

Feltételek szerint győztes az, aki előbb nyer nyolcz játszmát. S minthogy dr. Laskernek még csak két játszmát kell nyernie, győzelmét szinte biztosra lehet venni, mert teljesen kizártnak látszik, hogy ellenfele egymásután aratva a győzelmeket, utólréhesse. És dr. Lasker, amellet, hogy a hétezeröt száz márka honoráriumon kívül — amit minden esetben megkap — megnyeri a világbajnoksági mérkőzésre kitűzött négyezer márka díjat, továbbra is megmarad sakktrónusán és ki tudja, mikor akad ismét ellenfélre, ki fölveszi vele a küzdelmet a világmesteri címért.

(G—s.)

Védekezés a kolera ellen.

— Óvintézkedések mindenfelé. —

Budapest, szeptember 16.

A monarchia területén szigorú rendszabályokat léptetnek életbe, hogy a kolera behurcolását megakadályozzák. Szigorú ellenőrzés alá veszik különösen a határon levő vasuti állomásokat, a vonatokat, az országutakat; sőt a határőrök arra is utasítást kaptak, hogy a hegységeken áttevő gyalogösvényeket is szemmel tartásák. A határon orvosok állanak készenlétben, akiknek az a kötelességük, hogy ha a kolera legkisebb tünete mutatkoznék, minden utast orvosilag megvizsgáljanak; podgyászaikat pedig fertőtlenítő eljárás alá vegyék. A gyanús betegeket azonnal kizárják a további utazásból és barakkokba internálják, ahol megfigyelés alá veszik őket és a szükséghez képest vagy gyógykezelésben részesülnek, vagy pedig fertőtlenítés után, melynek megtörténtéről igazolványt kapnak, engedik őket tovább. Szigorú rendeletben kaptak utasítást a vendégfogadók, hogy az utasokat érkezésükkor azonnal a hatóságok bejelentésük; az esetben pedig, ha az utazók közül bármelyiken a legkisebb rosszullét észlelnék, e körülményt szigorú büntetés terhe mellett azonnal közölik az illetékes hatósággal. Különleges gondot képez az ivóvíz kérdése. A határszéli helyeken tiltva van a nyers kútviznek vagy folyóviznek ivás céljaira való használata.

A vizet előbb fel kell forralni és aztán lehűteni. Csakis ekként van a használata megengedve. Ennek az intézkedésnek betartásáról a hatóságok gondoskodnak és egyben a lakosságot felvilágosították az intézkedés üdvös voltáról. A szűk lakásokat, kivált amelyekben sokan laknak, a tisztasággal rendszerint keveset törődő szegényebb néposztály köréből, a hatóság naponta többször ellenőrzi. Nem kevésbé gondos felügyelet alatt állanak az élelmiszerek.

Bodnar tarnopoli orosz bevándorolt ekrementumainak bakteriológiai vizsgálata a kolera-gyanút teljesen kizáró eredményt adott.

Pétevárról jelenti egy távirat: A városi tanács tegnap titkos ülést tartott a kolera miatt és meghallgatta a városi orvosok jelentéseit. Megdöbbentő tapasztalatokat gyűjtöttek a városi orvosok s ennek következtében a tanács új, az eddiginél sokkal szigorúbb rendeletet bocsátott ki. Megállapították a hatósági orvosok, hogy elhalt koleras betegek koporsóit teljes egyházi czeremóniával a templomokba vitték beszentelni és nem egy olyan eset történt, hogy a kolera elhaltak napokig odahaza fekiüdtek temetlenül s a rokonság seregestől látogatta a gyászborult családokat.

Az utolsó huszonegy óra alatt 250-en betegedtek meg és hatvanhárom halt meg kolera-ban. A járvány egyre terjed. Az orvosok jelentései szerint a nép egyáltalán nem törődik az óvintézkedésekkel, az alkoholiogyasztás nem csökken és tömérdek gyümölcsöt esznek a szegényebb néposztályok. Egy fogadóbeli portás a lépcsőházban halt meg s konstatálták, hogy kolera-t kapott. Ez délelőtt történt és a holttestet csak este szállították el. Egyáltalán a leghihetlenebb viszonyok ural-

kodnak. A közuti vasuti kocsikra koleras betegek szállnak föl és utközben tör ki rajtuk a veszedelmes betegség, akkor aztán a többi utas reménytelen menekül és nem lehet őket sem fertőtleníteni, sem az izoláló barakkokba szállítani. Egy testőrhadnagy dus reggeli után kapta meg a kolera-t. Állítólag sok főtt gombát evett. Egy rendőr az utcásarkon, állomáshelyén rogyott össze. A lelenczházban több csecsemő pusztult el kolera-ban és a gyermekkórházakban is sok koleras gyermeket ápolnak.

Kremencsuk városát kolera-veszélyesnek, Vorones, Kiel, Orel, Poltava és Cherson kormányzóságokat, Nikolajew városát, a Tereskerületet, a Volgát Twertől Rydinskig és a Ladoga-csatornákat a kolera által veszélyeztetettnek minősítették.

A városi orvosok sürgősen követelik a kolera-ban elhaltak hamvasztásának elrendelését.

Véres szocialista tüntetések.

— Rendőri brutalitások. —

Budapest, szeptember 16.

A rendőri brutalitások krónikája szaporodott ma egy olyan dátummal, amelyet még ebben a rendőrkarddal agyonnyargatott városban sem ért meg eddig tüntető utcai tömeg. A vér forrt fel az ember ereiben azoknak a képtelen és durva kegyetlenkedéseknek láttára, amit Budapest székesfőváros államrendőrsége ma este békés járó-kelőkön és hazatérő tisztességes munkásembereken, nőkön, gyermekeken a rend és a politikai szabadság nevében elkövetett. Nem hiszszük, hogy akada széles Oroszországban pálinkától részeg, megvadult kozák horda, amely ilyen durvaságokra képes és nem hiszszük, hogy akada kozák hetmán, aki ilyen sivárságok elkövetésére embereinek parancsot adna. Budapest székesfővárosában akadt rá rendőrlégénység és akadt rá parancsnokló rendőrkapitány is.

Az előzménye ennek a komisz tömeggyilkolásnak az, hogy ma estére a szocialdemokrata-párt vezetősége a város minden kerületében pártgyűlést hirdetett az általános választói jog és a tudvalevően szemérmetlenül elharapózott reakciós klerikalizmus tárgyában. Népgyűlések voltak a Medve-utca 6., Váci-ut 86., Hungária-ut 101., Szövetség-utca 24., Bérkocsis-utca 1., Práter-utca 26. és a Ferencz-tér 13. száma alatt. Miután pedig most módi a munkásságnak minden gyűlékezését forradalmi öszszeesküvésnek tekinteni, a rendőrség magasabb helyről jövő kezdeményezés következtében teljességgel rákapott a munkásgyűlésekre, amelyeknek békés, hazatérő közönségét nyílt utcán tiporja széjjel. Így történt ma is.

A gyűlések a legteljesebb rendben értek véget mindenütt. A megbeszélések annyira nem voltak agresszív jellegűek, hogy még csak határozati javaslatokat sem hoztak sehoh sem. A gyűlések végén azonban mégis mindenütt felállt a rendőrség jelenlévő ellenőrző közege és mindenütt szóról-szóra a következő figyelmeztetést mondta:

„A gyűlés véget érven, én, mint a rendőrhatalóság jelenlévő képviselője, felhívom önöket, hogy távozzanak nyugodtan és a rendezarástól tartózkodjanak.”

Mindenki, aki csak valamennyire is tájékozva van a budapesti rendőri intézkedések dolgában, jól tudja, hogy mit jelent az ilyen figyelmeztetés. Az a tömeg, amelynek az szól olyan bizonyosan megverődik, mintha már meg is volna verve. Annak a tömegnek az utja már rakva van rendőrséggel és elég, hogy az utcán valaki eltüsszentse magát, hogy a rendőrlégények kardja vérbe boruljon.

A budapesti szocialista munkásoknak volt alkalmuk ezt a bizonyos tapaszlatokban kitanulmányozni s azért meglehetősen óvatosak már a rendőri fenyegetésekkel szemben. A mai gyűlésekről is sietve oszlottak szét az emberek, nehogy az utcai rendőrcsapatok csak kettőt is együtt lánának haza menni, mert az már tüntető tömeg, amelyet okvetlen le kell gázolni.

Csak a Szövetség-utcai és a Bérkocsis-utcai gyűlések népe verődött egybe a Nemzeti Színház

tájékan, szemben az Emke-kávéházzal, az összevörösödött tömegben valaki egyszerre kiadta a jelszót:

— A Népszava elé!

Meg is indultak lassu, zárt menetben, hogy a pártvezetőség épülete elé járuljanak. Ott valaki beszélni is próbált az átfalános titkos választói jogról. A szónok alig érhetett azonban ennek a hosszú szónak a közepéig, amikor Sajó rendőrtanácsos egyszerre kiadta a jelszót legényecinek:

— Rajta!

Két perczel később tiszta volt ugyan az utast, a Rókus-kórházban azonban egy csomó sebesült kötöztek, a sötét mellékutczákon át pedig vérzőfejű emberek menekültek a szélrózsa minden iránya felé.

Képtelen brutalitásokat követett el a megvadult, vérszomjas rendőrlégénység. Békés járó-kelöket rohantak meg, földre rántották, eszmasarokkal megtapodták, amíg csak élet volt benne. Egy haza felé tartó öregasszonyt a fia karjáról ragadtak el. A fiát agyba-föbe verték, őt magát pedig a kövezeten hurcolták meg. Megostromolták egy villamoskocsit azzal az ürügygyel, hogy annak közönsége abcuzgolt. Lerángatták az utasokat és megkardlapozták az ájuldozó nőket. Így tartott ez az utcái harc a Népszavától a Nemzeti Színházig és onnan tovább a Newyork-kávéházig. A Nemzeti Színházból fejevesztett rémülettel tódultak ki az emberek az utcára, hogy belefussanak a vagdalkozó rendőrök kardjaiba.

Husz kardattakot vezényelt Sajó Sándor rendőrtanácsos az utca népe ellen, s amikor az újságírók kérlelni kezdték, hogy hagyassa már abba a kegyetlenkedést, azt felelte a Magyar Állam szerkesztőjének száz ember füle hallatára, hogy köszönje meg, ha őt nem lökelték a rendőri négyszög falai mögé.

Abban a négyszögben kísérték ugyanis a rendőrségre azt a huszonnyolcz szerencsétlen ártatlan embert, akiket letartóztattak. És ezeket a boldogtalánokat az egész hosszú utvonalon keresztül végigverték.

A letartóztatottak a következők:

Részeg Antal, Tóthara Gábor, Gonosz László, Weisz Armin, Wachsmann János, Hirsch Géza, Gónesa Antal, Karpfner Lipót, Mészáros Sándor, Hermann József, Hirnig József, Smahling Gyula, Szabó István, Martinovics Milovác, Marton Ferencz, Lackner Soma, Langér Ferencz, Hersinczy László, Schuller József, Bergl József, Hirmiczky Illés, Salamon Béla, Ober Ferencz, Klima Győző, Wittmann József, Takács Aladár, Antonovics János, Láng Mór.

Ezek a szegény emberek most várják az ellent megindított vizsgálat végét, de mi is várjuk azt a vizsgálatot, amelyet a belügyminiszter fog megindítani a mai rendőrkeménykedések bűnösei ellen.

Mert az a vizsgálat el nem maradhat!

UJDONSÁGOK.

NAPIREND. Naptár. Csütörtök, szeptember 17. — Róm. kat.: Lambert pk. — Prot.: Upor. — Görög-orosz: szept. 4. Babilon év. — Zsidó: Elul 21. — A nap két reggel 5 óra 40 perczkor, nyugszik este 6 óra 8 perczkor. — A hold két éjjel 10 óra 28 perczkor, nyugszik d. u. 2 óra 31 perczkor.

A miniszterek nem fogadnak.

Egyházművészeti kiállítás a Műcsarnokban nyitva. Belépődíj 40 fill. — Nyári kiállítás nyitva a Könyves Kálmán művészeti szalonjában Nagymező-utca 87. Belépődíj nincs. — Az Uránia Kigyó-téri szalonja nyitva. Belépődíj 20 fillér. — A Nemzeti Múzeum ásványtára nyitva. — A Szépművészeti Múzeum nyitva. — A Mezőgazdasági Múzeum nyitva. — A Néprajzi Múzeum zárva. — A Fővárosi Múzeum zárva. — Az Iparművészeti Múzeum nyitva. — A Történelmi Képcsarnok zárva. — A földtani intézet muzeuma nyitva. — A Közlekedési Múzeum zárva. — A Széchenyi-Múzeum nyitva. — Az aquinumi múzeum nyitva egész nap. — A Technológiai Iparmúzeum nyitva. — A Ráth György Múzeum (Városligeti fasor 10.) nyitva. — Az Erzsébet-Múzeum nyitva. — Az orsz. levéltár oklevélkiállítása nyitva. — A nyilvános könyvtárak nyitva. — A múzeumok, képtárak, kiállítások és nyilvános könyvtárak rendszerint délelőtt 9 órától vannak nyitva.

— **Bemutakozás az udvarnál.** Október 1-én bál lévén az udvarnál, ez alkalomból azon udvarképes hölgyeket és leányokat, akik az udvarnál még nincsenek bemutatva, Mária Annunciata főhercegnő fogja fogadni. Az e bemutatkozásokra való jelentkezések Apponyi Lajosné grófné, született Scherr-Thoss Margit grófnő palotahölgnél (Andrássy-ut 117.) a hó 21-én és 22-én délután 3 és 5 óra között

történnek. Személyes megjelenés akadályoztatása esetén a jelentkezés írásbelileg, vagy táviratilag is történhetik.

— **Merénylet-terv a német császár ellen.** Vilmos német császárnak tudvalevően az volt a szándéka, hogy legutóbbi elzászi útja alkalmából átlépi a francia határt. A császárnak ez a szándéka élénk feltűnést keltett s a francia hatóságok el is követték mindent, hogy a császárnak a francia földön való időzését semmiféle kellemetlenség ne zavarja. Még nagyobb feltűnést keltett az, hogy a császár ugyszólván az utolsó perczen megváltoztatta a szándékát. Köszönetet mondott a francia hatóságoknak figyelmességükért, de a francia vendégszeretetből nem kért, hanem hazautazott. Most arról beszélnek, hogy a császárnak tudomására jutott egy merénylet-terv, amelyet ellene akartak elkövetni. A „Le Journal“ legalább azt írja, hogy Vilmos császár a határon táviratot kapott, amelyben figyelmeztették, hogy két mülhhausenianarkista gyári munkás merényletet akar elkövetni élete ellen. A két munkás nevét az újság nem mondja meg. A munkások a merényletet francia földön akarták elkövetni.

— **Új magyar nemes.** Érdekes nemesség-adományozás fog holnap a hivatalos lapban megjelenni. A király, Kossuth Ferencz kereskedelemügyi miniszter előterjesztésére, dentai Gomperz Miksa budapesti lakos és dentai Gomperz Zsigmond bécsi lakos nemességét és nemesi előnevét testvériükre, Gomperz Emil nagykereskedő budapesti lakosra s törvényes utóaira is kiterjesztette. Ezzel a kiterjesztéssel most már a Gomperz-család minden ága nemességet nyert. Gomperz Emil, akit most ez a királyi kitüntetés ér, a legifjabb a három testvér közül és ugyanaz a tisztelet, ugyanaz a nagyrabecsülés környékezi a kereskedelmi világban őt is, mint fivéréit.

— **Kossuth Ferencz állapota.** Kossuth Ferencz kereskedelemügyi miniszter állapotában ma teljes javulás állott be. A miniszter ma felkelt ágyából és íróasztalánál dolgozott. A délelőtti folyamán több szakreferenst fogadott, azonkívül meglátogatta Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter is.

— **A bolgár fejedelmi pár Budapesten.** A bolgár fejedelmi pár — mint már közöltük — e hónap 23-án Budapestre érkezik a király látogatására. Ferdinánd fejedelem és neje Eleonora fejedelemné, akik jelenleg Oönmörgeyében tartózkodnak, e hó 23-án Poprádfelkáról külön udvari vonaton utaznak Budapestre, ahová délelőtt tizenegy órakor érkeznek meg a keleti pályaudvaron. A pályaudvaron József főherceggel s Augustia főhercegnővel, gróf Uxkhuill hadtestparancsnokkal, Fülepp főpolgármesterrel és Boda Dezső főkapitánnyal fogadják a fejedelmi vendégeket. Tiszteletükre egy disszad az ki fog vonulni zenekarral a pályaudvarra. A királyi várban Montenuovo herceg másodudvarmester és gróf Apponyi Lajos magyar udvarnagy fogadják majd a magas vendégeket. A király az elsőemeleti helyiségekben várja be az érkező fejedelmi párt. Déli fél egy órakor a cerce-szobában szűkebbkörű dejeuner lesz és este hat órakor diszebed a szertartásteremben. Utána a rózsaszínű teremben, a kék és fehér szalomban cerce lesz. A királyi vendégeivel este nyolcz órakor résztvesz az Operában tartandó diszeledáson, amely alkalomból a Bánk bán opera első felvonása s a Csodaváza ballet kerül színre. Szünet közben teát fognak felszolgálni. Szeptember 24-én 12 órakor a királyi vár új ebédlőtermében dejeuner lesz, amelyen a kíséret is résztvesz. Ferdinánd fejedelem délután elhagyja a fővárost és különvonaton Szombathelyre utazik. Eleonora fejedelemné azonban még néhány napon át inkognitóban Budapesten fog tartózkodni.

— **A kultuszminisztériumból.** Dr. K. Lippich Elek kultuszminiszteri tanácsos, a művészeti ügyosztály vezetője Karlsbadból, ahol a nyarat töltötte, hazaérkezett és átvette hivatala vezetését.

— **Megdobálták Justh Gyula vonatát.** A Mezőhegyesről Szeged felé haladó személyvonat ellen, amelyen Justh Gyula, a képviselőház elnöke utazott, tegnap éretlen suhancok merényletet követtek el. A vonatot ugyanis kövekkel megdobálták. Egy nagy ködarabot éppen abba a kupéba dobtak, melyben Justh Gyula ült. Szerencsére nem érte az elnököt, hanem mellette esett le.

— **Az egyetemi tanács tisztelgése.** A budapesti tudományegyetem tanácsa, melyet tegnap iktattak be ünnepiesen hivatalába, dr. Székely István rektor vezetésével a jövő héten fog tisztelni gróf Apponyi Albert vallás- és közoktatásügyi miniszternél.

— **Válasz Björnsonnak.** A berlini interparlamentaris konferencia alkalmából dr. Alexis György, egyetemi magántanár, a keleti kereskedelmi akadémián a román nyelv és irodalom tanára levelet írt Björnsonnak. Udvarias hangú írásában védi a magyarokat és többek közt így folytatja:

Ön, Uram, e népfajok egyéni, nyelvi és politikai szabadságát elnyomótnak látja s ezért — ideális fölfogásához híven — hivatva érzi magát, hogy a magyar nemzetet, annak képviselését és kormányát a művelt Európa előtt vádolja, Magyarországot anathéma alá helyezze s a kultur- s jogállamok sorából töröltesse.

Elmélkedtem e megdöbbentő jelenség lélektani okán és proceszusán; ki kell jelentenem, hogy Ön, Uram, az impressziók iránt való fogékonysága folytán, egyoldalú s ezért téves információknak esett áldozatul. Nemes lelkehez sikerült oly egyneknek hozzáérnie, kik egyoldalú gondolkozásukat Önnek szuggérálva, Önt érzelmeik körébe vonhatták. Ezek az emberek egyrészt elfogultságból és politikai animozitásból, másrészt pedig nem a közérdekek egybevágo érdekekből Önt partikuláris céljaik szolgálatába szegődöttetni törekszenek.

— **A Műegyetem megnyitása.** Szép ünnepi közgyűlés keretében nyitotta meg a műegyetemi tanács az egyetemi magyar műszaki főiskola 1908—09-iki tanévét ma d. e. 11 órakor a Műegyetem nagy kerti tantermében, melyet zsufolásig megtöltött a nagy tömegben megjelent hallgatóság. A hivatalos világból megjelentek a kormány képviselésében Molnár Viktor államtitkár és dr. Tóth Lajos miniszteri tanácsos. Eljött még dr. Hutyra Ferencz, az állatorvosi főiskola rektora, Heinrich Gusztáv, az Akadémia főtitkára, Szily Kálmán, az Akadémia belső titkos tanácsos, König Gyula miniszteri tanácsos, Asboth Emil egyetemi tanár, Banovits Kajetan miniszteri tanácsos és mások, továbbá a műegyetem dékáni és tanári kara teljes számban. Az ünnepes közgyűlést a hirtelen megbetegedett dr. Wartha Vincze rektor helyett K. Jónás Ödön prorektor nyitotta meg. Első sorban üdvözölte a kormány képviselőit s a megjelent vendégeket, azután az ifjúságot. A beszámoló beszédet Wittmann Ferencz dékán olvasta föl Wartha Vilmos kéziratából. Elmondotta, hogy az elmúlt tanév teljesen a nyugodt munkának volt szentelve. Fölemlítette, hogy ha semmi sem jön közbe, a műegyetem jövő évét már a fényes új otthonában fogja megnyitni. Azután kegyelettel emlékezett meg a műegyetem halottjairól: Fölser István egyetemi tanárról, Mihálovics Antal miniszteri tanácsosról és Weisz Konrád nyugalmazott máv. igazgatóról. Végül bejelentette, hogy a műegyetemi tanács múlt évi tisztikarát újból megválasztotta. Azután köszönetet mondott gróf Apponyi Albert kultuszminiszternek, Tóth János és Molnár Viktor államtitkároknak, hogy a legnagyobb jóindulattal viseltetnek a műegyetem iránt s meleg szavakkal emlékezett meg az ifjúságnak különösen a testnevelés terén kifejtett szép működéséről, külön kiemelve a Műegyetemi Athletikai és Football Club komoly munkáját. A rektori beszámolót lelkes éljenzéssel fogadta az ifjúság, mely hosszas és meleg tüntetéssel emlékezett meg a népszerű rektorról, a távol volt dr. Wartha Vinczéről. A beszámoló után K. Jónás Ödön prorektor köszöntötte még a megjelent előkelőségeket s az ünnepi gyűlést bezárta. Az ifjúság K. Jónás Ödön éltetésével oszlott szét.

— **A Lasker—Tarrasch-mérkőzés.** A világglóriásért folyó match tizenkettedik játszóját — spanyol játék — a 45. lépésnél félbeszakították és holnap folytatják.

— **Merénylet egy mérnök ellen.** Giolitti miniszterelnök veje, Chiamignio mérnök ellen Della Narozzában tegnap éjszaka bombamerényletet követtek el. Lakása előtt egy kastélyszertű házban bombát robbantottak fel és az explozió ledöntött egy falat hat méter hosszúságban. A ház kigyulladt, de sikerült eloltani. A mérnöknek nem esett baja. A merénylettel egy választékosan öltözött fiatalembert gyanusítanak, aki tegnap a ház körül ólalkodott.

— **Léghajók és léghajósok veszedelme.** Berlinből érkezett telegrammok szerint ma délelőtt kellett volna bemutatni a császári párnak a Parseval- és a katonai léghajókat. Délelőtt 11 órakor Vilmos császár a császárnéval és nagy kísérettel kiment a döberitz katonai gyakorlótérre és várta a két léghajót. Elmult jó félóra, de a léghajók még mindig nem jöttek. Nagysokára futár jelentette a császári párnak, hogy mind a két léghajót baleset érte. A Parseval léghajója délelőtt Grunewald környékén szerencsétlenül járt, de utasainak nem esett bajuk. A gömb gondolatában egy cilinder megpattant. Nagy volt a veszedelem. Szerencsére észrevették a bajt s Parseval nyomban jelt adott leszállásra. Sikertelenül is hamarosan leereszkedni, de a gömb egy magas ház tetejére zuhant, ledöntötte a kéményeket, elszakgatta a telefontörteket és jelenként megrongálódott. A tűzoltóság két órai megfeszített munka után sikerült a léghajót lehozni. A baleset után Parseval úgy nyilatkozott, hogy véletlen szerencsétlenség történt, amely semmit sem bizonyít az ő rendszere ellen és meg van arról győződve, hogy léghajója befog válni és a katonai vezetés át fogja venni. Körülbelül egy időben érte a baleset a katonai léghajót is. A léghajó a császár elé röpült, de motorán hiba esett és a léghajó kénytelen volt délelőtt 11 órakor visszatérni felszállása helyére. A császári pár félizenkét órakor érkezett vissza a palotába.

— **A Ranolder-intézet új épületének felszentelése.** A Ranolder-intézet, a főváros egyik legrégebbi leánynevelő-intézete, ma szentelte föl nagy ünnepség kíséretében új épületét. Ez az új épület a Gyepentez 23. szám alatt fekvő régivel szemközt az óvoda mellett nyert helyet. Kétemeletes, tágas, világos ház, amelyet külsejében is, de kivált belül a modern igényeknek megfelelően készítettek el. Minden van benne, ami egy ilyen intézethez szükséges és ami van, az mind tökéletes, mind a legjobb. Nyolcz tanteremben bőseges helyet nyert a hét párhuzamos polgári osztály, tornateremben a testnevelés minden eszköze meg van. Az épület elkészítésénél különös gondot fordítottak a higiéniára. Az építés költségeit az intézet egyik jóakarója fedezte. Februárban fogtak hozzá és ma már megkezdhetők benne a tanítás. Ma délelőtt előkelő és nagyszámú közönség jelenlétében az iskola egyházi hatóságának akadályoztatása folytán Krizsán Mihály pápai kamarás, Józsefvárosi apátplebános beszélt az új ház falait és a tantestület tagjaihoz, mely dr. Magdics Ignác igazgatóval az élén teljes számban jelent meg és a növendékekhez magas röptű lendülettel és hazafias beszédet intézett. Azután Holczmann Augustus, a zárda főnöknője a növendékeknek buzdító és szeretetteljes szavakat mondva, az egész intézet nevében köszönetét tolmácsolta azoknak, akik lehetővé tették, hogy az új tantervet az új, kényelmes otthonban kezdjék meg. A tanítást már ma megkezdtek. Az intézet régi otthonát a benlakásra jelentkezett sok növendékkel való tekintettel, teljesen az internátus céljaira rendezték be.

— **Lister nagybeteg.** Lister lord, a világhírű sebész, akinek antiszeptikus módszere a modern sebészetnek új irányt adott, mint Londonból érkezett táviratok közlik, súlyosan megbetegedett. A nagy sebész most 82 éves és éppen ezért környezete aggódik életéért. Lister lord az utóbbi hetekben a kis Walmer tengeri fűrdőben tartózkodott, ahol az erősítő tengeri levegőtől várta állapotának javulását. Lister lordot a szenvedő emberiségnek tett nagy szolgálatai elismerésül 1883-ban báróvá, 1897-ben pedig lorddá nevezték ki.

— **Ellopott mükincs.** A bécsi rendőrigazgatóság ma arról értesítette táviratban a budapesti rendőrséget, hogy Lichtenstein János herceg bécsi palotájában betörés történt. A betörők elvitték a „Proserpina elrablása” nevű szobrot, mely az ó-görög képzőművészetnek egyik leghíresebb remeke. A szobor elefántcsontból van faragva, alakjai 8–10 centiméter magasak. A budapesti rendőrség már megállapította, hogy a betörők Budapestre jöttek a szoborral s itt el akarták adni egy belvárosi régiségkereskedőnek. Az összeg azonban, melyet érte kértek, oly nagy volt, hogy a régiségkereskedő bármennyire szeretne volna, nem vehette meg a szobrot.

A bécsi rendőrség értesítése szerint a mükincs értéke 100.000 korona.

— **Veszedelmes idegenek Veszprémben.** A veszprémi rendőrség tegnap délután a bevonulás alkalmával elfogott egy idegennek látszó embert, aki gyanus viselkedésével fölűntést keltett. Az ember menekülni próbált, de elfogták. Letartóztatásakor semmi irást vagy eszközt nem találtak nála. Előállították a kapitányságra, ahol kalandos mesét adott elő. Állítása szerint Narszky Tódornak hívják, oroszországi ember, Németországon és Svájcban keresztül Olaszországba utazott, hogy a római kegyhelyeket meglátogassa. Most hazatérőben volt. Arra a kérdésre, hogy hová lettek az irásai, ezt adta elő: Zágrábon keresztül utazva, mikor a várost elhagyta, pár kilométernyire az országuton kóbor cigányok megtámadták s mindenéből kifosztották. Visszatért Zágrába, hogy összekeregesse az utiköltséget. Az ottani rendőrség azonban tiltott koldulásért négy napra lezárta. Most Komáromon át haza akart utazni Oroszországba. A király bevonulását kíváncsiságból akarta megnézni s néhány napot szándékozott Veszprémben tölteni. A gyanus embert a rendőrség fogva tartja. Táviratiilag kérdezősködött küléte felől. Tegnap este még egy letartóztatás történt. Elfogtak egy munkáskülső embert, aki a kérdésekre nem adott semmi választ. Hajmáskér tájékról is bekísértek ma délelőtt egy zárlott külső embert, aki a csendőrökkel szemben dacosan viselkedett. Komjáthy rendőrkapitány ma kihallgatta a tegnap elfogott orosz csavargót. A főkapitány nyilatkozata szerint az illető gyanus és veszedelmes ember.

— **Az Újságíró-Egyesület segélyalapja javára rendezett diszlocádásra,** amely pénteken, a hó 18-án lesz. Beketow igazgató legjobb számaiból állította össze a műsort. Az est felét a Helgoland című nagy látványosság foglalja le, a másik felében a cirkusz legjobb erői lépnek fel. A belépő-árak a rendesek, jegy azonban már csak mérsékelt áron áll rendelkezésre.

— **Eulenburg herceg állapota.** Eulenburg Fülöp herceg felesége hírlapíróknak a következőket mondta férje állapotáról: Ugylátszik, hogy férjem a Charitéban nem fogja túlélni a vizsgálati fogságot. Ereje annyira elhagyta, hogy már csak folyékony eledellel képes táplálkozni, azzal is gyakran csak mesterségesen. A gyöngeségtől kezét sem tudja felemelni, idegrohamai vannak, érelmeszesedése rohamosan terjed. Most már késő valamely fűrdőhelyre vagy a liebenbergi kastélyba vinni őt. A folytonos izgalmtól állapota szemléltomást rosszabbodik.

A Berliner Zeitung am Mittag közli, hogy Eulenburg herceget egy magán-szanatóriumba fogják átvinni, de megtesznek minden intézkedést esetleges szökésének megakadályozására. A szanatóriumban az eddigi két detektív helyett hatan fogják őrizni a herceget. Ha aztán várakozás ellenére állapota javulna, akkor átszállítják a Moabit-kórházba, azonban a kezelőorvosok véleménye szerint javulásra nincs kilátás.

— **Német szocialista kongresszus.** A nürnbergi szocializmus pártgyűlés ma folytatta ülését, melynek során Bebel birodalmi képviselő a délnémet szocializmus képviselők ellen foglalt állást, mert elválasztják a tartományi politikát a birodalmi politikától. Ezután kifejté a szocializmus képviselői célját, amely szerint a mai társadalmi állapotok aláásása és új állapotok megteremtése lebegjen szemük előtt. Bebel hatásos beszéde után Tinn képviselő három órás beszédben fejtegette a délnémet képviselők álláspontját. Tinn beszéde erős vitára adott alkalmat, mely annyira elmergesedett, hogy a programba vett svájci kirándulás elmaradt.

— **Dinamitos postarablók.** Tiflis mellett a Borshom és Achalich közötti uton egy rablócsapat megtámadta a hét kozák és két rendőr által kísért pénztszállító kocsit. Jóllehet a kísérő kozákok közé dobott három dinamitbombával sikerült hármát megölni és egyet megsebesíteni, a postát még sem vihették el. A kozákok menekülésre szorították a rablócsapatot és így sikerült a postát megmenteniük. Később a rablók üldözésére egy század gyalogságot és egy századosot küldtek ki.

— **Ballagi Géza emléke.** Nagyszabású emlékünnepelely folyt le a hó 10-én a sárospataki ref. főiskolában. Dr. Ballagi Gézának, a tavaly elhunyt kitűnő jogtanárnak, jogi- és történetirodalmunk ez elsőrendű munkásának, a Magy. Tud. Akadémia tagjának, volt országgyűlési képviselőnek emlékezetét újítja fel a kegyeletes ünnepély, melyen a gyászoló család tagjain s az elhunyt tesvéröccsén, dr. Ballagi Aladár egyetemi tanáron s országgyűlési képviselőn kívül megjelentek az egyházi és megyei előkelőségek, a város előljárósága, a teljes tanári kar s az egész tanuló ifjuság. Az emlékbeszédet az elhunyt kortársa és barátja, ez idő szerint a sárospataki ref. jogakadémia tanára, dr. Szánthó Gyula jogtanár tartotta, aki magas irodalmi színvonalon álló, nagyon szép esszé-ben lélektani analysis-sel rajzolta meg az elhunyt tudós erőteljes egyéniségét, összefüggő és karakterisztikus képet adva a kitűnő tanárról, a neves íróról, a minden tekintetben kiváló emberről. Az emlékbeszéd után Fejes István algonok a főiskola kormányzósága s a hallgatóság nevében mondott meleg köszönetet az emlékrész írójának, dr. Szánthó Gyula jogtanárnak a mindvégig élvezetes figyelemmel hallgatott emlékbeszédért.

— **Munkás-békebíróóságok.** Angolországban, ahol a szocializmus nem forradalmi alapon áll, üdvös kezdeményezés történt, amely hivatva van a munkás és munkaadó közt az ellentéteket békésen kiegyelenteni. Ezt adja hírül egy Londonból érkezett távirat, mely így szól: A londoni közigazgatási központi hivatal kihirdeti, hogy munkások és munkaadók közötti viszályok elintézésére hivatott állandó békebíróóságot fog felállítani, amelynek összeállítása minden egyes vitás esetben a tekintetbe jövő körülményeknek megfelelően, változni fog. Az elnököket tekintélyes és pártatlan egyének köréből akariák választani, amelyben ezek hajlandók elfogadni a tisztséget. Szükség esetén a kereskedelmi hivatal műszaki szakértőket fog kirendelni egyes esetekben alakított bizottságok mellé, amelyek azonban nem bírnak szavazati joggal.

— **Örült testvérpár a vonaton.** Egy festőművész nővérével Rostokból Ribnitzbe utazott. Utközben a vonaton mindkettőjükön örültségi rohamok törték ki, úgy, hogy az utasok kénytelenek voltak a vonatot nyílt pályán megállítani. Erre a festő nővére macskalygességgel kiugrott a kupé ablakán és felmászott a vasuti kocsi tetejére. Nagy fáradsággal sikerült a szerencsétlent a kupéba visszavinni, mire a vonat folytatta útját. Az állomásra érve, a festő és nővére örjögve rohantak ki a kocsiból, egyenesen Gützow állomásfőnök hivatali szobájába, ahol neki estek az állomásfőnöknek és meg akarták fojtani a főnöknek ott időző másfél éves kis fiát. A segélykiáltásokra elősiető személyzet az örjögő testvérpárt ártalmatlanná tette és átadta a hatóságnak, mely egy elmeorvosintézetbe vitette őket.

— **Egy állatszeldítő veszedelme.** Londoni lapoknak táviratozzák Newyorkból, hogy a Bostock-arenában tegnap a tigris-mutatvány közben Falkendorf Henrik ismert állatszeldítő a fenevadak majdnem szétépték. Falkendorf egy tigris ostorral akart kényszeríteni, hogy ugorjon föl egy oszlop tetejére, de a hatalmas állat nem engedelmessékedett s mikor a szeldítő egy pillanatra elfordult, a tigris rávetette magát, talpával a földre sújtotta, karmaival letépte fejről a bőrt és mellére állott. Irtózatos pánik támadt az arenában és a nézőközönség sikoltozva menekült. Másik két állatszeldítő és több szolgál vasdorongokkal ment be a tigrisek kretreczébe és sikerült Falkendorft kiszabadítani. Harminczöt ötéssel várták össze az orvosok a leszakított fejbőrt és estig a szerencsétlen állatszeldítő magához tért. Falkendorfnak nem ez az első ilyen esete. Ez év július 12-én is összemarozgolta egy tigris és augusztus 14-én ment be először a tigrisek kretreczébe a szerencsétlenség után.

— **Házasságok.** Ifj. Szathmáry-Király Pál huszárhadnagy tegnap tartotta esküvőjét özv. Kolba Miksáné, szül. Münster Gabriellával Miskolcon. A polgári esketést dr. Tarnay Gyula Borsodmegye alispánja, az egyházat Szuhay Benedek ev. ref. lelkész végezte.

Lázár Simon állami tanító eljegyezte özv. Duntrievici Mária leányát, Ilonát.

— **Nászajándékok.** jegygyűrűk legelőnyösebben Polgár Kálmán műórás ékszerterelő, Budapest, VII., Erzsébet-körút 29., I. em. szerethetők be. Nagy képes album-árjegyzék bérmentve küldetik.

— **Kragujevics beteg.** Kragujevics Spázó kihallgatását ma egyelőre befejezték és Nasse rendőrfelügyelő visszautazott Berlinbe, hogy a nyomozást ott folytassa. Első sorban Nikolics Brankót akarják elcsipni, aki, mint kiderült, Kragujevics et bevezette a homosexuálisok társaságába. Gróf Lynarral is az ő révén jutott ismeretségbe és azt hiszik, hogy ez idő szerint is Berlinben bujdosik. Aiapos a gyanu, hogy róla ugyanolyan sötét bűnök fognak hamarosan kiderülni, mint Kragujevicsról. Ma délelőtt Kragujevics Spázó kihallgatására jelentkezett. Koródy fogalmazó nyomban fement hozzá a czellába, de a fogoly nem azért kértette magához a rendőrfogalmazót, hogy vallomást tegyen, hanem azért, hogy a kórházba való fölvételét kérje.

Az utóbbi napok rendkívüli vizsgálatai annyira kimerítették, mondotta hogy betegnek érzem magamat. Nagyon rosszul vagyok, engedjék meg, hogy a kórházban pihenhessem ki magamat.

A törvényszéki orvos erre megvizsgálta Kragujevics et és konstátálta, hogy csakugyan beteg, azonban állapota korántsem súlyos és így nem engedheti meg, hogy a kórházba szállítsák. Ma egyébként a brüsszeli rendőrségtől egy vastag iratesomó érkezett az ügyészséghez, amelyben arról értesítik, hogy Brüsszelben Kinneke Albert dugszagdag gyáros ellen kéjgyilkosságot követtek el. Mikor olvasták a német lapokban, hogy Kragujevics európai körútjában néhány napot töltött Brüsszelben is, az a gyanu merült fel, hátha ő a gyilkosa Kinneke Albertnek is. Erre vonatkozólag eddig még nem hallgatták ki Kragujevics et. Érdekes, hogy a Reiner örökössei cég, amelynél Kragujevics Spázó bécsi áldozata, Reisz Ede, mint könyvelő működött, fizetéseket jelentett be a passzívák meghaladják a százötvenezer koronát.

— **Egy lovagias ügy epilógusa.** A következő sorokat kaptuk: Nyilatkozat. Dr. Somogyi Lajos ur megbízottai, Földiák Gyula és B. Virág Géza urak által folyó hó 16-án közzétett nyilatkozat 5-ik bekezdésben foglaltak valótlanok. Ez ügyhöz több szavunk nincs. Budapest, 1908. évi szeptember 16-án. Laborcz Béla sk., Vita Ede sk.

— **Küteges tifusz.** Pár hónappal ezelőtt fütötte fel nálunk fejét a legveszedelmesebb keleti betegségek egyike, az éhtifusz, egész sereg áldozatot kaszált le és most megint fenyeget a rettenetes nyavalya. A főváros különböző kórházaiban öt tifuszos beteget vettek fel a minap, akiket a Szent Gellért-kórházban helyeztek el. Egyiken sem konstátálták ugyan a küteges hagymázt, de mint gyanus betegeket, csak úgy, mintha járvány volna, elkülönítették és hozzátartozóikat is szigoruan megfigyelik, sőt elvégzik a lakások fertőtlenítését is.

Dr. Szabó tiszti főorvos, aki a szabadságon levő dr. Magyarevics Mladent helyettesíti, a következőképpen nyilatkozik a gyanus megbetegedésekről:

— Mint a küteges hagymáznál, a hasi hagymáznál is szoktak a betegek testén apró, piros foltocskák jelentkezni. Ez az egy jelenség indította a hatóságot arra, hogy megtegye a legszélesebbkörű óvintézkedéseket. A gyanus betegek közül egy sincs éhtifuszos. Ezt különben csak a bonczolás tudná megállapítani, amire azonban aligha fog sor kerülni, mert az öt beteg valószínűleg mind fel fog gyógyulni. Addig is a hozzátartozókat megfigyelés alatt tartjuk, a lakásokat desinfiáljuk és a gyerekeket eltiltjuk az iskoláztatástól. Szóval ugyanúgy járunk el, mintha járvány volna.

Az öt tifuszos beteget a Rókus-, Szent László- és Szent János-kórházból tegnapelőtt kiszállították a Szent Gellért-kórházba s teljesen elkülönítették őket.

— **Vérengzés egy vásáron.** Nagy riadalmat okozott a boszniai határon lévő Szvilajiba megtartott vásáron hat boszniai szerb garázdálkodása. A hat boszniai a tömegbe lőtt. Három ember meghalt. A csendőrségnek csak nagy nehezen sikerült helyreállítani a rendet és letartóztatni a hat garázdálkodót.

— **Kolbászmegezés.** Kiss Viktória szegedi hentesné ötven elhullott disznóból kolbászt készített és azt a piacon kimérte. Több család megbetegedett. A kihágási bíró Kiss Viktóriát 20 napi elzárásra és 200 korona pénzbüntetésre ítélte.

— **A vidéki hírlapírás köréből.** „Erdélyi Ujság” czim alatt új napilap indul meg Kolozsvárott Herczeg Jenő régi vidéki hírlapíró szerkesztésében és kiadásában.

— **A hostati gyilkosság.** A hostati rendőrgyilkosság esküdtszéki tárgyalásának mai harmadik napján befejezést nyert a bizonyítási eljárás. A tárgyalás végén az ügyész beteresztett huszonkilenc fő- és két mellékkérdést, amelyekre nézve holnap dönt a bíróság. Holnap délután folytatják a tárgyalást. Itélet a hét végén várható.

— **Puszító tüzész.** Szőlőszardó abajutornamegyei községben a falu szélén cigánygyermekek tüzet raktak, amelytől a nagy szélben a falu egyrésze lángba borult. Tizenhárom gazda évi termése teljesen elpusztult. Öt ház és tizenkét gazdasági épület a tüz martaléka lett. A kár mintegy 24.000 korona, melyből 4000 korona biztosítás útján térül meg.

— **Kettős gyilkosság.** Rettenetes tragédia játszódott le brüsszeli táviratok szerint Maasban. Egy Sace nevű vendéglős feltékenykedésében beretvával elvágta a felesége nyakát, aztán hat éves kis fiát megölte. Álmukban végzett a szerencsétlen áldozatokkal az örjengő, de magában nem tudott kárt tenni, mert meglepték és megfékeztek.

— **Öngyilkos kivándorló.** A Hamburg—Amerikavonal Pennsylvania nevű gőzhajóján utközben egy Hadek János nevű 50 éves magyar utas föbelötte magát, amiatt való elkeseredésében, hogy ellopták 100 dollárját. Egy órával később a fűtőházban egy Marosán nevű gépész szívvelhűtés következtében meghalt. Mind a két holttestet a szokásos szertartások között a tengerbe vetették.

— **Megszökött fürdőtulajdonos.** Zsulyevics Mihály zombori horbély és gőzfürdőbérő tiz nappal ezelőtt eltávozott hazulról és azóta nyoma veszett. Szökése után kiűnt, hogy 20.000 korona váltóadóságot, e közül 8000 korona hamis váltót hagyott hátra. Köröztetését elrendelték.

— **Vérboszu.** Jelentették, hogy Paszkule Péter parasztlégyeny agyonlötötte Paszkule Mojsze községi bírót. A gyilkost sikerült a csendőrségnek letartóztatnia és tegnap este a tettest kihallgatták, miközben kívülről az ablakon át belöttek abba a helyiségbe, ahol a kihallgatás történt. Az ablakon át behalt golyó Paszkule Pétert szíven találta, de nem halt meg. Életveszélyes sebével bevitték a becskerekai kórházba. Az ismeretlen tettes ellen megindították a nyomozást, s azt hiszik, hogy a meggyilkolt bíró valamelyik hozzátartozója vérboszúból követte el a cselekményt.

— **A közös pénzügyminisztérium betörője.** Megemlékeztünk a pénzügyminisztériumban történt betörésről és egyuttal arról is, hogy a tetteseknek nyomát vesztette a rendőrség. Most Bécsből jelentik, hogy a betörő, a rendőrség megállapítása szerint, Tump Ferencz rétfalusi lakos. Tump ezelőtt hat-hét esztendővel a közös pénzügyminisztériumban két esztendőn keresztül mint kíségető szolgálta volt alkalmazva s elég alkalmat volt arra, hogy a helyi viszonyokkal megismerkedjék. Tump mult vasárnap nem volt Rétfalun. Ez idő szerint ágyban fekvő beteg, mert megrendította a ballábát s emiatt nem tud járni. Az inrandulás valószínűleg akkor támadt, mikor a pénzügyminisztérium ablakából leugrott. Tumpot valószínűleg még ma le fogják tartóztatni.

— **A cséplőgép áldozata.** A Torna melletti Katalin-majorban Hajdu Máté László tizenhat éves mezőkövesdi fia a működésben lévő cséplőgépre a tilalom ellenére fel akarta dobni a rosta szíjját. A gép azonban elkapta és a levegőben egyszer megforgatva, darabokra ronsolta. A felelősség megállapítása végett megindult a vizsgálat.

— **A legszenzációsabb mutatóvány** az, mely most látható a Beketow-czirkuszbán, ez a 3 Staigs halál-száguldása a motorkerékpáron. Egy villanyerővel óriási gyorsasággal körbe hajtott korongon, ellenkező irányban száguldanak a kerékpárosok, nem kell, csak egy kis egyensúlyvesztés, vagy visszamaradás, a kerékpáros kirepül a korongból és a halál fia. A Staigs testvérek azonban művészek a kerékpáron és teljes biztonsággal végzik veszedelmes mutatóványukat. A kiváló szeptemberi másorban még mindig nagy sikere van a Helgoland című fényes kiállítású vízi rémjátéknak.

— **Rendőrl hírek.** Vesztett kutya a Józsefvárosban. A VIII. kerület területén egy eben a vesztetséget hatóságilag megállapították és ezért a kerület előljárósága október hó 18-ig terjedő ebzárlatot rendelt el. Ez idő alatt valamennyi ebet otthon megköve kell tartani, az utcákon pedig harapás elleni biztos szájkosárral ellátva, pórázon kell vezetni. A rendelet ellen vétők 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel, behajthatatlanság esetén megfelelő elzárással fognak büntetetténi. — Életunt varrónő. Schneider Vilma 16 éves varrónő ma éjszaka a Cserkesz-utca 67. számú ház előtt mellbe lötte magát. Súlyos sérülésével a Rókus-kórházba vitték. Tettenek oka ismeretlen. — Tolvaj szolga. A rendőrség nyomozta Bokor György szolgát, aki a budapesti körüti fürdő- és mechanikai gőzmosó-intézetétől több száz koronát érő holmit elloptott és megszökött. A tolvaj 20 éves, középmagas termetű, haja fekete, szeme barna. — Körözött iskolásfiú. A budapesti büntetőtörvényszék vizsgálóbírája elfogató parancsot adott ki Bíró Endre pusztalengyeli születésű 18 éves kereskedelmi iskolai tanuló ellen. A fiut lopás miatt jelentették fel. Bíró Gyula megszökött István-ut 19. számú lakásáról. — Betörés. Tegnap betörték dr. Nagy Árpád kultuszminiszteri segédtitkár Ilka-utca 46. számú lakásába és onnan 1000 koronát érő ruhaneműt loptak el. — Lopás a vasuton. Grossmann Herman óras feljelentést tett a rendőrségen, hogy Kunszentmiklósról Budapestre utaztában a vonaton ellopták utazó bőröndjét. A rendőrség keresi a tolvajokat. — Eltűntek. A rendőrségen ma a következők eltűnését jelentették be: Barkó Károly hódmezővásárhelyi születésű 15 éves esztergályos-tanoncz (Örmölygy-utca 7.), Széplaki László rimaszombati születésű 14 éves asztalos-tanoncz (Újpest, Virág-utca 15.), Weisz Gyula sümegi születésű 44 éves ügynök (Nyár-utca 32.), Szabó Lajos velagi születésű 33 éves szabó (Podmaniczky-utca 65.), Wienenberger Emil aradi születésű 16 éves gérgyári tanoncz (Akácza-utca 22.), eltávozása után levelet irt, amelyben bejelenti, hogy öngyilkos lesz.

— **Halálozások.** Németh Sándor posta- és távirógvakornok, Németh Józsefnek, a II. ker. Iparoskőr elnökének fia, élete huszonkettedik évében elhunyt. Tegnap délután temették el nagy részvét mellett a farkasréti temetőbe. Az egyházi szertartást Hajpál Benő ref. lelkész végezte.

Berecz Antal, az állami felső leányiskolák miniszteri biztosa, a Földrajzi Társaság örökös tiszteletbeli főtitkára, az Országos Tanárégyesületnek tizenöt éven át volt elnöke, tegnap éjjel Budapesten meghalt.

x Önkénteseket felszerel kedvező fizetési feltételekkel Blum Sándor Budapest, Váci-utca 15.

x Fodor-léle vívóterem a Koronaherczeg-utca 3. szám alatt a főváros legnagyobb és legjobban felszerelt torna- és vívóterme. Különös gond fordítatik a gyermektorna- és vívásra.

x Zászlók, czimerek minden kivételben kaphatók Linhart színházi festőnél és díszítőnél Budapest, VIII., Hunyadi-utca 27. szám. Árjegyzék ingyen.

x Bob-hashajtó a legkellémesebb, 10 fillér.

x A kék lényvel való kezelést dr. Kaiser bécsi orvos vezette be az orvosi gyógykezelésbe. Hatása a villamos fény sugarak vegyi tulajdonságán alapszik, mely különböző baktériumoktól a létfeltételt megvonta. Ezért a bőr, a csontok és a haj bacilláris megbetegedéseknél (bőriarkas, makacs bőrbetegségek, hajhullás, kopaszság, továbbá a csontok és izületek tuberkulotikus megbetegedéseinek) alkalmazható. Dr. Kaiser több esetet közöl, melynél kifejezett tüdővész volt jelen és két fényre javulás volt elérhető, amennyiben a köpetből a bacillák eltűntek és a betegek erőbeli állapota gyarapodott. Budapesten dr. Hönig Izsó alkalmazza elektroterapiai intézetében (Károly-körut 24.) ezt a kényelmes és teljesen fájdalommentes kezelésmódot.

x „Fürödjön Otthon” ezimen lapunk mai számában a „Normal Cabinet” egy hirdetést tesz közzé, melyből látható, hogy ezután mindenki otthon veheti saját gőzfürdőjét és nem szükséges az ugynevezett közös gőzfürdőbe járni, de vidéken is bárki használhatja, bármely szobában, még a szalonokban is felállítható, egy fürdés öt fillérbe kerül. Prospektust kívánatra mindenkinek küld „Normal Cabinet” részvénytársaság, Budapest, VIII., Rákóczi-ut 9. szám.

x Ő felsége megérkezéséről Veszprémbe és ünnepélyes fogadtatásáról az Apollo kiűnően sikerült felvételt készített, mely hétfőn már bemutatásra kerül. A kép bizonyára zsufolt házat fog vonzani az Apollóba, mert a rendőrség emberei a fotografálómasinákat kegyetlenül üldözték és ez az egyetlen felvétel, mely a királygyakorlatok ezen nevezetes és gyönyörű epizódját a közönség számára megörökítette.

Hadgyakorlataink harci értéke.

Budapest, szeptember 16.

Már a javában folynak a királygyakorlatok, amelyek, sajnos, minálunk nagyon kevés érdeklődést keltenek a közönség körében. Pedig nem volna éppen czélszerűtlen, ha kissé nagyobb figyelmet fordítanánk a hadsereg fejlődésére, mely Magyarországnak is annyi milliójába kerül. Ha ezt megtettük volna a múltban, akkor okvetlenül rájöttünk volna arra, hogy hadvezetőségünk, ha tett is valamit a hadsereg modern fellődésére, azt oly módon tette, hogy folyvást utána sántikáltunk a többi nagyhatalomnak. A közömbösséget első sorban bizonyára az okozza, hogy nálunk a köztudatba ment át, hogy a nagygyakorlatok nem egyebek, mint a fejedelmek privát passziói, akik béke idején ily módon játszanak háborusdit. Nem lehet tagadni, hogy e felfogásnak nálunk van valami alapja, annak dacára, hogy maguk a nagy hadgyakorlatok elsőrangú fontossággal bírnak. Annak idején, amikor az angol hadsereget Délafrikában egyik kudarc a másik után érte s amikor kitünt, hogy a főbb parancsnokok képtelenek a vezényletük alatt álló csapatokat vezetni, magunk az angol tábornokok elismerték, hogy annak oka az volt, hogy az angol hadsereg nem tartott hadgyakorlatokat. Törökországban is most, hogy az alkotmányosság helyreállt és az új era első teendőül a hadsereg rendbehozását tűzte ki czélul, elrendelték a hadgyakorlatok megtartását. Laikus ember nem tudja azt, hogy a magasabb parancsnokok hadgyakorlatok idején jutnak csak abba a helyzetbe, hogy a parancsnokságuk alatt álló csapatokat vezényelhesék. Ezenkívül a gyakorlatok tudvalevőleg mindig bizonyos feltevéseken alapulnak, melyek ha beválnak, háboru idején értékesíthetők. Mert valamely hadseregnek bizonyos helyre való összpontosítása éppen olyan döntő fontossággal bír, mint maga a harc menetele. Mert a harc eredményére nagyon fontos, hogy miként grupirozták előzőleg a tüzvonalba rendelt csapatokat. Az ellenség tüzeben álló csapatokat már nem lehet ide-oda vezényelni, a felvonulásnak tehát már olyannak kell lenni, hogy a csapatok az ellenség tüzvonalán belül, csak egyes irányban nyomuljanak előre. A csapatok okos grupirozása a harcvezetés mögött a győzelem elsőrendű előfeltétele. Ez pedig béke idején is éppen oly viszonyok között történik, mint háboru idején. Elképzelhető-e, hogy valamely tábornok, kellő körültekintéssel bír a háboruban, ha sohasem gyakorolta magát békében a terepen, kellő számú csapatokkal. Még egy fontos gyakorlati értéke van a hadgyakorlatoknak, bizonyos újítások praktikus voltát is itt próbálják ki. A japán hadsereg vezetőinek szinte csodás együttműködése is éppen annak volt köszönhető, hogy már béke idején gyakorlatokat tartottak, melyek azonban teljesen megfeleltek a harczeri viszonyoknak.

Már most az a kérdés, hogy az osztrák-magyar hadsereg gyakorlatai mennyiben felelnek meg a czélnek? Mint már említettem, hadvezetőségünk kevés érzékkel bír a múltban, bizonyos megváltozott helyzetekkel szemben.

A hagyományos czopf, melytől érthetetlen módon a hadvezetés sosem bírja magát függetleníteni, lépten-nyomon felbuknik minden intézkedésben. Az angol-bur háboru tapasztalatai okulva, az európai nagyhatalmak már régen ennek megfelelőleg módosították a gyalogsági harcot, amikor még nálunk a gyalogság sírú rajvonokkal, ötszáz lépésnyire az ellenségtől, lépésben nyomult előre. A tüzvonalak elősodrintása, a löszer kiegészítése és egyéb intézkedések még most is a régi módszer szerint történnek, holott a többi hadseregben már a legújabb hadjáratokban szerzett tapasztalatok érvényesülnek.

A legindokolatlanabb része azonban a nagy hadgyakorlatoknak a lovasság alkalmazása. Azzal ugyan is most már tisztában van mindenki, hogy a lovasság, mint támadó fegyvernem, elvesztette minden létjogosultságát. Hadgyakorlatainkon mégis napirenden vannak a nagy lovassági attackok gyalogság ellen. Pedig a modern hadjáratban a legkritikább eset, hogy a lovasság megtakkirozza a gyalogsá-

got. A tapasztalat szerint lovassági roham jogosult visszavert gyalogsági csapatra, ha soraiban fejtelenség keletkezik; ha meglepetésszerűen ronthat rá az ellenség gyalogságára, végül pedig, amikor a got. A tapasztalat szerint lovassági roham jogosult: lovasságnak fel kell áldoznia magát, vagyis amikor minden áron késleltetni kell az ellenség előnyomulását, oly módon, hogy a lovasság ismételt támad, ami az ellenséget folytonos kifejlődésre kényszeríti. Mindezek az esetek azonban ritkán nyújtanak alkalmat a lovasságnak régi hadi erőnevei gyakorlására.

Ha mint támadó fegyvernem meg is szünt jelentékeny szerepet játszani a lovasság, az újabbkori hadjáratokban mégis oly szerepkört tölt be, mely értékben egyenlő a régi lovasvirtussal. E szerepkör a biztosítási, de különösen a hirszerzési szolgálat. Mennél tökéletesebb valamely lovasság kiképzése a hirszolgálat terén, annál értékesebb részét képezi a hadseregnek. Sajnos, nálunk erre még mindig nem helyeznek kellő súlyt. A lovasztradicziók szinte bevehetetlen gátként emelkednek minden józan felfogás elé. Az ifjú, ki ma elhagyja a katonaiskolát, még álmában is csak a nagyszerű lovasrohamokról ábrándozik s nincs az a lovasist, aki személyes sérülésnek ne venné azt az állítást, hogy a lovasság ma már, mint önálló fegyvernem, megszűnt létezni. Pedig a lovasság mostani szerepköre még tiszteltetelméltőbb a régienél. Aki tudja, mit jelent az, éjjelnappal járatlan utakon haladva, folyvást az ellenség közelében ólálkodni, azt sem udva, melyik bokor, vagy kő mögül kapja az ellenséges golyót, az ítélheti csak meg, milyen bátor szívvel kell, hogy rendelkezék a hirszerző lovas. Hadgyakorlatainknak tehát csak akkor lehet harci értéke, ha mind e szempontok szigorú betartása mellett folynak le. Tessék csak azonban megfigyelni a mi hadgyakorlatainkat, különösen akkor, ha a király és vele a főherczegek is résztvesznek benne. A parancsnokok fötörékvése ilyenkor az, hogy mentől szebb kép táruljon a felség elé, ami természetszerűen hátrányosan befolyásolja a hadgyakorlatok harczeri lefolyását. Az ilyen hadgyakorlatok aztán nem alkalmasak egyébre, mint egy sereg ember lehajszolására és rengeteg mennyiségű puszkapor elpuffantására.

Ha példákra akarunk rámutatni, akkor kénytelenek vagyunk minden alkalommal a japániakra hivatkozni. Maguk a szakértőknek az a része, akik már az orosz háboru előtt a japán hadsereg kiképzésének tökéletességét ismerték, csodálva látták azt az összhangot, amely a japán hadvezérek minden operációját jellemezte. Hadseregek, melyeket egész országárszék választottak el, oly tervszerűen mozgattak, mintha csak figurák lettek volna egy sakk-táblán, melyet egy ember irányít a koczkákon. A századparancsnoktól kezdve fölfelé minden tiszt ismerte a kötelességét minden adott körülmény között. Ennek titka pedig az volt, hogy a japán hadseregben a legkisebb szabadgyakorlatok is teljesen harczeriül folytak le Európában lemosolyogták a japán lovasságot s mindenki megjósolta, hogy a kitünő orosz lovasság az első alkalommal egyszerűen le fogja gázolni. Csakhogy erre nem volt alkalom, mert a japán lovasság nem igen kereste az alkalmat a találkozáásra. Nem vágyott „lovassági csatára”, hanem szerényen végezte a hirszerző szolgálatot, hogy milyen eredménnyel, arról bizonyosságot tett az, hogy a japán hadsereg mindig kitünően volt informálva az oroszok minden mozdulatáról.

Addig tehát, amíg nálunk a nagy hadgyakorlatok szigorúan a harczeri állapothoz nem alkalmazkodnak, addig csakugyan nem egyebek nagyszerű hadijátékoknál, melyet az uralkodó privát passzióból rendeztet magának. Hogy azonban e gyakorlatok hivatásuknak megfelelőhessenek, szükséges, hogy a legénység megelőző kiképzése is tisztán harczeriül legyen. Amig ez nem történik meg, addig Ausztria-Magyarországban fölösleges nagygyakorlatokat tartani.

A veszprémi hadgyakorlatokon, úgy látszik, bizonyos fokig már számolnak a legújabb szerzett hadi tapasztalatokkal. A kiadott diszpozíciók és a vezetők független intézkedési joga mindenesetre nagy haladásról tesz tanuságot. De mindezen törekvések illuzóriussá teszik az eredményeket, ha a legénység kiképzése nem ezen az alapon történt. Azt

pedig mindenki tudja, hogy az osztrák-magyar hadseregben a „drillt” még most is föléje helyezik a nevelésnek. Ezen kell változtatni első sorban a hadvezetőségnek, addig kár a sok millióért, amikbe a hadgyakorlatok kerülnek.

SZINHÁZ ÉS MŰVÉSZET.

Takács Mihály.

Budapest, szeptember 16.

Ünnepi előadással nyílik meg holnap az Opera új évadja. „Brankovich György” előadása keretében ünnepelni fogjuk Operánknak egyik legerősebb oszlopát és méltó büszkeségét: Takács Mihályt, aki sikereiben gazdag pályáján eljutott negyedszázados művészi jubileumához. Azoknak a ritka magyar ének-művészeknek egyike ő, akiknek nem az a jelszavuk, hogy „művész hazája széles e világ”. Ő csak egy hazát ismer és ez a magyar haza. Ennek hű fia ő, csak ezt szereti, ezt kívánja szolgálni művészetével, ettől nem tántorítja el őt semmiféle külföldi csábítás, bármilyen fényes ígéretekkel jöjjön is. Ezért olyan rokonszenves nekünk az ő egyénisége. Polyglott és erősen kozmopolita Operánknál Takács Mihály a magyarságnak és a magyar művészetnek egyik legkiválóbb és legtekintélyesebb képviselője. Előtte kénytelenek zászlójukat meghajítani még azok is, akik különben szeretik leicsinyíteni művésztünket. A magyar közönség pedig rajongó szeretettel csüng az édesszavu dalokon, aki neki már annyi műélvezetet szerzett és megragad minden alkalmat, hogy a művész iránt érzett nagybecsülésének kifejezést adjon.

Amikor Takács neve a színlapon áll, az mindig nagy vonzerőt gyakorol a közönségre. Az isten-áldotta művész bársonysima baritonjának lágy és mégis érczes csengése, előadásának szívhez szóló melegével párosulva, varázserővel hat a hallgatóra. Alakítóképeségének sokoldalúsága pedig bámulatba ejt mindenkit. Holnap könyekre fogja indítani a közönséget, mint Brankovich György. Más alkalommal megkacagattja ugyanezt a közönséget a fürge Figaro mókáival. Egyszer megindít minket, mint eszményi Wolfram, máskor megborzongatja a hátunkat az ördögi Scarpia szerepében. De ki győzné felsorolni mind az ő legjobb szerepeit. Valószínűleg úgy járnánk vele, hogy ideirnök jóformán mind a hetvenöt szerepét. Mert ennyiből áll Takács repertoírja.

A holnapi jubileum alkalmából kérelmünkre az ünnepelt művész megírta lapunk számára színpadra lépésének történetét. A józsi humorral írt, rendkívül érdekes cikket „Huszonöt év” cím alatt lapunk más helyén közöljük. Az ott foglaltakat még a következő adatokkal egészítjük ki:

Takács Mihály 1861 szept. 19-én született Nagybányán és zenei tanulmányait Budapesten, az orsz. zeneakadémiában végezte. Ének mestere néhai Pauli Richárd volt. 1883 szeptember 18-án mint ösztöndíjas növendék a Nemzeti Színházban lépett föl először „Egy indus” szerepét énekelte Mayerbeernek „Az afrikai nő” című operájában. 1884-ben megnyílt az új Operaház, de Takács eleinte ott is csak nagyon kis szerepeket kapott, sőt a megnyitó-előadáson statisztát is. Első nagyobb szerepe volt „Faust”-ban, 1886 aug. 31-én. Három hónappal később már a „Säckingeni trombitás” czimszerepét énekelte. Ettől kezdve gyorsan emelkedett. A következő évben megkapta „Lohengrin”-ben a kikiáltót, továbbá „Rigoletto” czimszerepét és „Borgia Lukrécia”-ban a herczeget. 1888-ban sorozta Luna grófot (Troubadour), lord Asthont (Lucia), Figarót (Sevillai borbély). Ezekhez járultak azután a következő szerepek: Alberich (A Raina kincse), Belamy (Dragonosok), Telramund (Lohengrin), Fluth (Windsori vig nők), Wolfram (Tannhäuser); 1890-ben Henrik (A nürnbergi baba), Guillbert (Templomos és zsidónő), Almaviva (Figaro házassága), Don Juan; 1891-ben Nevers gróf (Hugonották), Lajos örgróf (Szt. Erzsébet), Amonastro (Aida); 1892-ben Herodes (Herodias), Germond (Traviata), Bátor János (Ilka); 1893-ban Silvio (Bajazok), Tar (Toldi); 1894-ben Arden Enoch czimsze-

repe és Filippo (Cremonai hegedűs); 1895-ben Tiborcz (Bánk bán); 1896-ban János (Bibliás ember), István király, Salamon (Sába királynője), John (Házi tiúcsók); 1897-ben Gérard (André Chénier), Chaudard (Bohéme); 1898-ban Escamillo (Carmen), Lotherio (Mignon), René (Álarcos bál); 1899-ben Achilles (Hadi fogoly); 1900-ban Hamlet (czimszerep), Jago (Otello), Benő (Tetemrehívás), Coppelius (Hoffmann meséi); 1901-ben Gyula (Sarolta), Malatesta (Don Pasquale), Tell Vilmos (czimszerep), Márton (Erzsike), Kurneval (Tristan); 1902-ben Mathis (Lengyel zsidó), Berlichingeni Götz; 1903-ban Brankovics György és Scarpia (Tosca); 1904-ben A miniszter (Fidelio); 1905-ben Mercutio (Romeo és Julia), Káldor (Mária), Rákóczi (Nemo), Marczel (Bohéme), Gara (Hunyadi László), Petur (Bánk bán), Papageno (Varázsfuvola); 1906-ban Laborez (Nagyidai cigányok), Lescaut (Manon), Főpap (Sámson és Delila), Pantalone (Kiváncsi nők), Lavotta (Lavotta szerelme); 1907-ben Nilakantha (Lakmé) és Onegin; 1908-ban Artus (Eliana), Polyxenes (Téli rege) és A csavargó.

Ezekben a szerepekben a művész összesen mintegy 1500-szor lépett fel a lefolyt 25 év alatt. Legtöbbször énekelte Wolframot, t. i. 85-ször. A holnapi finnapi előadás iránt úgy művészi körökben, mint a nagyközönség részéről rendkívüli érdeklődés nyilvánul.

a. k.

(*) **Lányi Géza betegsége.** Bialáné kedves czimbálmosa, Lányi Géza, az ismert népdalszerző, már több, mint egy év óta betegeskedik. A népszerű muzsikus e nyarat Korond és Szováta fürdőn töltötte, de gyógyulás helyett baja komplikálódott: tüdőlob és mellhártyagyulladás járult hozzá. Lányi szívós szervezete sikeresen megküzdött a két gyilkos betegséggel s ma már túl van a veszélyen, de teljes gyógyulásához kívánatos volna, hogy a telet enyhe levegőn tölthesse.

(*) **A M. Kir. Operaházban** holnap, csütörtökön, Takáts Mihály színpadi működésének huszonötödik évfordulója alkalmából új betanulással „Brankovics György”-öt adják. A jubiláns a czimszerepet játszza; Marát Kaczér M., Istvánt Payer, Fruzinát Berts, az apródot Palóczyné. Murad szultánt először éneklő Arányi Dezső. Azonkívül közreműködnek: Pichler, Szendrői, Kornai, Déri, Hegedűs, Várady, Kárpát, Mihályi, Erdős, Venczell, Kertész, Ney Bernát, Dalnoki Viktor, Juhász és Gönczy. Az előadást Alszegehy K. főrendező rendezi, Szikla Adolf karmester vezényli. A színpadon esti hat órakor gyűl össze a színház személyzete, hogy a jubilánst üdvözölje. Az igazgatóság ezután is felhívja a közönség szíves figyelmét az új évad kezdetével állandósítandó azon újításra, hogy ezután az előadás és a felvonások megkezdése után a nézőtérre vezető ajtók zárva maradnak. Brankovics előadását pontban 7 órakor kezdik.

(*) **Pálmay Ilka új szerepe.** Szombaton lesz Rubens Pál „A hollandi leány” (Miss Hook of Holland) című operettjének bemutatója a Királyszínházban. A női főszerepet Pálmay Ilka fogja kreálni és övé a dallamos operette két leghatásosabb énekszámja: „A szoknya-dal” és a „Dal a bolygó hollandiról” is.

(*) **Csókón szerzett völegény.** A Vigaszínházban szombaton, e hó 19-én adják először új betanulással a „Csókón szerzett völegény”-t. A jókedvű énekes vigjáték szereposztása a következő: Csontai Lőrincz—Balassa, Béla, unokaöccse—Tapolczay, Eszfi, rokona—Rónaszékiné, Ábrai Irén—Kornai Berta, Barnyai Kálmán—Gyöző, Olga, neje—Varga Anna, Trauder, ny. katonaoorvos—Tihanyi, Elüljáró—Kazalicszky, Irmag—Vendrei, Irmagné—Kész Rózi, Feri—Sarkadi, Margit—Komlóssy Ilona, Futaki—Szerény, Ripacs—Hegedűs, Nefeletts—Haraszthy Hermin, Gyuri—Harsányi Rezső, Ferkó—Dayka. A reprihez új jelmezek készültek. Holnap, csütörtökön az „Ördög”-öt, Molnár Ferencz híres vigjátékát ismétlik.

(*) **A Budai Szinkör utolsó premierje.** Holnap, csütörtökön lesz a Budai Szinkörnek ez évadban az utolsó ujdonsága. Kóvessy Albert szinigazgató „Keserű mézesetek” című háromfelvonásos eredeti vigjátéka maradt sorrendben utolsónak, de siker tekintetében elsőrendűnek ígérkezik. A vigjáték ment minden frivolitástól s a mulattató jelenetek egymást kergetik. A személyzet következő tagjai jutnak hálás szerepekhez a darabban: Haraszthy Miczi, Szeghő Endre, Zátory Kálmán, Bánházy Teréz, Kiss Mariska, Tábori Emil, Dinnyési Rózi, Györi Emil, Kóvessy Lajos és Déry Rózi. Az új darabot néptelen megismétlik.

(*) **Egy zeneszerző halála.** Justin Clérice, a termékeny francia operette-szerző, tegnap Toulouseban meghalt. Operettjei közül nálunk a „Vesztaszüzek”, a „Cserelányok” és a „Liliomkisasszony” sikerrel került színre. Clérice negyvenöt évét élt.

(*) **Szerződés.** Zöldi Elza, akinek felgyógyulásáról már hírt adtunk, a pozsonyi színtársulathoz szerződött drámai hősnőnek. A jeles fiatal művész holnap lép fel először Balla Kálmánnak jelenleg Kaposvárott működő pozsonyi színtársulatánál.

(*) **Ibsen-színház Olaszországban.** Alfredo de Sanctis, az ismert olasz műfordító és Ibsen-színész az ősszel külön társulatot szervez, melylyel kizárólag Ibsen-darabokat fog olasz nyelven Olaszország nagyobb városaiban játszani.

(*) **Az „Istenek alkonya” Párisban.** Megírtuk, hogy Wagner óriási műve, az „Istenek alkonya” legközelebb Párisban is színre kerül. Amint most megállapították, a premier október 16-án lesz és a dalmü a következő fényes szereposztásban kerül színre: Siegfried — Van Dick, Brunnehilde — Louise Grandjean, Waltroute — Paquot D'Assy, Hagen — Delmas és Gunther — Beck Vilmos, a töltök elszármazott kitűnő énekes. Az operát André Messenger, az Opera igazgatója vezényli. A mesés diszletekre 190.000 frankot költöttek. Májusban Jules Février operáját adják és ebben Beck Vilmos, akit Párisban rendkívül szeretnek és ünnepelnek, Guidot énekl.

(*) **Pályázat Rákóczi síremlékére.** A közoktatási kormány nyilvános pályázatot hirdet II. Rákóczi Ferenc és bujdosó társai emlékének megőrkítésére a kassai székesegyházban felállítandó emlékműre. Az emlékmű helyéül a székesegyháznak az északi kaput magába foglaló szakaszát jelölték ki és a pályázónak szabadságában áll, hogy tervezetbe bevonzassa Rákóczi hamvait tartalmazó szarkofágnak ezen a helyen való föllállítását is. Az emlékmű költségei mintegy kétszázötvenezer koronát tehetnek ki, a háromszázezer koronát azonban semmi körülmények között meg nem haladhatják. A pályázat határideje 1909 szeptember 30-án délután öt órakor jár le. A pályázat első díja hater korona, második díja ötezer, két harmadik díja egyenkint három-háromezer és a negyedik díja kétezer korona. A kivitellel való megbízás fölött a közoktatási kormány dönt.

(*) **Lehár új operettje.** Lehár Ferencz befejezte a „Czigányszerelme” című romantikus tárgyú, új operettjét, mely a Raimund-Theaterben fog színrekerülni.

(*) **A pápai nyári színház építése.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter most közölte az Országos Színészegyesület igazgató-tanácsával, hogy a Pápan építendő nyári színház költségeihez 60.000 koronával járul.

(*) **Az egyházművészeti kiállítás.** Az Iparművészeti Társulat által rendezett egyházművészeti kiállításnak igen figyelemreméltó sikere van. A kiállítást a városligeti Múcsarnoknak palotájában különösen sokan keresik fel, hogy megnézzék Zalának az Erzsébet királyné síremlékét, Padrusznak a keresztrefeszített Megváltóját és Schmiegelzky Oktávnak hatalmas kartonjait. A kiállítás délelőtt 9-6 óráig van nyitva s a belépő-díj 40 fillér.

(*) **Bemutató Kolozsvárt.** Géczy István „Tévelygők” című három felvonásos népdramája határozott sikerrel került bemutatásra a Kolozsvári Nemzeti Színházban. A „Gyimesi vadvirág” népszerű szerzője ebben az új darabjában szakít a régi népszínművek hagyományával és új csapáson haladva, megmutatja az ezután követendő utat. Törekvése legnagyobb részben sikerült is és a közönség zajos tapsokkal fejezte ki elismerését. A rendezés jóságos, az előadás nagyon jó volt. A főszerepekben Aczél Ilona, Berki Kató, Dezséri, Sebestyén, Hidvégi és Makray járultak az ujdonság sikeréhez.

(*) **Magyar művész angol világlátásban.** Simay Imre, külföldön élő kiváló tehetségű állatszobrász és festőnk művészetéről és egyéniségéről a „The Studio” című legnagyobb angol képes művészeti folyóirat jelenlegi számában terjedelmes cikkben a legnagyobb elismerés hangján ír és egyúttal egy csomó érdekes alkotásának reprodukcióját is bemutatja. Simay Imrét különösen remek majomszobrai tették népszerűvé a budapesti közönség előtt, s a hazai műértők minden esetre örömmel fogadják kedvencünk hírnevének öregbítését.

(*) **Debreczeni Színház.** Néhány hónappal ezelőtt Zilahy Gyula, a debreczeni színház igazgatója társul vette maga mellé Letzter József debreczeni fényképészt. Belátva azonban, hogy a társas viszony megbénítja művészi terveinek kifejtésében s ennél fogva a helyzet illetően való tarthatatlanságát, a tár-

sulást közös megegyezéssel megszüntették. A színtársulat tagjai a hír tudomásulvétele után megéljeneztek Zilahy igazgatót és a debreczeni színházi bizottság tegnap tartott ülésén örömet és megelégedését fejezte ki az ügy illetően elintézése felett.

6 **visit Fénykép 1⁵⁰ Ft.**
HUNNIA FÉNYKÉPESZ.
BUDAPEST. KAROLY-KÖRUT 6.

EGYESÜLETEK.

(—) **Furnemont Leó Budapest.** A Társadalom-tudományi Társaság e hó 20-án és 21-én rendkívül érdekes üléseket tart. Ezek az előadásokon részt vesz Furnemont Leó belga képviselő is, aki „Küzdés a klerikális veszély ellen” és „A többes szavazat hatása Belgiumban” czimrel fog előadni. Furnemont Leó a szabadgondolat lelkes híve és vezére, a nemzetközi szabadgondolkodó egyesület titkára, az interparlamentáris konferencia tagja, kiváló szociológus. Pár évvel ezelőtt már járt nálunk. A kiváló tudós Berlinből jön hozzánk. Az előadásokon dr. Jászai Oszkár, dr. Kunfi Zsigmond és dr. Várady Zsigmond is részt vesz.

FŐVÁROS.

( ) **Az első közgyűlés.** A főváros törvényhatóságának a nyári szünet után első közgyűlése szeptember 30-án lesz.

( ) **A czeplédi vasút.** A czeplédi vasutvonal, melyen a minap baleset történt, a Zuglónál valóságos ketté vágja a várost. A nagyforgalmu Rákóczi-uton is csaknem minden órában tíz-husz percze megakasztja a forgalmat. De utját állja a forgalom s a közlekedés lebonyolításának az Erzsébet királyné-uton, a Thököli-uton, a Zuglói-uton, Egresi-uton és a Kőbányai-uton is. A hetedik kerületi polgárság küldöttsége járt ma Benedek Dezső bizottsági tag vezetésével a polgármesternél s kérte, hogy a főváros tegyen meg mindent, hogy a nyugati pályaudvar rendezésével kapcsolatban ezt a tarthatatlan és sérelmes állapotot orvosolják. Bárczy István polgármester kijelentette, hogy a küldöttségnek igaz van, a mai állapotot tovább tünni nem lehet. Ő meg fog tenni mindent, de a polgárság is folytassa a megindított akciót s mutassa meg, hogy a főváros általános, nagy közérdekéről van szó.

( ) **A kötérvasútja.** Az államvasutak lipótvárosi állomásából iparvonalat akarnak építeni a fővárosi kötérré, hogy a főváros olcsóbb szállítással juthasson a köhöz. A fővárosnak az államvasutakkal a vonal építésére kötött szerződését a kereskedelmi miniszter jóváhagyta.

Nyilt - tér

rovatban közzétették nem vállal felelősséget a szerkesztőség.)

Dr. KÁLLAY ZOLTÁN

jogi szemináriuma

Budapest, IV., Magyar-utoza 3. szám.
Kiváló sikerrel és alaposan készít elő az alapvizsgáktól az ügyvédi vizsgáig bármely jogi vizsgára.
Nem tévesztendő össze hasonló intézetekkel!

KALOGÉN
BRAZAY SÓSBORSZESZ
FOGKRÉM és SZÁJVIZ ★

Kitűnő csemegeszőllöt

okaj szerint vagy vegyesen szállít postakosaranként 2 korona 50 fillérért

Lengyel Zoltán gazdasága
Kraszna Szilágy-megye.

TÖRVÉNYSZÉK

§ A nyugdíjazott rágalmal. Vékey Oszkár pécsi kir. törvényszéki jegyző az igazságügyminiszter betegség okából ideiglenesen nyugdíjazta. Vékey nem nyugodott meg ebben s sürgős feljelentést tett az igazságügyminiszterhez, elpanaszolva, hogy Hardi Sándor törvényszéki elnök őt dr. Jellasic Lajos törvényszéki orvos valótlán és hazug véleménye alapján terjesztette fel nyugdíjazásra. Ezen beadvány alapján hivatalból üldözendő rágalmazás vétsége miatt került Vékey Oszkár a büntető törvényszék elé. A mai főtárgyaláson kiderült, hogy a nyugdíjazás alapjául szolgáló orvosi vélemény tulajdonképpen dr. Blau Adolf körorvosé volt s így dr. Jellasicnak semmiféle szerepe nem volt a nyugdíjazás körül. A bíróság ez alapon Vékeyt rágalmazás vétségeért 100 korona pénzbüntetésre ítélte.

§ Letartóztatott zugbankár. A rendőrség által ártalmatlanná tett letartóztatott repülő bankárt, Wechsler Gyulát a rendőrség a mai napon beszéltette a kir. ügyészség fogházába. Wechsler letartóztatása miatt dr. Fried Vilmos védőügyvédje utján felfolyamodással él a vádtanácshoz.

§ Veszedelemes festék. Érdekes pörben ítélték ma a büntetőtörvényszék. Panaszosként szerepelt Belezna Mórné jászberényi földbirtokosnő, a vádlott pedig Dorics Márk Koronaherceg-utcai fodrász volt. Az urinő egy szép napon elhárította, hogy fekete haját barnára festeti. E végből Doricsot kereste fel, aki segédjére bízta a műtétet azzal az utasítással hogy a festéshez a „satin” nevű francia vegyi festéket használja. A segéd nem követte a főnök utasítását s egy másik festékekkel festette be az urinő haját. Belezna-nén közvetlenül a festés után mérgezés tünetei mutatkoztak s az orvosi bizonyítvány tanúsága szerint három hónapig volt betege a hajfestésnek. Feljelentésére, gondatlanságból okozott súlyos testi sértés miatt Dorics ellen megindították az eljárást. München Károly törvényszéki orvos pedig azt véleményezte, hogy a festék a bőrön gyuladást okozott. A fodrász azzal védekezett, hogy ő nem tehet az esetről, mert a segéd nem teljesítette az ő utasításait. Ezzel szemben az egyik borbélyinas azt vallotta, hogy a festésnél jelen volt a fodrászmeister maga is. Ez alapon Tholt bírő tanácsa elítélte Dorics Márkot gondatlanságból okozott súlyos testi sértésért százhusz korona pénzbüntetésre.

§ A jó barátok. A nagyszombati Albine nevű ismert oláh pénzintézetnek voltak vezérei dr. Vecerdea Miklós brassói ügyvéd és Vlaicu Arzen felsőkereskedelmi iskolai igazgató. 1906 év elején a két jó barát összeveszett s egymás becsülete, sőt kenyere azontul már nem volt szent előttük. Vlaicu lapja a „Destaptarea” folyton piszkolta dr. Vecerdeát, aki e támadásokra egy terjedelmes röpirattal felelt, amelyben mindennek, csak jónak és becsületesnek nem nevezte Vlaicut. Ezekért a támadásokért kölcsönösen sajtópert indítottak egymás ellen s a marosvásárhelyi esküdtbírósg mindkét vádlottat büntetésnek mondotta a nyomtatvány utján elkövetett becsületsértés vétségében és ezért egyenként 160 korona pénzbüntetésre ítélte. A kir. Kuria ma hozzájárult az esküdtbírósg ítéletéhez.

§ Együtt a halálba. Baranyai Dudás Margitnak egyszerre két udvarlója volt. Egy gazdag földbirtokos, Rohrböck József és egy fiatal orvosnövendék. Mult év elején hírül adták a leánynak, hogy a földbirtokos nem reflektál többé szerelmére, mert megházasodott. Ez a hír mélyen lesújtotta egy leányt, mint az orvosnövendéket, mert tudták, hogy ideális szerelmükből nem élhetnek meg. Ebben a súlyos helyzetben elhatározták, hogy együtt mennek a halálba. A fiatal ember revolvért szerzett a saját számára és morfiomot a leánynak, aztán megírták bucsuleveleiket Rohrböck a leány karjába fészkendezte a morfiomot, amely tíz percen belül megtette hatását s a leány meghalt. Aztán mellbelötte önmagát. A golyó azonban nem ölte meg az orvosnövendéket, aki néhány hét múlva felgyógyult. A kir. ügyészség Rohrböck ellen szándékos emberölés

miatt emelt vádat, de a kir. törvényszék csupán öngyilkosságra való rábírás végett ítélte el a szánandó vádlottat összesen 3 havi fogházra. A kir. tábla s ma a kir. Kuria szintén hozzájárult az elsőbírósg ítéletéhez.

§ Egy áldomás utójátéka. Mikor a Polónyi-Lengyel-féle esküdtbírósg főtárgyalás folyt a budapesti büntető törvényszék esküdtbírósga előtt, városszerre találgatták, vajon marasztaló lesz-e az esküdtek verdiktje s elítéli-e Lengyel Zoltánt? A Belváros egyik korcsmájában két asztaltársaság vitázott a pörrel. Az egyikben Rác György szabómester vitte a szót s Polónyi igazát védve, erősen támadta Lengyelt s kész volt fogadni ennek elítélésére. A másik társaság Lengyel-pártiakból állott s erősen szidták Polónyit. Mikor a pör eldőlt s Lengyelt elítélték, Rác György megnyerte a fogadást s egy hordó került csapra. Az asztaltársaság tagjai Polónyit éltetve itta a sört s Rác György épp egy felkészítőfélt akart Polónyira mondani, midőn a Lengyel-párti asztaltól, odakiáltotta valaki: „Éljen a potyasor! Rác György magából kikelve kiáltotta a közbeszóla felé: Aljas piszok gazember az, aki ezt mondja! Erre Szalay Gyula nyomdász jelentkezett s a sértő szavakat ujra mondta Rácznak. A kölcsönös sértetegek miatt becsületsértés vétségéért emeltek egymás ellen panaszt Rác és Szalay, akiket a büntető járásbírósgnál ma Polónyi járásbíró 10-10 korona pénzbüntetésre ítél el. Az ítélet ellen a felek felebbezték.

SPORT.

Bécsi versenyek.

— Heteik nap. —

A holnapi hetedik nap programja igen érdekesnek ígérkezik. A nap főszáma a 15.000 koronával dotált 3200 méter távolságu Nagy freudenauai handicap lesz, melyben tizenöt ló bir még indulási jogosultsággal és ezek legnagyobb része starthoz is fog állni. A legnagyobb súlyt — 61 kilót — Pretty Dick kapta, de a Zangen-ló még így is nagyon kimagasló esélyllyel indul. Pretty Dick az Állványhandicapban a jó formában levő Virgilius mögött, habár tíz kilóval többet vitt, második lett, legutóbb pedig az Amaranthus-versenyben szintén második volt Lángoló után, de a vert mezőnyben volt Kukuruz, a Nagy bécsi handicap nyereje és Dinom-Dánom is, amely Budapesten a Nyári handicapot nyerte meg könnyen. A többi induló közül még Bluette, Arlesienne és a kis súlyú Lancelot tetszenek nekünk legjobban és ezek közül, ha tavalyi formájában van, Bluette nagyon veszélyes lehet Pretty Dickre, Arlesienet pedig tegnapi könnyű győzelme ajánlja előnyösen, mert maga mögött hagyta a Kancza-verseny másodikját, Varázst is, míg Lancelot Pesten a második nap könnyen verte a jó képességű Thamest, a hosszú távon alaposan bevált román lovat, St. Julest, a szintén szép formákat mutatott Bujdosót. Nagyon érdekes verseny lesz még a kétévésnek számára kiírt 1300 méter távolságu Nil Desperandum-verseny, melyben a többek között indulhatnak az Esterházy-Memorial másodikja, Bruhus, az Ujonz-verseny győztese, Mortimer, továbbá Halt, Hanum, Napagedl, az eddig „sötét” Grand Seigneur, Slecinka, is. Mi a győztest Bruhusban keressük, míg rája veszélyesnek Haltot és Slecinkát tartjuk.

Jelöltjeink:

- I. Loredan - Ténsasszony
- II. Bruhus - Slecinka Halt
- III. Gracieuse Galette
- IV. Pretty Dick Arlesienne - Lancelot
- V. Lobogó Armida
- VI. Fityóka - Dryander
- VII. Petronella - Toledo

( ) Athlétkai vadal. A „Budapesti Sport-Club” által szeptember hó 17-én rendezendő országos athlétkai verseny, a beérkezett nevezésekből itélve, rendkívül érdekesnek ígérkezik, amennyiben az összes fővárosi egyletek leadták nevezéseiket. Az egyes versenyszámokra következő nevezések érkeztek: 100 méteres síkfutás 10, súlydobás 12, 1000 méteres sík-

futás 20, gerelyvetés 13, 200 méteres síkfutás 18, 400 méteres síkfutás 7, diszkoszvetés 7, 1500 méteres gyaloglás 6 és magasugrás 8 nevezés. A verseny a B. B. T. E. Széna-téri pályáján tartatik meg. Kezdeté pont három órakor. Belépti díj nincsen.

( ) Az athlétkai szövetség határozatal. A Magyar Athlétkai Szövetség most tartott athlétkai szakosztályi ülésében tárgyalta a Debreczeni T. E. és a DAAC. fuzióját. A szövetség igen szigoruan bírálta el az ügyet, t. i. a DAAC. athlétkaiak tornaegyleti színekben való indulását a három hónap tilalmi idő megszégésének vette és a DAAC. bünös athlétkait október 6-áig, Szabó Bélát pedig, aki még Szegeden is, mint DTE. indult, október 13-ig felfüggesztette a versenyzéstől. A Debreczeni Torna-Egyletet a Bocskay-serleg idei védelmétől elítélte, mert bebizonyult, hogy a DAAC. athlétkák segítése nélkül valószínűleg nem érték volna el a győzelemhez megkívántató 20 pontot. A DAAC. athlétkái pedig csak három hónap múlva indulhatnak a DTE. színeiben.

A BTC. versenyén történt botrányok ügyét is tárgyalta a szövetség a MAC. felterjesztése alapján. A szakosztály erre vonatkozólag úgy határozott, hogy a verseny ügyében, mint amelyet a MOTESZ. égisze alatt rendeztek, nem lép közbe, egyáltalában a MOTESZ. versenyeket nem tárgyalja.

( ) Kettős bajnoki mérkőzés. Rendkívül érdekes mérkőzésben lesz része a közönségnek a millenáris pályán vasárnap. Részen felulnak a tavaszi husvétii serleg izgalmai is, amennyiben négy legkiválóbb csapatunk ezuttal bajnoki mérkőzésben találkozik egymással. Délután 2 órakor a Budapesti Torna-Klubnak a Törekvés és Postások ellen győztes csapata a F. T. C.-nak a Wiener Sp. C. ellen nemzetközi sikert arató csapatával, délután 4 órakor pedig a Magyar Athlétkai Club reorganizált kiváló csapata a Testgyakorlókkl találkozik. Mindkét csapat nagy formájáról a tréning-mérkőzésekben elért kitünő eredményei tanuskodnak. A F. T. C.—B. T. C. mérkőzés bírja Bakó Gyula (M. T. K.); a M. A. C.—M. T. K. mérkőzésé Fehéry Ákos (B. T. C.) lesz. A M. A. C. II. és III. csapata vasárnap délelőtt 9 és fél órakor mérkőzik a Margitszigeten a M. T. K. II. és III. csapatával. Bíró itt Puskás István (Typ. S. C.) lesz.

( ) Angol jogtudósok az athlétkánál. A most Budapesten megtarandó joggyűli kongresszusra számos angol jogtudós is eljön, köztük Robertson M. J., Angliának egyik legkiválóbb jogásza, aki amellet nagy athlétkai szaktekintély és a magyarok nagy barátja is. A Magyar Athlétkai Club éppen a kongresszus idején tartja őszi viadalát és mint értesülünk, már fel is ajánlotta Brüll Ignácznak, a kongresszus magyar elnökének, hogy viadalán a kongresszus tagjait is szívesen látja. Robertson a maga részéről már bejelentette — még pedig magyar levélben — hogy a meghívást elfogadja és az angol jogászokkal megtekinti a margitszigeti gyönyörű sporttelepet. Vezető társadalmi sportklubunknak ajánlatát bizonyosan a kongresszus vezetősége is örömmel fogja elfogadni és a MAC.-viadalt beilleszti a kongresszus programjába, amely annak egy igen érdekes száma lesz.

DR. HÖNIG IZSÓ

Elektrotherapiai és Röntgen-Intézete. Elektromágneses gyógyítás

Budapest, IV. Károly-körút 24. sz. I. em. Lift

Telefon 102—39.

Gyógytényezők:	Idégyengességi állapotok
Elektromágneses gyógyítás.	Almatlanság.
Röntgen sugarakkal való kezelés.	Hűdések (Paralysis).
Magas feszültségű árammal való kezelés (Arsonvalisatio).	degfájdalmak, Idegzsabák (Neuralgiák, Ischias).
Kék fényvel való kezelés.	Gerincvelősorradás (Tubes).
Villamos hőfürdők (Elektrotherm).	Szlvbetegségek.
Villamos fényfürdők.	Véredényelmeszesedés.
Villamos massage (Vibratio).	Köszvény és csusz (Rheuma, huyagsavas lerakódások, izületi és csontbajok).
Csalván, Farad és Franklin árammal való kezelés.	Székrekedés.
Villamos vízfürdők.	Anyagcserebajok. (Elhízás, cukorbetegség, vérszegénység).
Szénsavas fürdők.	Bőrbajok. Bőrvizketeg
Főbb javallatok:	Hajbetegségek (Hajhullás, kopaszság).
Általános idegesség (neurasthenia, hysteria.)	Aranyeres csomók.
— Rendelés d. e. 8—11-ig, d. u. 2—6-ig. —	— Kivánatra prospektus.

Angol, francia és amerikai rendezési KÉSZPÉNZÉRT félárban:

ruházkodhatik minden ember finoman és elegánsan az ország-elsősorangu Zélinger Samu ur-ssabónál

A rendszerem abból áll, hogy angol és francia gyári raktárakban vásárolt 3-6 méteres legújabb divatu minta gyapjuszövetekből mőtök szerint készítik: finom öltönyt... 21 frtért nagyon finom prima öltönyt 26

Mag an Felöltő vagy Töltő kabát 21—26 frt

Budapest, IV., (Belváros)

Magyar-utca 6. az emeleti ter. mekben. Múzeum-körút és Kosuth Lajos-utca sarkán mellett

KÖZGAZDASÁG.

Cselekedjünk! Régi magyar közmondás, hogy a baj soha sem jár egyedül. Nem elég, hogy a dolgozó nemzet ezrei állandóan a legnagyobb nehézségekkel küzdenek s a drágaság folyton növekvő réme állandóan fejünk felett kísért, hogy eladósodott mezőgazdánk a talpuk alatt lévő földet tüke hiányában nem aknázhathatják ki kellően és iparos-, kereskedővilágunkat állandóan a legnagyobb gondok nyűgözik le a kedvezőtlen incasso-viszonyok közepett, jönnek emberek, — hogy a dolgozó társadalom kezéből kitépjenek azokat az eszközöket, amelyek nélkülözhetetlenek a kemény küzdelemhez: a kenyérkeresethez. A bankkartelről beszélünk, erről a szervezkedésről, mely minden közgazdasági belső ok nélkül, sőt az összes gazdasági és szociális tekintetek, tényezők ellenére torkunkra akarja tenni a kezét. Széles e világon fontos a hitel, a kölcsön pénz nyomában — produktív célokra fordítva — jólét és áldás jár. Hogy különösen nálunk mit jelent a hitel, arról felesleges bővebben beszélnünk: egész Magyarország a hitelre támaszkodik, a hiteltől várja sorsának javulását. És most a kartel el akarja vágni az élet fonálát, vissza akarja vetni a népet a kezdetleges tengődésbe; a bankkartel könnyen eredményezheti a kismembereknél a hitelgazdaságból a merev pénzgazdaságba való sülyedést. Nem elég, hogy a művelő nyugattól — sajnos még mindig — izolálva vagyunk, hogy Nyugateurópa pénzforrásai még mindig el vannak előlünk zárva, keblünkön nevelkedett társulatok, gazdag, busás osztályokot fizető bankok kínai falat emelnek ellenünk, a gazdasági boldogulás utját mesterséges sorompóval el akarják zárni előlünk. A béketűrésnek is vannak határai. Egész Magyarországnak meg kell mozdulni, társadalmi uton tömörülnünk kell a bankkartel ellen: bojkottáljuk azt, vonjuk meg tőle filléreinket, vonjuk el tőle a pénzerőt, melyre támaszkodik. Az állam pedig vaskezével roppantsa szét a létünkre támadó ellen-séget, a letéteket helyezze el a kartelen kívül álló bankoknál és védje meg a kizsákmányolástól a magyar nép millióit.

Országos Alkohol-Bizottság. Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter — mint értesülünk — állandó bizottságot létesített: Országos Alkohol-Bizottság címmel. E bizottságnak feladata lesz az alkoholizmus leküzdésére alkalmas eszközök tanulmányozása, alkoholelles intézkedések véleményezése, alkoholstatisztika elkészítése. Feladata lesz továbbá a bizottságnak az italmérés reformjának és alkoholelles oktatásnak előkészítése.

A Creditbank igazgatója Konstantinápolyban. Blum lovag, az osztrák Creditanstalt igazgatója e hó 20-án utazik Konstantinápolyba és a török fővárosban fog maradni még 23-ika után is néhány napon, a török dohányvásárság közgyűlése után. Konstantinápolyba készül ugyanez időtájt Günther, a Skoda-gyárak központi igazgatója is s kivüle a hírtelbíró patrongyár és a Creditanstalttal összeköttetésben álló két osztrák nagy ipartelep több tisztviselője. Ennek az utazásnak célja a törökországi ipari viszonyok és pénzügyi kérdések tanulmányozása.

A munkásbetegség-élesztő-pénztár fegyelmi szabályzata. A most alakult országos munkásbeteg-pénztár igazgatósága a miniszteri jóváhagyással el látott szolgálati pragmatikát a fegyelmi szabályzatokkal együtt most közölte a tisztviselőivel. Egyelőre a központban hivatali esküt vettek ki az alkalmazottaktól, később a helyi pénztárak alkalmazottjai is kötelezve lesznek eskütételre. A fegyelmi szabályok szokatlan szigorral lépnek fel az alkalmazottakkal szemben. Kimondja, hogy „az országos pénztár személyzetének feltétlen részrehajlatlanságát biztosítandó, a pénztár alkalmazottja nem üzhet semminemű olyan más foglalkozást, mely őt szolgálatának teljesítésében gátolná. Ennélfogva nem lehet tagja egyáltalán semmi oly szervezethez, melynek miniszteri jóváhagyott alapszabályai nincsenek. Nem vehet tevékeny részt akár az alkalmazottak, akár a munkaadók érdekeit célzó politikai mozgalmakban. Bármilyen rendelkezés megszegése elfoglalt állásának rögtön elvesztését vonja maga után”. A humanizmus nevében épült eme hatalmas vállalat, éppen a hivatalnokaival szemben dobja sutba a méltányosság elvét, akkor, amikor ily drákói büntetést ír elő vizsgálat megejtése nélkül.

Budapest egy heti szénszükséglete. Forgalmi eszközökön a múlt héten Budapestre 349.783 mm. szenet szállítottak s az év eleje óta 11.751.003 mm. szenet fogyasztott Budapest. A tavalyi fogyasztást az idei szükséglet 1.839.524 mm.-val multa felül. A tülfogyasztás szoros összefüggésben áll gyáripárunk rohamos fejlődésével.

Biztosítás — felekezeti alapon. Pompás üzleteket csinál mostanában a Gazdák Biztosító Szövetkezete azért, hogy az Országos Katolikus Magyar Iskolaegyesülettel olyan értelmű szerződést kötött, hogy az iskolaegyesület irodája vállalkozik az ország területén lévő s a kat. egyház érdekei szolgálatában álló objektumok, valamint „telkes” világi tagok tűz-, jég- és életbiztosításainak közvetítésére, ami körülbelül azt jelenti, hogy az összes katolikus egyházi javak (templom, templomi berendezés és felszerelés, plébániák, iskola, tanítói lak, plébánosi, tanítói, valamint templomatyai vagy egyházzogndnoki általán) tényleg biztosítottak is. Ugyancsak ez a biztosító szövetkezet szerezte meg az összes görögkeleti szerb egyházi javak biztosítását is. Ugy látszik, a felekezeti alap jól jövedelmez.

Sörsztrájk. Prágából jelentik: Az osztrák vendégülösök és szállodatulajdonosok birodalmi szövetségének 10-ik kongresszusát ma megnyitották. A kongresszus határozati javaslatot fogadott el, amelyben tiltakozik a sörárak mindennemű emelése ellen, ellenkező esetben a sörgyárak bojkottálását, vagy a sörsztrájkot ajánlja. A szövetkezeteknek azt tanácsolja, hogy adott esetben tegyenek büntető följelentést a sörgyárosok kartelje ellen az egyesülési törvény túllépése miatt, valamint kéri fel a parlamenti fórumokat, hogy a kartelek ellen erőlyesen lépjenek fel.

A berlini magánkamatláb emelkedése. A berlini magánpénz kamatlába 3% százalékra emelkedett. A német piacokon a tőzsdék növekvő spekulatív tevékenysége hozzájárult a nagyobb pénzszükséglethez. Hasonló jelenségről jön hír Londonból, ellenben Berlinben a raportgény esőkként s éppen a tőzsdén mutakozó mozgalmak után még csekélyebbnek ígérkezik.

A fogyasztó közönség megtévesztése. Talán sehol a világban nem burjánzik annyira a hirdetésekkel való család, mint nálunk. Különösen az osztrák gyárosok tettek szert ebben nagy ügyességre, úgy tűntetvén fel áruikat, mintha azok Magyarországon készülnének, holott csak szerény eladási irodája van az illető cégnek a hirdetett helyen. Gyakran szóvá tettük már ezeket a visszaéléseket mi is, sajnos, az illetékes hatóságok lanyha magatartása miatt eredmény nélkül. Ujabbán a kötszeriparban divatozik az ilyen félrevezetés. Különösen valami Richter és Társa kötőszerek gyárának hirdetése tűnik szembe, mely szerint a monarchiában „e szakma legnagyobb gyára” a Király-utczában lenne. Persze a jelzett helyen nyoma sincs a gyárnak, hanem igenis van egy képviselői iroda, míg maga a gyár Brúxben van. A cég tehát cseh és soha nálunk még kötőszert nem gyártott. Ideje lenne, ha a hatóságok végre valami erőlyes lépéssel véget vetnének a félrevezetéseknek. Elvégre a tisztességes reklám védelmére is kell tenni valamit!

A takarmányhiány enyhítése. Az ország némely vidékein mutakozó takarmányhiány enyhítése érdekében Darányi földmívelésügyi miniszter rendelkezési szerint a vármegyei gazdasági egyesületek, a gazdasági tudósítók, a közgazdasági előadók, valamint a földmívelésügyi minisztérium szakközökei közreműködésével összeirattak azon vidékek termelői, akiket a takarmányhiány nem érint, sőt eladó szalastakarmány-készletekkel rendelkeznek. Darányi földmívelésügyi miniszter a szeptember 14-ig bejelentett eladó szalastakarmány-készletek kimutatását egy vaskos füzetben most tette közzé. A füzet országreszrenként csoportosítva, vármegyénként tünteti fel az eladók nevét, lakását és vasutállomását, külön rovatokban pedig az eladó takarmánykészlet megnevezését, feltüntetvén a réti széna, lóhere, luczerna, búkköny, őszi szalma, tengeri-szár, muhar, csalamádé készletekből az eladásra szánt mennyiséget métermázsákban, valamint a métermázsánkénti árat is a megjelölt vasutállomásonál értve. A hasznos tájékoztató füzet utolsó rovatában minden egyes adat mellett fel van tüntetve a bejelentés feladási postabélyegzőjének kelte, annak magyarázatul, hogy ezen időpont óta a füzet nem tartalmaz további felvilágosítást a netán azóta változott takarmány mennyiség és az eladási ár tekintetében. Rövid időközönként az újabb bejelentések újabb füzetekben fognak közzétettni. Ezen füzetek pedig tájékoztatóul megküldetnek az összes gazdasági egyesületek orgánumainak, a lapoknak s a közigazgatás minden tényezőjének, valamint megkaphatja ezen kimutatást bárki is, aki egy egyszerű levelező-lapon azt a földmívelésügyi minisztériumtól kéri. A legközelebbi 10—14 nap múlva már az újabb bejelentések is új füzetben fognak közzétettni. A

pontos adatokat tartalmazó kimutatás révén a takarmányban megszorult gazda, más vidékről, gazdától társától szerezheti be a szükségletet.

Munkások és munkaadók harcza. A könnyelmű hatalmi sztráikoknak az a hosszú sora, mely éveken keresztül valósággal lehetetlenné tette hazánkban az ipari termelés folytonosságát, a legutóbbi időben a munkáskizárás kétségbeesett fegyverét adta az asztalosmesterek kezébe. E miatt tudvalevőleg napjainkban Budapesten az asztalos-ipar teljesen szünetel. A segédek egyideig reménykedtek, hogy a mesterek majd csak meggondolják a dolgot és a kizárást visszavonják, de csalódtak, mert a munkaadók keményen állják a sarat és az általuk előirt feltételekből melylyel a munka folytonosságát akarják biztosítani, hajszálnyit engedni nem hajlandók. A közel jövőben tehát munkára nem lévén kilátás, igen sok munkás Bécsbe és Berlinbe utazott, munkakeresés végett. Itt azonban keserves csalódás érte őket. Az osztrák és német munkaadók ugyanis teljesen titokban szolidaritást vállaltak a magyar mesterekkel és a munkára jelentkezőknek tudtul adták, hogy kizárt munkást egyáltalán nem alkalmaznak. A munkaadóknak ez a hatalmas erő magában rejli szervezkedése, amely már más téren is mutakozik, ellenkezőre ösztökéli a munkásokat is és szorosan vett nemzetközi alapon próbálnak ellene szervezkedni. Első lépés erre az lesz, hogy az angol munkásszövetség nyolcz kiküldöttje az összes nemzetek munkásszövetségeit sorba felkeresik, hogy egységes és az eddiginél szorosabb nemzetközi összeköttetést létesítsenek a munkaadók titkos szervezkedésével szemben. Az angol szövetség kiküldöttjei a közel jövőben a magyar munkásszövetséget is fel fogja keresni hasonló célból. A munkásoknak ettől a nemzetközi szervezkedésétől kevés jót várunk — a munkásokra nézve. Régi és gyenge fegyver a nemzetköziség, mert hiányzik belőle az, ami nélkül semmiféle harc nem végződhetik tartós győzelemmel: az erkölcsi alap. Az összes nemzetek ipari történelmében vörös fonálként húzódik végig az a tapasztalás, hogy a munkások minden méltányos és jogos követelése előbb-utóbb teljesül és sohasem a munkaadók akaratán, hanem az általános termelési viszonyok által nyújtott lehetőségek keretein belül. Viszont az is tény, hogy a jogtalan hatalmi tulkapások — mint az asztalosoknál is volt — soha jót nem eredményeznek a munkások összességére nézve. Nem a nemzetközi szervezkedésben, hanem a termelési viszonyok helyes megértésében és a nemzeti gazdasági érdekeknek a munkaadókkal együtt való közös szolgálatában rejlik minden ipari mozgalom tartós sikere.

Uj kender- és lengyárak. Noha az újabb időben a len és kendernek értékesítési viszonyai némileg romlottak is, nem szünet meg a kender és lentermelés föllendítési akciója, mert kétségtelen, hogy az utóbbi évek áralakulása muló jelenség, ám a termelés még a mai árak mellett jövedelmező a gazdára. Ujabbán Érsekújváron 450 ezer korona költséggel 2000 hold len kikészítésére készült gyárnak most engedélyezte a földmívelésügyi miniszter az államszegélyt. A gyár már üzemben van. Kinován (Nyitra vármegye) létesült a másik nagyobb kikészítő-telep ezer holdon termelt len és kender földolgozására 250.000 korona alaptőkével. A harmadik a legnagyobb kikészítő-telepünk Dráva-szabolcs községben létesült. Maga ez az egy gyár 3000 holdon termelt len és kender képes földolgozni. A gyár egészen új rendszerű gépekkel kezdi meg üzemet és itt télen-nyáron egyaránt fog folyni a munka. Ugyanis a telepnek szükséges meleg vizet Harkány-hévíz szolgáltatja, mely hét és fél kilométer hosszúságban vezetnek a telephez. A gyár ezt a természeti meleg vizet fölhasználván, két nap alatt képes a nyers lent földolgozni. Darányi földmívelésügyi miniszter nemcsak ezen kikészítő-gyártelepek segélyezésével járult hozzá, hogy egy-egy vidék gazdái a jövedelmező kereskedelmi növényt termeljék, hanem újabbban tíz mesterséges kenderáztatónak államszegélyvel való felállítását hagyta helyben és még husz ilyen áztató engedélyezésére folynak a földmívelésügyi minisztériumban ez idő szerint a tárgyalások.

Az államvasutak vaggonrendelése. A növekvő forgalom és a vaggonhiány — amint ismeretes — azon parancsoló szükség elé állította az államvasutak igazgatóságát és a kormányt, hogy vállvetve törekedjék a vaggonkérdés megoldására, mivel a kocsihány szép és fejlődő intézményünk, az államvasutat életképes fejlődésében állandóan gátolta. A kereskedelmi minisztérium már az év elején felszólí-

évén a ta...
król, gazda...
könyvemü...
mely éveken...
hazánkban...
bbi időben...
adta az...
evőleg nap...
jesen szü...
k, hogy a...
ot és a ki...
a munka...
taluk előtt...
gát akarják...
dők. A kö...
ilátás, igen...
zott, mun...
alódás érte...
nk a a dők...
olidári...
terekkel...
k, hogy ki...
k. A mun...
rellő szer...
atkozik, el...
s szorosan...
e szervez...
angol mun...
s nemzeti...
y egységes...
szekítettét...
etkezésével...
ei a közel...
el fogja ke...
től a nem...
runk — a...
ver a nem...
ami nélkül...
győzelem...
k ipari tör...
az a ta...
ltányos és...
sohasem a...
s termelési...
etein mulik...
almi tulka...
— soha jót...
gére nézve...
nem a ter...
s a nemzeti...
együtt való...
mozgalom

totta az egyesült öt vagongyárat, hogy nyújtson be ajánlatot körülbelül 3000 vagon szállítására. A fel-szólításnak a vagongyarak eleget is tettek és az egyes vagonok árát a múlt évben állapították meg, hivatkozva a nyersanyag árának változatlanására Magyarországon. Tudvalevő dolog, hogy a külföldön a nyersanyag ára csökkent. Csak nemrégiben adtunk hírt arról, hogy az osztrák vaskartel milyen érthetetlen előnyben részesítette az osztrák vasgyárakat. Ezen tény, valamint azon körülmény, hogy a külföldi vagongyárakban meglehetősen kevés a munka, megmagyarázzák azon jelenséget, hogy a külföldi gyárak, különösen a németek és oroszok tetemesen olcsóbb ajánlatokat nyújtottak be a kiírt pályázatnál. Erre a kormány és a magyar vagongyárak között tárgyalások indultak meg az ajánlat mérséklése iránt, mivel a kereskedelmi minisztérium a magyar gyárak számára kívánta biztosítani a szállítást. Végre is a kormány ultimátumot küldött, mely szerint a szövetkezett vagongyárak megkapják a megbízást, ha a múlt évi árakból öt százalékot engednek. Ezen feltétel elfogadását a gyárak ismét feltételhez köthették: engedje meg a kormány, hogy a nyersanyag egy része — tekintettel az olcsóbb árakra — külföldön szereztessék meg. A minisztérium e kikötést elfogadta, mivel így a szállítást hamarabb kapja majd meg: 1909 és 1910-ben, bár egy részt csak 1911-ben vehet át. Rendeltetett 2000 teherkocsi, 573 két- és négytengelyű személykocsi és 215 kalauz-kocsi. Reméljük, hogy ezzel meg lesz oldva a sokat és joggal bolygatott vagon-kérdés. Sajnos, a pályaudvarok ki nem elegendő volta, valamint a kettős sín-pár hiánya még mindig sok kívánni valót hagynak hátra.

A szlaviniai faárverések. A szlaviniai tölgyfa-árverések a fapiacz legfontosabb eseményei közé tartoznak, mert a kitünő fa a világpiacon eddig jóformán versenyen kívül állott. Az újabb időben azonban megnehezült a helyzete, mert most már más országok tölgyfái versenyeznek a szlaviniai tölgyerdők kitünő minőségű termékeivel. Így Japának és Oroszországnak sikerült a szlaviniai erdők jó piacán, Németországban, tölgyfát eladni, sőt némely helyen már afrikai és amerikai más fánemeket vásárolnak szlaviniai tölgyfa helyett. Éppen ezért nagy aggodalomra ad okot az, hogy a kikiáltási árak szerfölött magasak, úgy, hogy erős kérdés, hogy akad-e vevő, aki a kikiáltási áron megveszi az erdőt. Tekintve a múlt évi erdőárverési eredményeket, amikor az árverésre bocsájtott szlaviniai erdők 80%-a eladatlan maradt, nem nagy sikerrel biztatnak az idei árverések. Ennek első sorban a faipar pangása az oka, másrészt pedig az, hogy az árverésre kiírt famennyiség ára épp olyan, mint az előző időkben, amikor éppen a kikiáltási ár riasztotta el a vevőket attól, hogy résztvegyenek az árveréseken. Egyébként a legtöbb erdőárverés a nyár végével kerül kiírásra. Eddig a bródi vagonközösség hó 22-ére irt ki árverést 2.467.530 korona értékű faállományra, október 6-án a kincstár 2.535.056 korona ára erdőt bocsájt eladásra, október 14-én a beruházási alap 2.241.310 korona értékű tölgyfát és 303.561 korona értékű puhafát kínál megvételre s a kisebb vagonközösségek közül a pétervárad, a gradiskai és pebrinyai már a legközelebbi időben kiírják az árveréseket a szlaviniai erdőkre, úgy, hogy körülbelül tíz millió korona értékű erdőállomány kerül eladásra.

Mezőgazdasági kamarák. A vármegyei gazdasági egyesületek egymásután nyilatkoznak meg a mezőgazdasági érdekképviseletről kidolgozott törvényjavaslatról. A Veszprémi vármegyei Gazdasági Egyesület általánosságban teljesen magáévá tette a törvénytervezetet, a részletek tekintetében azonban hangoztatja, hogy a törvényjavaslatban már kifejezést nyerne az a körülmény is, hogy idővel a fokozatos szervezés következményeként minden vármegyében külön-külön mezőgazdasági kamara szerveztessék. — A Zalavármegyei Gazdasági Egyesület részében helyesli és általánosságban elfogadta

a törvényjavaslatban lefektetett elveket. Javaslátában azonban ő is azon óhalának ad kifejezést, hogy Zalavármegyére önálló kamara létesíttessék. Ugyancsak helyesnek ismeri el az érdekeltség aránya szerinti szavazási jogot is, mégis a javaslat ama tételét, mely szerint egy birtokos esetleg választókerületé összes szavazatainak felét birtokolhatná és gyakorolhatná, helytelennek találja s ezen jogot csak maximálisan a szavazatok egynegyed részében kívánja megállapíttatni. Az igazgató-választmányi ülés a határozatnak az OMGE-vel való közlését elrendelte, egyúttal elhatározta, hogy a vármegye országgyűlési képviselőit felkéri, hassanak oda, hogy Zalavármegye területére önálló mezőgazdasági kamara szerveztessék.

Munkaadók szövetsége Debreczenben. Debreczenben a múlt napokban — mint értesülünk — értekezletet tartottak az összes ipari és kereskedelmi munkaadók, amelyen a munkásszervezetek elleni szervezkedés szükségességét tették megbeszélés tárgyává és egyhangulag elhatározták a munkaadók szövetségének megalapítását.

Sorsolás. Belgrádból jelentik: A szerb államí dohányjövődék-sorsjegye mai húzásán a 75.000 frankos főnyeremény a 2613. sor. 53. sz. sorsjegyre, a 2000 frankos második nyeremény a 4274. sor. 80. sz. sorsjegyre esett. 500—500 frankot nyertek a 115. sor. 72. sz. és a 8355. sor. 16. sz. sorsjegyek.

Kenderázató és szárító-telep Aradon. A földmivelésügyi miniszter elhatározta, hogy Aradon egy kenderázató- és szárítótelepet létesít, amely az Arad vármegye területén termelt kender dolgozná fel. Leiratában felhívja a tanácsot annak kinyilatkoztatására, vajjon ily telep létesítéséhez beleegyezését adja-e, a telepet kedvezményben részesíti-e. A városi tanács legutóbbi ülésén foglalkozott a leirattal és a minisztérium felhívására azt a választ adta, hogy örömmel veszi a kérdéses teleplétesítési szándékot tudomásul és a legmesszebbmenő kedvezményeket igéri.

VIZÁLLÁS.

Table with columns for location (Inn, Uvas, Horvát, Vág, Kába, Dráva, Hura, Száva, Szamos, Kesznya, Latorca, Laboreca, Ung) and price per meter (méter) for Sept 16 and Sept 15. Includes sub-locations like Eshöring, Passau, Linz, Béce, Pozsony, Komárom, Budapest, Paks, Mohács, Gombos, Budaörs, Pancsova, Órosvás, Morva-Élet, Zselica, Trecen, Szered, Szt.-Gothárd, Sárvár, Győr, Varnó, Zákány, Barcs, Kézdivás, Al-Szerdah, Zaránd, Sziszák, Mitrovicza, Dócs, Szt. Már, N.-Mallóny, Munkács, Homonna, Percoseny, M.-Sziget, Tokoháza, V.-Nameny, Tokaj, Tiszafüred, Szolnok, Csongrád, Szeged, T.-Bocsk, Tite, Hód, Barta, Papoly, Bodroc, Saló, Herény, Berettyó, Kőrös, Gyenes, M.-Vár, Balványos, Tante, Gurahonó, Boroslonó, Hákcs, Gyoma, Gy.-Kéhegyvár, Branyicska, Soborsin, Anad, Makó, K.-Kostály, Ricszó, Temesvár, Becskerek.

Felelős szerkesztő: PURJESZ LAJOS.

Kiadótulajdonos:

A Magyar Ujságkiadó Részvénytársaság.

Igazgató: ERDŐS ARMAND.

TŐZSDÉK

A BUDAPESTI ÁRU- ÉS ÉRTÉKTŐZSDE

Gabonátőzsde.

Budapest, szeptember 16.

A mai készáru piacon a malmok kereslete nem mondható élénknek és csendes irányzat mellett jobbára változatlan árákon kerülbelül 36.000 mm. került forgalomba. Rozs két és fél fillérrel olcsóbb, zab változatlan, tengeri tartott. A határidőpiacon az üzlet csendesen és a tegnapi zárlat jegyzéseivel indult meg, kezdetben kedvtelen, később azonban barátságosabb volt a hangulat, csak csekély forgalom fejlődött ki, mi mellett nagyon mérsékeltlen ingadoztak, zárlat felé pedig kissé gyengültek az árfolyamok. A tegnapi zárathoz viszonyítva, vég-eredményképpen kevés eltérés mutatkozik a jegyzésekben, nevezetesen az októberi buza tíz fillérrel, az áprilisi buza nyolcz fillérrel, az októberi rozs tizenkét fillérrel, az áprilisi rozs nyolcz fillérrel, az új tengeri szintén nyolcz fillérrel gyengült, ellenben az októberi zab négy fillérrel és az áprilisi zab két fillérrel javult.

A készáru jegyzése a mai tőzsdén a következő volt:

Table with columns for commodity (Buza, Tiszavidéki uj, Fejérmegyei uj, Pestvidéki uj, Bácskai uj, Rozs I.-rendű uj, Arpa takarmány I.-rendű, Zab I.-rendű, Tengeri belföldi uj, Repce: Káposztarepce, Kőles) and prices in kilograms and 100 kg units.

A készáru piacon elkelt:

Buza. Tiszavidéki: 400 mm. 81 kg. 23.90 korona, 100 mm. 81 kg. 23.60 korona, 100 mm. 80 kg. 23.70 korona, 500 mm. 80 kg. 23.70 korona, 200 mm. 80 kg. 23.55 korona, 1200 mm. 80 kg. 23.50 korona, 150 mm. 79.5 kg. 23.55 korona, 300 mm. 79.5 kg. 23.40 korona, 200 mm. 79 kg. 22.50 korona, 100 mm. 79 kg. 23.10 korona, 500 mm. 78.8 kg. 23.50 korona, 100 mm. 78.5 kg. 23.10 korona, 100 mm. 78.5 kg. 22.70 korona, 100 mm. 78 kg. 22.50 korona, 100 mm. 78 kg. 22.— korona, 300 mm. 76 kg. 22.80 korona. Pestvidéki: 100 mm. 79.5 kg. 23.55 korona, 300 mm. 79.5 kg. 23.20 korona, 100 mm. 79 kg. 22.80 korona, 150 mm. 79 kg. 23.20 korona, 550 mm. 79 kg. 23.10 korona, 100 mm. 78 kg. 22.— korona, 79 kg. 23.— korona, 400 mm. 78 kg. 23.— korona, 100 mm. 78 kg. 22.— korona, 200 mm. 77 kg. 22.50 korona, 500 mm. 76.5 kg. 22.70 korona, 100 mm. 73 kg. 19.60 korona. Ó-Kanizsa: 5000 mm. 76.8 kg. 23.20 korona. Szt.-Tamás: 3650 mm. 77.8 kg. 23.40 korona. Törökbecse: 5000 mm. 79.5 kg. 23.75 korona. Fehérmegyei: 200 mm. 78 kg. 23.— korona, 500 mm. 77.5 kg. 23.30 korona. Szerémségi: 300 mm. 79 kg. 22.80 korona, 200 mm. 78 kg. 21.80 korona. Bácskai: 5300 mm. 78.8 kg. 23.15 korona. Bihari: 1600 mm. 79 kg. 23.30 korona. Tolnai: 200 mm. 80 kg. 23.20 korona. Rozs: 200 mm. 18.70 korona, kpf., 250 mm. 18.70 korona, kpf., p. Zab: 200 mm. 16.— korona, kpf., p., 100 mm. 16.50 korona, kpf., p., 100 mm. 16.— korona, kpf., p.

Reggelizés előtt fél pohár

Schmidthauer-féle

Magánfővárosi valódi áldás gyomorbetegségek és székrekedésben szenvedőknek

Igmándi keserűvíz

3-3 óra alatt feljében rendbe hozza

Kis üveg 40 fillér, nagy üveg 60 fillér

100 mm. 16.30 korona, kpf. 100 mm. 15.80 korona, kpf., 100 mm. 16.— korona, kpf.
Tengeri: 200 mm. 16.70 korona, kpf.
Az árak 100 kg.-kint koronákban értendők.

A határidőpiaczon kötöttett:

Dél előtt:

Előfordult kötéseik (50 kg.-kint):

Buza 1908. októberre 11.34, 11.33, 11.38, 11.33.
Buza 1909. áprilisa 11.62, 11.66, 11.62.
Rozs 1908. októberre 9.33, 9.37, 9.34, 9.32.
Zab 1908. októberre 7.99, 8.01.
Tengeri 1909 májusra 7.34, 7.36, 7.30.

1 óra 30 perczkor zárulnak:

1908. októberi buza 11.30—11.31
1909. áprilisi buza 11.59—11.60
1908. októberi rozs 9.30—9.31
1908. októberi zab 8.04—8.05
1909. májusi tengeri 7.29—7.30

Budapesti gabonaforgalom.

1908. szeptember 14-től szeptember 15-ig.

Erkezett: Elszállított:

Buza	39740	9288
Rozs	3897	—
Arpa	3816	507
Zab	7007	9361
Tengeri	7120	6963
Liszt	224	9259
Korpa	—	1855

Értéktőzsde.

A mai értéktőzsde tartott frányzat mellett nyílt meg. Miután a külföldi tőzsdékről semminemű biztítás nem érkezett. A nemzetközi értékek forgalma igen mérsékelt volt. A vezető-értékek közül az Osztrák hitel közel két koronával és az Államvasuti részvény egy koronával alacsonyabban zárult. A Bank-részvények alig mutatnak változást. Érdeklődés mutatkozott a fegyver- és gépgyár, a Danubius és a Városi villamos vasuti részvények iránt. A járadékpiacra a 4 százalékos Magyar koronajáradék 5 fillérrel gyengült. A Valuták árfolyama néhány fillérnyi visszaesést mutat. A tegnapi zárathoz viszonyítva ma végeredményképpen az Osztrák hitel és az Államvasut 75—75 fillérrel gyengült, a Magyar hitel félkoronával javult. Forgalmomba került: Osztrák hitel 642.50—640.75 koronán, Magyar hitel 745—744.75 koronán, Államvasut 693.50—693 koronán, Déli vasut 122—120.75 koronán. Leszámitoló-bank 476.50 koronán, Jelzálog 435 koronán, Rima 557.50 koronán, Városi villamos vasut 265 koronán, Közúti 538.25—539 koronán, Danubius 235 koronán, Beocsini cementgyár 564 koronán, Magyar koronajáradék 92.80 koronán.

Előtőzsde.

Előtőzsde gyenge.
Kötöttett: Osztrák hitelrészvény 642.25—640.75.
Magyar hitelrészvény 745.75—744.75. Osztrák-magyar államvasut 693.50—693.25. Déli vasut 121.—121.50.
Fegyver- és gépgyár 302.—.

Déli tőzsde.

Déli tőzsde javult.
Kötöttett: Osztrák hitelrészvény 640.75—641.50.
Magyar hitelrészvény 745.75—745.50. Osztrák-magyar államvasut 693.25—693.50. Déli vasut 121.—. Rima-murányi vasut 557.75. Magyar leszámitoló-bank 477.—. Jelzálogbank 435.—. Közúti vasút 538.25—539.25.
Városi villamos vasut 264.50—266 Magyar hadfelszerelési gyár r.-t. 145.——147.—.

Utőtőzsde.

Az utőtőzsde csekély forgalom mellett nyugodt frányzattal folyt le. Az értékek árfolyamai alig változtak. Kötöttett: Osztrák hitelrészvény 641.50—641.75.
Magyar hitelrészvény 745.75.—. Jelzálogbank 435.50.
Leszámitoló bank 477.—. Rima-murányi 557.75. Közúti 539.—. Városi 266.

BÉCSI GABONATŐZSDE:

Bécs, szeptember 16. (Saját tudósítónk jelentése.) A külföldi piacok megjelölésén változatlan árfolyamokat jelentettek és különben sem adódott előnyös változás, ami a konzumot gabonafélékben vásárlásokra készítette volna. Buza és rozs iránt teljesen hiányzott minden érdeklődés, az üzletlenség következtében az árak nem változtak, az irányzat nyugodt. Takarmányárakban némi üzlet mutatkozott, különösen új tengeriben őszi szállítási határidőre, e czikk ára azonban változatlan, míg zab öt fillérrel megcsökkent. Nagyon csendes volt a forgalom árpában, az irányzat pedig változatlanul nyugodt.

Jegyzetett buza: új tiszavidéki 12.10—12.50 korona, marosi 11.85—12.25 kor., bánáti —.— korona, tótfelvidéki 11.40—11.85 korona, mosoni 11.60—11.95 korona, új déli vasuti 11.60—12.—, marchfeldi 11.25—11.70 korona.

Uj-rozs: tótfelvidéki 9.65—9.85 korona, csepeli 9.60—9.80 kor., pestmegyei 9.60—9.95, déli vasuti 9.60—9.85 korona, különféle magyar 9.60—9.85 kor., osztrák 9.55—9.80 korona.

Arpa: morvaországi 9.20—10.50 kor., marchfeldi 8.80—9.50 kor., bécsvidéki 9.—9.80 kor., tótfelvidéki 8.—9.15 kor., csepeli 9.85—8.80, győri —.— kor., déli vasuti 8.40—9.65 kor., tiszavidéki 7.30—8.50 kor., északmagyarországi 7.40—9.40 kor., középduinai állomások 8.30—9.— korona.

Magyar tengeri: régi 8.70—8.85, új —.— korona, cinquantin 9.20—9.45, új —.— korona.

Magyar zab: selejtes 8.20—8.75 kor., közepes —.— korona, elsőrendű —.— kor., válogatott 8.60—9.— korona, cseh-morvaországi és alsóausztriai 8.30—8.45 koroná

BÉCSI ÉRTÉKTŐZSDE.

Bécs, szeptember 16. Az a gyenge irányzat, mely a tőzsdét már napok óta uralja, a mai előtőzsdén nál érezhetőbben lépett előtérbe, mert a tőzsde barátságosan hangulatát newyorki jelentések és a marokkói kérdés is befolyásolták. A spekuláció vezető értékei kedvetlen forgalomnál lemorzsolódásnak indultak és különösen Déli vasuti és Államvasuti részvények gyengültek. Kárpáti petroleum-részvények elért emelkedésük egy részét ismét elvesztették. Az irányzat az előtőzsde zárlatáig gyenge volt. A déli tőzsde gyengén indult. Később a vezető értékek helyi vásárlásokra kissé javultak.

11 órákor zárulnak:

Osztrák hitel. 641.—. Magyar hitel. 743.—. Länderbank —.—. Államvasut 693.—.—. Elbavölgyi vasut —.—. Déli vasut 120.—.—. Alpisi bányatársulat 667.50. Rimamurányi 558.—. Májusi járadék 96.40, Magyar koronajár. 92.85 Orosz érték —.—. Török sorsjegy 186.25, Német márka 117.47.

1 órákor jegyeztek:

Osztrák hitel 640.50, Magyar hitel 743.—. Länderbank 440.—. Unio-bank 545.—. Államvasut 693.—. Anglo-bank —.—. Bankverein —.—. Déli vasut 120.—. Gözhajó 1010.—. Alpisi bányarészvény 667.—. Májusi járadék 96.40, Magyar koronajáradék 92.85, Török sorsjegy 186.—. Német márka 117.47. Elbavölgyi vasut —.—. Rimamurányi 557.50, Orosz járadék —.—. Keleti vasutak —.—. Skoda —.—. Magyar jelz. —.—. Kárpáti petroleum —.—.

Bécs, szeptember 16. (Osztrák értékek zárlat.) 4.2 százalékos papír-járadék 96.35, 4 százalékos osztrák arany járadék 115.90, 1860-as sorsjegy 152.25, Osztrák hitelsorsjegy 474.75, Angol osztrák bankrészvény 297.—, Bécsi Bankverein 517.50, Osztrák-magyar bank 1750.— Déli vasut 120.— Dunagözhajózási társ. 1007.— Dohány rész. 400.— Cs. k. arany (vert) 11.36 Német bankv. 117.45 Osztr. Lloyd 411.— 4.2 száz. ezüst. jár 96.35—99.15. Osztr. koronajáradék 96.40, 1864-es sorsjegy 260.50, Osztrák hitelintézeti részvény 641.10, Union-Bank 544.—, Osztrák Länderbank 438.50, Osztrák-magyar államvasut 693.25, Elbavölgyi vasut 451.—, Alpisi részvény 667.—, 20 frankos 19.11, Londoni váltóár 239.50, Lipótkohó —.—, Töröksorsjegy 185.50. Nyugodt.

Bécs, szeptember 16. (Magyar értékek zárlat.) 4 százalékos arany-járadék 111.20. Tiszai és szeg. kölc. sorsjegy 144.25, Magyar hitelbank részvény 744.—, Magyar leszámitoló és váltó részvény 481.—, Rimamurányi 557.25, Magyar cukoripar 47.30, Adria hajózási részvénytársaság —.—, Magyar koronajáradék 92.85, 4 százalékos magyar földieherm. kötv. —.—, Magyar nyer.-k. sorsjegy 185.50, Kassa-Oderbergi vasut részvény —.—, Magyar jelzálogbank 435.—, Magyar keresk. bank —.—.

KÜLFÖLDI ÉRTÉKTŐZSDE.

Berlin, szeptember 16. (Tőzsdéi jelentés.) A mai tőzsdén nagyfokú kedvetlenség uralkodott, miután a birodalmi pénzügyi reformmal kapcsolatban állítólag igen jelentékenynek tervezett gáz- és villamossági adó és a tegnapi kedvezőtlen newyorki tőzsde valamennyi piacon veszteségekkel járó eladásokra ragadt. Bankok többnyire 1 százalékos, bányaeértékek 1—2 százalékos, villamossági részvények több mint 2 százalékos vesztesétek. Amerikai vasutak is megjelölésen gyenge irányzatot követtek, szintugy osz-

trák vasutak, különösen déli vasut. Gözhajós-részvények tovább estek. A forgalom általában csekély vételkedv mellett jelentéktelen volt, de az árfolyamok továbbra is csökkentek, habár közben fedezések és intervenciós vásárlások némi javulást idéztek elő. A készpénzpiac iparértékel mérsékelt fizlet mellett valamivel alacsonyabban jegyeztek. Napi pénz 2 1/2 százalékos, magánleszámítási kamatláb 3 1/2 százalékos.

Zárlatkor jegyeztek: 4.2 százalékos papír-járadék 99.20, 4 százalékos osztrák aranyjáradék 98.90, osztrák hitelrészvény 201.50, Déli vasut 22.90, orosz bankjegyek 214.70, 4 százalékos új orosz kölcson —.—, Disconto Commandit 177.90, Dinamit-truszt 169.10, Harpeni 207.—, Unifikált török járadék 94.20, 4.2 százalékos ezüst-járadék 99.20, 4 százalékos magyar aranyjáradék —.—, Magyar koronajáradék 92.90, Osztrák-magyar államvasut 148.60, Bécsi váltóár 85.05, Olasz járadék —.—, Alt. villamossági Edison 225.—, Gelsenkircheni 209.—, Laurakohó 211.20. Gyenge.

Frankfurt, (Zárlat.) szept. 16. 4.2 százalékos papír-járadék —.—, 4 százalékos osztrák aranyjáradék 98.70, 4 százalékos magyar aranyjáradék —.—, Osztrák hitelintézeti részvény 201.50, Osztrák-magyar államvasut 148.50, Északnyugati vasut —.—, Bustiehradi vasut —.—, Londoni váltóár 209.48, Bécsi Bankverein 141.25, Villamos részvény 143.—, 3 százalékos magyar aranykölcson —.—, 4.2 százalékos ezüstjéradék 99.20, Osztrák koronajáradék —.—, Magyar koronajáradék 92.90, Osztrák-magyar bank 115.50, Déli vasut részvény 22.80, Elbavölgyi vasut —.—, Bécsi váltóár 85.05, Párisi váltóár 811.66, Union bank részvény —.—, Alpisi bányarészvény —.—, Nyugodt.

Hamburg, (Zárlat) szeptember 16. 4.2 százalékos ezüstjéradék 99.—, 1860. sorsjegy 154.—, Déli vasut 22.50, 4 százalékos aranyjáradék 98.30, Osztrák hitelrészvény 201.60, Osztrák-magyar államvasut 148.50, Olasz járadék 104.30, 4 százalékos Magyar aranyjáradék 93.70. Nyugodt.

London, szeptember 16. Angol consol 83 1/2 %.

Páris, szept. 16. (Zárlat.) 3 százalékos Franczia járadék 95.92, Osztr. aranyjáradék 99.85, Magyar aranyjáradék 94.80, 5 százalékos Bolgar kötelezvény 1896. évről 492.50, 4 százalékos Olasz járadék 104.25, Déli vasut elsőbbségi kötv. 295.—, 5 százalékos marokkói járadék 512.—, 4 százalékos 1890. Román kölcson 95.50, 4 százalékos Kons. amort. román járadék 90.80, 4 százalékos Amort. román járadék 1905.—, 5 százalékos Orosz járadék 1906. 100.—, 5 száz. Orosz kincstári utalvány 1904. 520.—, 4 száz. Szerb járadék 1907.—, 4 százalékos spanyol járadék 96.60 4 százalékos unifikált török jár. 95.90, Török sorsjegy 176.75, Török dohányrészvénye 421.—, Osztrák föld-hitelintézet 1130.—, Osztr. Länderbank 475.—, Magyar jelzálogbank 465.—, Banque de Paris 1522, Banque Ottomane 720.—, Osztr. magyar államvasut —.—, Déli vasut 127.—, Meridional vasut —.—, Keleti vasutak —.—, Waggon Lits —.—, Hartmann gépgyár 637.—, Rio Tinto 17.20, Sucrerie d'Egypte 36.—, Tula 255.—, Thomson Houston —.—, Urikányi köcszen 176. Chartered 22.50, De Beers 328.—, East Rand 112.50 Jagersfontein 112.50 Transvaal Consols —.—, Transvaal Land Company 65.50, Váltó Amsterdamra (rövid) 208.12, Váltó német piacokra (rövid) 123.12, Váltó Bécsre (rövid) 104.81, Váltó Belgiumra (rövid) 1/2 s. Olasz aranyváltó (rövid) 1/2 s. Váltó Svájcra (rövid) 1/2 s. Csek Londonra 251.25, Magánkamatláb 1 1/2 %. Ingadozó.

ÜZLETI TUDÓSÍTÁSOK.

Sertéskereskedelmi csarnok.

Budapest—Kőbánya.

Budapest, szeptember 16-án. (Hivatalos tudósítás) Hizott sertésárak: Magyar elsőrendű: Öreg nehéz (páronként 400 kilogrammon felül) —.— fillér Közép (páronként 300—400 kilogrammig terjedő sulyban) —.— fillér. Fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felüli sulyban) 126—127 fillér. Fiatal közép (páronként 251—320 kilogrammig terjedő sulyban) 128—130 fillér. Könnyű (páronként 250 klg-ig) 132—134 fillér. Szerbiai nehéz (páronként 260 kg fölül sulyban) —.— fillérig, közép (páronként 240—260 kilogramm sulyban) —.— fillérig.

Sertéslelészm: 1908. évi szeptember 14. napján volt készlet 37030 drb., 1908. szeptember hó 15-én felhajtott 294 darab, 1908. szeptember 15-én elszállított 213 darab, 1908 szeptember 17. napjára maradt készletben 37111 drb. A hizott sertésüzlet irányzata: lanyha.

Sertéskonzumvásár.

Budapest, szept. 16. (Hiv. tud.) Előző napról maradt 297 darab sertés, 10 darab stüldő, 2 darab malacz, Pótfelhajtás — drb sertés, — drb stüldő

Csütörtök, szeptember 17.
malacz, 2 d...
sen 856 c...
malacz...
stüldő...
170 drb...
Mai árák...
felül élet...
levonással...
350 kgr...
fi...
fillér...
fiatal kö...
fillér, éle...
nyit 220 k...
118—132...
felül...
Belföldi st...
minden le...
ban érten...
változtatla...
Kivon...
Kineve...
vel meg...
tisztviselő...
tandó érv...
osztály 1...
ezen fizet...
rollással...
zsefet pe...
zatába v...
nokká; a...
Károly c...
helyi itél...
nevezte...
Áttele...
Kajári Fe...
gát saját...
helyezte...
Névm...
bach Jul...
lassára...
vácsra...
gyira, dr...
biánra. K...
koru Pin...
márkíra...
kosok Sz...
Györire...
Jakosok...
családi m...
engedte...
Pály...
mesteri á...
irodatisz...
tási oszt...
rajzi inté...
osztályu...
mezési r...
pesti VII...
állásra 6...
nyeket...
ad 875...
V...
tése ca...
ból, 92...
lapittha...
ből, 11...
séből, 1...
kotrás...
földmi...
déli 15...
Az aj...
az ann...
órák a...
szerez...
haszn...
földmi...

malacz. Mai napi felhajtás 559 darab sertés, 2 darab stüldő, — darab malacz, összesen 856 darab sertés, 12 darab stüldő. 2 darab malacz. Eladott 686 darab sertés, 9 darab stüldő, — darab malacz. Eladatlannul visszamaradt 170 drb sertés, 3 darab stüldő, 2 drb malacz. Mai árak: Zsirsértés öreg elsőrendű 350 kg.-on felül ételsulyban 100 — 103 fillér, ételsulylevonással — fillér. II. rendű 280 kg.-tól 350 kgr.-ig, 92-98 fillér, ételsulylevonással — fillér, fiatal nehéz, 300 kg.-on felül — fillérig, ételsulylevonással 121-132 fillérig; fiatal közép 220 kg.-tól 300 kg.-ig — fillér, ételsulylevonással 122-132 fillérig, könnyű 220 kg.-ig — fillér, ételsulylevonással 118-132 fillér. Hussértés, nehéz 300 kilogrammon felül — fill.-ig, könnyű — kgr.-ig. Belföldi stüldő 100 104 fillérig, horvát stüldő — fillérig. Malacz 100.— fillérig. Árak minden levonás nélkül kilogrammonként, ételsulyban értendők. A vásár irányzata közepes. Az árak változatlanok.

Kivonat a hivatalos lapból.

— Szeptember 16. —

Kinevezések. A pénzügyminisztérium vezetésével megbízott miniszterelnök az állami vasgyárak tisztviselői létszámában, jövő évi január 1-től számítható érvénnyel, Palotási Józsefet a VII. fizetési osztály 1. fizetési fokozatába és Koós Józsefet ugyan-ezen fizetési osztály 3. fizetési fokozatába való sorolással végleges minőségű ellenőrökké, Linnert Józsefet pedig a VIII. fizetési osztály 1. fizetési fokozatába való sorolással végleges minőségű hivatalnokká; a marosvásárhelyi ítélőtábla elnöke Kovács Károly csikszeredai ügyvédjelöltet a marosvásárhelyi ítélőtábla kerületébe díjtalan joggyakornokká nevezte ki.

Áthelyezés. A kecskeméti törvényszék elnöke Kajári Ferencz szabadkai törvényszéki hivatalszolgát saját kérelmére a kecskeméti törvényszékhez helyezte át.

Névmagyarosítások. A belügyminiszter Bamberger Julianna Klotild Berta ittvarnoki lakos Ballássára, Kleinberger Ernő nyiregyházi lakos Kovácsra, Schütz Miklós németremetei lakos Szilágyira, dr. Eisenstein Rezső komáromi lakos Fábriánra, Kolczun István kassai lakos Szabórá, kiskoru Pingiczter Gizella felsőszőnői lakos Késmárkára, Szokolics János és György herzenzei lakosok Szokolira, Frankfurter Izsák brassói lakos Győrire, kiskoru Haimsohn Blanka és Klotild prágai lakosok Hubára és Hatsek Nándor altonai lakos családi nevének Heltaira kért átváltoztatását megengedte.

Pályázatok. Sékuton (Zemplén várm.) postamesteri állásra 3 hét: — a fiemei kormányzóságnál iródatisztai, a székesfővárosi adófelügyelői adóbehajtási osztálynál állami becsüsi, a wieni katonai földrajzi intézetnél 2 első oszt. művezetői és 4 második osztályú műszaki segédei, a przemysli katonai élelmezési raktárnál gépészi állásra 4 hét: — a budapesti VII. ker. külső áll. főgimnáziumnál fűtő-szolgái állásra 6 hét alatt lehet beadni a pályázati kérvényeket.

IDŐJÁRÁS.

A meteorologiai központi intézet távirati jelentése 1908. szeptember 16-án reggel 7 órakor.

Az elmúlt nap időjárásának átnézete:

Hazánkban az utóbbi 24 óra alatt száraz és jobbára derült idő uralkodott. A hőmérséklet nappal kissé emelkedett, de az éjjeli lehülések országsszerte jelentékenyek voltak. A maximum: Csáktornyan, meg Eszéken 23 C°, minimum: Bótfalun —2 C° volt.

Prognózis a következő 24 órára:

Egyelőre lényegtelen hőváltozás és az ország nyugati felén helyenkint eső (esetleg zivatar) várható.

Állomás	Legnyomás mm. 700 +	A hőmérséklet Celsius szerint	Szélirány és ereje	Felhőzet	Csapadék mm.		Hőmérséklet	
					24	12	24	12
A.-Szlátina	70.2	10.0	N	2	4	15	6	8
Ungvár	68.3	12.0	E	2	1	15	8	8
Késmárk	62.6	5.6	W	2	1	17	3	3
Losonc	67.9	8.5	W	2	0	19	3	3
Ógyalla	65.7	11.9	W	0	0	22	7	7
Budapest	67.1	9.8	W	0	0	21	9	9
Herény	65.5	6.4	W	0	0	20	6	6
Keszthely	66.0	12.0	S	1	0	20	6	6
Pécs	67.3	10.2	SE	1	0	10	2	2
Zagrab	66.3	12.1	W	2	2	21	8	8
Fiume	66.7	11.5	W	4	4	22	12	12
Szeged	67.2	11.5	SE	2	0	19	7	7
Temesvár	68.8	7.9	SE	1	0	18	7	7
Nagyvárad	67.9	11.9	SE	3	0	19	5	5
Kolozsár	71.6	5.4	SE	0	0	18	3	3
Nagyszombat	70.1	5.0	SE	3	0	17	2	2
Szatmár	—	12.5	SE	1	4	17	11	11
Eger	—	8.6	SE	2	1	19	5	5
Arvavára	—	8.4	NE	1	1	14	6	6
Selmeczbánya	—	7.6	NE	1	1	13	2	2
Komárom	—	10.2	N	2	1	20	8	8
Magyaróvár	—	10.2	E	1	1	20	7	7
Sopron	—	7.8	NW	3	1	21	4	4
Eszék	—	9.0	SW	1	0	23	5	5
Girvanica	—	13.3	W	3	3	22	11	11
Dobozon	—	10.9	SW	1	1	19	8	8
Kecskemét	—	9.6	S	1	0	20	7	7
Oroszlána	—	9.1	SE	3	0	19	6	6
Arad	—	12.0	SE	5	0	19	10	10
Zsombolya	—	7.7	SE	2	0	19	5	5
Versecz	—	14.8	SE	2	0	21	11	11
Orsova	—	8.3	SE	4	0	20	6	6

EGYETÉRTÉS

politikai napilap.

Kiadóhivatal igazgató: PAJÓK MARYA S

Ajtók, ablakok

VASREDŐNYÖK, VASRÁCSOK, kapuk használtak és újak olcsón kaphatók!

Lefkovits Jakabnál Bpest. V., Korall utca 10 a nyugati pályaudvar közelében.

30 forint. Varrógépek

egy új világos csatlós Singer varrógép zárszekrennyel 5 évi időtartamra csakis SINGER A.

műgépésznel Budapesti, főzet Akacia-utca 55. Minden nemu varrógépek javítását legutányosabb árban elvállalom. Árjegyzék ingyen.

Butor
részletre is mélyen szállított árban kapható a Butor-Udvarban Budapest, VI., Edövis-u. 17. (Andrássy-ut csatlak.) Árjegyzék ingyen

A legkegyesebb részletfizetésre zongorát, pianinót, czimbalmot, hegedűt készpénzbeni áron a leg-utabb rendszerű bankhitel után kizárólag csakis Reményi vagy magyar bank szerződésén. Prospektus és árjegyzék ingyen. Budapest, Király-u. 50. szám.

ad 87836 szám. V-1.

Verseny tárgyalási hirdetmény.

A szigai átvágás alsó torkolatánál keletkezett medereltajulás megszüntetése céljából végrehajtandó munkálatokra — amelvek 7030 m³ földmozgósításból, 91850 m³ I. vagy II. oszt. vagy mindkét osztályú a vállalkozó által megállapítható arányban termelendő kőnek beszerzéséből, szállításából és beépítéséből, 12510 m³ rostált kőbánya terméknek termeléséből, szállításából és beépítéséből, továbbá 200000 m³ homok, kavics, agyag, tálgyag vagy iszapanyagoknak kiotrásából s elszállításából esetleg megfelelő elhelyezéséből állnak — a m. kir. földmívelésügyi ministerium I. emeleti tanácstermében 1908. évi október 2-án déli 12 órakor nyilvános zárt ajánlati versenytárgyalás fog tartatni.

A versenytárgyaláson az ajánlattevők, vagy azok képviselői jelen lehetnek. Az ajánlati feltételek, a tervek, továbbá a kötendő szerződés tervezete, valamint az annak kiegészítő részét képező általános és részletes feltételek a hivatalos órák alatt a zombori m. kir. földmívelésügyi hivatalnál megtekinthetők s ugyanott szerezhetők meg az ajánlati minta is.

Az ajánlatok — melyeket az ajánlati feltételek szerinti és az előírt minta használatával kell kiállítani — a fentjelzett nap délelőtti 11^{1/2} óráig a m. kir. földmívelésügyi ministerium házi pénztárában nyújtandók be.

Budapest, 1908. évi szeptember hó 11-én.

M. kir. földmívelésügyi miniszter.

A törvény követelményeinek megfelelő

Alföldi fehérkeresztes Sósborszesz

a legáltalánosabban kedvelt és nélkülözhetetlen háziszter, igen számos esetben kitünő szolgálatot tesz, mert

erősítő! üdítő! edző!

Barack-pálinka

közkedvelt ital.

Radial Elixir

kitünő gyomorkeserü páratlan hatása!

Gyártja:

az Alföldi Cognacgyár r.-társaság KECSKEMÉTEN.

Mindenütt kapható!

Tessék mindenütt csakis eredeti

Alföldi Cognacgyár Kecskeméti gyártmányt kérni.

SZÍNHÁZAK

Csütörtökön, 1908. szeptember 17-én

Nemzeti Színház

A kényeskedők

Vígjáték 5 felvonásban. Irtó Molléro.

Tartuffe.

Vígjáték 5 felvonásban. Irtó Molléro, fordította Ivánffy J. Pormellóné Helvay Alszeghy L. Orgon, férje Gál Náray Farkas A. Damsz Dársó Mihályfi Ivánfi Nagy J. Dorina Loyal Panlay Fűspóte Demlén Rendőrtiszt Mészáros

Kezdeté 7 órákor.

Vígyszínház

Az ördög.

Vígjáték 3 rész. Irtó Molnár F Hegedűs Varsányi Fenyesi G. Gazi Hegedűsné Győző Szerepny László

Kezdeté fél 8 órákor.

Királysínház

100 év múlva

Enekes, táncos. Irtó Martos Ferencz. Zenéjét összeállította Marthon Géza. N. Zajtay István Németh Baczur Gaszton Papir Tóth Thea Szilágyi Péter, hoteltulajdonos állatkerti igazg. Szabó Franco, Major, műnyszer, szerkesztő Szinnai Pavlicsek, Pribosok, Samu, szereposztó Rátkal Csizsérné Sasa Felesek polgármester, Dörögi Szabó Gy. Kék, Huszártipárny Raskó

Kezdeté fél 8 órákor.

Uránia színház

Régi jó idők

Kezdeté fél 8 órákor.

M. Kir. Operaház

Brankovics György

Szerbia desspotája. Eredeti dalmű 4 felvonásban. Zenéjét szerlette Erkel Ferencz

Brankovics Takács Lázár Szendrőy Székely György Kornai Hunyadi László D'Arcy H. Muhrad Arányi Mara Kaczer M. Fruzina Bertó M.

Kezdeté 7 órákor

Magyar színház

A császár katonái.

Dráma három felvonásban. Irtó Földes Imre. Karády István Vágó Garas Karády Zoltán Borostyán Karády Erzsébet Z. Molnár Schneller Lajos Z. Molnár Marjay István Róthay Szilassy Ernő Törzs Joasz Géza Csontos Saarossy Agost Vándori Keller Gyula Rátkay Szedlacsck János Papp Pintér István Tarnay Ferencz Körmeny

Kezdeté 1/3 órákor

Fővárosi nyári színház

Keserű mézeshetek.

Vígjáték 3 felvonásban. Kezdeté fél 8 órákor.

Apolló - Projektográf

TELEFON 68-39.

Japán tragédia.

A jó hazafi. Esküvő nehezségekkal.

Medvevadászat

Oroszországban.

Háladatosság. Katonai sportok. A szerelmes fényképész

A Nilus vidéke.

KEZDETE: 6 órákor

SIMPLON KÁVÉHÁZ

Esténként veszprémi KIS JANOSI

szigányszenekara hangversenyez.

Szolid családi találkozóhely!

Színházi vacsora. * József-körút 8. Népszínház-utca sarok.

Frenreisz István éttermei

VIII. József-körút 56 sz.

A szép terrazon kívül megnyitja a kellemes udvari kert-helyiség is. A kapunál külön bejárat. Kifünő ételek és italok. müncheni és udvari sör. Pielvelmes kiszolgálás

BEKETOW CIRKUSZ Városliget

Ma este, háromnegyed 8 órákor

Nagy Fényes Előadás.

«HELGOLAND»

Nagy kiállításos vízi némajáték 150 négyzetméter víz a cirkuszban. Fényes kivilágítás, utzijáték. 60 helyből álló ballékar, The 3 Stags halászbajánás molortörékpáron és az egész nagy műsor.

FŐVÁROSI ORFEUM

WALDMANN IMRE Igazgató. VI., Nagymező-u. 17

A borsos darab

Horst Julius egyfelvonásosa.

Közreműködnek:

Aalbachné, Sugár, Sztril, Aalbach és Baumann

Továbbá:

TARANTELLA

olasz ballett-egyveleg, Ballarini nővérek közreműködésével.

The 5 Violettas

akrobatikus silfidek.

Les Douseks. Anton Sattler. Perigni. Riediser. Philadelphia Lancashire Lads. Kosta. Maravillas stb. stb.

Az előadás kezdete 8 órákor

Jegyelővétel 10-1 és 3-6 óráig a nap-pali pénztárnál.

A télikeriben reggeltől 5 óráig VÖRÖS ELEK szigányszenekara hangversenyez.

Hull a haja? Petroleum-hajszesz-t.

Egy eredeti füveg ára 2 korona. Főzetőküldés helyi Gara Géza és Tsa drogeria. Bpest, VIII. József-körút 78. Tűzvesztő Arjegyzéket kérn.

Vértés-féle Sósorszesz Minden házban szükséges.

Valódi szegedi paprikát 1/2 kg. csinos édes nemes bádog dobozban és házilag tisztán tojással készített

szegedi tarhonyát

(4 1/2 kg.) küld 6 korona előzetes bektüldége mellett vagy utánvétellel KARDOS JAKOB Szeged. bérmentve termény-nagykereskedő.

IFJ. SCHULLER FERENCZ

nagyvendéglője VI. kerület, Andrássy - ut 39. szám. A szalmaözegek legkedveltebb étterme. Mérsékelt árak! * Kifünő kiszolgálás

Czimbalom kedvelők

Mielőtt bárhol czimbalmot vásárolnának, kérjenek Arjegyzéket a czimbalomkészítés elismert első szakértőjétől, ki minden tekintetben a legjobb világhírű szabadalmazott czimbalmokat készíti. Czimbalmok már 25 értől kezdve kaphatók, ugyanígy az összes hangszernek a legjobb minőségben. Számos kiállításán elsőrendű kitüntetés és elismerés a legjobb és szakértő munkáért.

Habits Antal Budapest, VII. kerület Erzsébet-körút 42. szám

Tévedés

kikerülése végett vásároljon óvszerkülönlegességet a GUMMI KIBALY-nál HATSCHEK N. Csakis: Budapest, Károly-körút 6. ARJEGYZÉK TITOKTARTASSAL INGYEN.

Kovács Gyula zongora-termel

Budapest, V. Ferenc-József-tér 5-6. Gresham-palota. Telefon 110-66. zongorák, pianók és harmonikumok legolcsóbb árban. Teljesen új hangszernek bérbeadása. Részlet és javító osztály. Zongora hangoltatás eszközökkel. Állandó képfelállítás eredeti képekben, és művészi reprodukciókban.

Női ruha divat-kelme eladás Oriasi készletünkben 120 cz. széles őszi angol kelmet méterenként 42 krtól kezdve a legfinomabb minőségű 2-3-4 írtig árusítunk. Rosenberg és Quitt női divat, szőnyeg és vászon árak nagy áruhaza. Budapest, VI. Király-utca 32. Telefon 528. Alapított 1895

Vadászoknak és turistáknak

nélkülözhetetlen, télen melegítő, nyáron hűsítő, lórv. védett NIMRÓD

meleg és hideg italtartó lapos bűrtök filozofel bélelve, közönséges üveggel, mely ugyanazon szolgálatot tesz, mint a drága

THERMOS PALACZK

a forró ital reggel beöntve, télen a legkellemesebb italt szolgáltatja egész nap és nyáron a behűtött ital nem melegszik meg benne egész nap. Továbbá THERMOS PALACZK védőtokok bőrből, filozofel bélelve saját találmányom, legolcsóbban kapható:

ACS LASZLÓ szilijgyártó. Ullői-ut 19. szám

HETI MŰSOR.

Table with columns for dates (Szeptember 18, 19, 20) and various theaters (Nemzeti Színház, M. kir. Operaház, Vígyszínház, Király Színház, Magyar Színház, Uránia, Főv. nyári színház) listing plays and actors.

FÜRÖDJÖN OTTHON!

Óvakodjunk értéktelen utáztatoktól, csakis a törvényileg védett „NORMAL CABINET“ a valódi!

„Normal Cabinet“

szoba-, gőz- és hőlég-fürdő.

Óvakodjunk értéktelen utáztatoktól, csakis a törvényileg védett „NORMAL CABINET“ a valódi!

Kiválóan hasznos rheuma, csúsz, köszvény, ischiás stb. betegségek teljes gyógyítására.

Egyszeri fürdés 5 fillérbe kerül.

A Normal Cabinet minden szobában felállítható és használat után összehajtható.

Árak: „A“ jelzésű bordeau bőrimitációból elegáns nickel-fűtőkészülékkel és szőnyegvédővel 130 korona
 „B“ jelzésű fekete „ „ „ „ „ „ 105 „

Havi 10 kor. részletfizetésre. Kézpénz fizetés mellett 10 százalék árengedmény.

Számos elismerő levél. Tessék prospektust kérni. Orvosok által ajánlva.
 Normal Cabinet szoba-, gőz- és hőlégfürdővállalat részvénytársaság, Budapest
 Vidéki vezérképviselők szerződtek. Rákóczi-út 9. Vidéki vezérképviselők szerződtek.
 Magyarországi vezérképviselő: FŐVÁROSI HITELBANK, Rákóczi-út 9.

THE GRESHAM

Elethbiztosító Társaság Londonban.
 ALAPÍTOTT 1843.

Nagyországi Igazgatóság Budapesten
 V., Ferencz József-tér 5-6. (saját palotában.)

Köt életbiztosításokat a legkülönbözőbb kombinációk szerint, előnyös díjak és feltételek mellett. A Gresham kötvényfeltételei kiválóan liberálisak.

Kölcsönök fedezetére szolgáló kötvényei azonnal nyújtanak fedezetet öngyilkosság vagy párbaj ugyszintén bírói ítélet folytán/beállott halál esetében.
 A kötvények megtámadhatlanok és el-évülhetlenek.

Vagyonállás 1907. december 31-én 235,857,564.25 K
 Ervényben levő biztosítások --- 600,000,000.---
 Biztosított feleknek kifizetett --- 564,528,685.95
 Magyar értékek, elhelyezett díjtartalék 26,174,020.28

Polgár Sándor

m. kir. szabad. nyert orvosi mű- és köztudás
 BUDAPEST
 VII. Erzsébet-körut 50.
 Legelőnyösebben beazerozbelők orvosi, sebészeti és betegápolási eszközök. Gumi árak, Suspensórium, Irrigátor-teszkendők stb. legújabb találmánya csász. és kir. szabad. Polgár-féle árkvások, has- és köldök kötések. Valódi francia különlegességek (óvazero-rek) Rézletes képes árjegyzék ingyen és bérmentve. Fenti címre tessék ügyelni.

Utazás ellen védve 1380. sz.

ISKOLAKÖNYVEK

az összes vidéki és budapesti iskolák, elemi, polgári fiú és leányiskolák, felsőbb leányiskolák, gymnásiumok, reál, kereskedelmi iskolák stb. számára kaphatók

SINGER ÉS WOLFNER
 könyvkereskedésben
 Budapest, VI. Andrassy-ut 10

A már 34 év óta a kerékpárvilágot uraló eredeti angol Helical Premier és The Champion

kerékpár-alkatrészeket

egész világon létező összes kerékpárokhoz, óriási forgalmunk következtében melyen leszállított nagyban eredeti gyári árban 30% árleszállítással szállítunk vidékre is bárhová

Láng Jakab és Fia kerékpár és alkatrész nagy kereskedők Ausztria-Magyarország legnagyobb, legrégibb és legmegbízhatóbb kerékpár raktára.

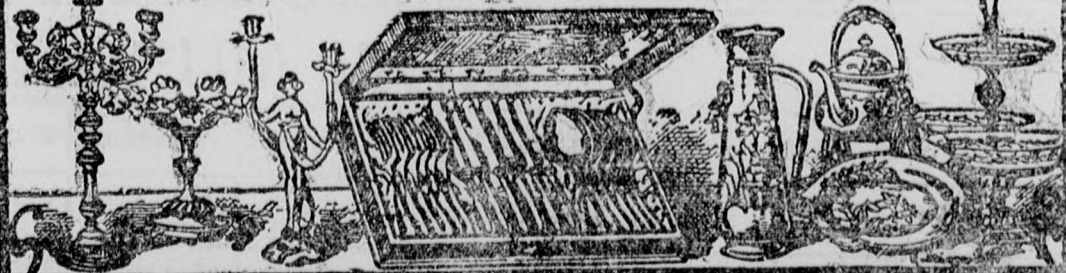
Budapest, VIII., József-körut 41.

Főközlét Baross-tér 4. és Eudán II., Margit-körut 6. — Díszárjegyzékünk 1000 kappal, kerékpár és alkatrészekről ingyen és bérmentve.

ÉLŐESZKÖZÖK

EZÜSTBÖL ÉS ALPACCA EZÜSTBÖL, DISZTÁRGYAK, ALKALMI AJÁNDÉKOK A LEGELÖNYÖSEBBEN

POLGÁR KÁLMÁN EKSZERTELEPÉN
 BUDAPEST, VII. Erzsébet-körut 29.sz.

VIDÉKI MEGRENDELÉSEKRE KIVÁLÓ GONDOT FORDÍTOK. ÁRJEYZÉK 2000 PÁJZSAL BÉRMENTVE KÜLDETIK.

Párisi világkiállítás «Grand Prix» 1900.
Kwizda-féle RESTITUTIONSFLUID
 mosóvíz lovak számára.
Egy üveg ára K 280.
 Az advari istállóknak továbbá a nagyobb katonai és polgári istállóknak több mint 40 év óta használatban, nagyobb strapák előtt és után való erősítésre és gyógyításra, az inak merevségénél stb. képesíti a lovat a legnagyobb munkabírási trainingban.
 A Kwizda-féle Restitutionsfluid csak akkor valódi ha a fenti védjeggyel van ellátva. — Védjegy, oszmikép és göngyölés törvényesen védve.
 Főraktár: TÖRÖK JOZSEF gyógyszerész, Budapest, VI., Király-utca 12. szám és VI., Andrassy-ut 28. szám.

Fényképező-gépek és Látcsövek részletfizetésre
 kaphatók
Aufrecht és Goldschmied
 optikai áruházában
 Budapest, VII. Rákóczi-ut 26. szám.
Árjegyzék ingyen!

Szállítási hirdetmény.

A polai cs. és kir. haditengerészeti arzenál anyagszer-szállítási biztosságra az 1908. év folyamán az alant jegyzett sorozatokra 1908. október 15 én délután 4 órakor a cs. és kir. haditengerészeti parancsnokságnál, a lepecsételve beérkezett ajánlatok felett nyilvános ajánlati tárgyalás fog tartatni.
 A szállítandó anyagszer a következő sorozatokba és csoportokba vannak beosztva:

I. sorozat	Deszkák és ragasztófa fenyőfából és vörösből.	XIII. sorozat	Rudak, tisztítópléh, verezépléh Muntz-aczéból.
II.	Festékek.	XIV.	Kaucuk-cikkok.
III.	Tisztító gyapot	XV.	Sárgarézrudak, pléhek és drótok.
IV.	Bőrnyűvek.	XVI.	Vékony zsinorfajták és más gyartmányok kenderből.
V.	Lenolaj.	XVII.	Rögzítetlen és kábel-szerűen vert kötél-fajták.
VI.	Fagyvü.	XVIII.	Zsinór kátrányozatlan kenderből.
VII.	Közönséges mosó szappan fagyvü és stearin gyertya.	XIX.	Pokrész.
VIII.	Sepró.	XX.	Hajlítható és szabaczellőrt-kötél.
IX.	Kele.	XXI.	Nyers kendertömők.
X.	Fa-szén.		
XI.	rézrudak sodronyok lemezek és szögek.		
XIIa.	Rúzsövek.		
XIIb.	Sárgaréz csövek.		

Az ajánlattevőnek szabadságában áll, hogy ajánlatát egy sorozatra vagy külön ajánlatok által több sorozatra vagy egyes csoportokra tegye meg.
 A közelebbi általános és részletes szerződési feltételek, a szállítandó anyagszer jegyzéke és ajánlati minta a cs. és kir. közös hadügyminiszterium tengerészeti osztályánál, Iroda igazgatóságánál Bécsben, a cs. és kir. haditengerészeti parancsnokságánál Pólaban és ker. parancsnokságnál Triestben, a kereskedelmi iparkamernaknál Bécsben, Budapesten, Prágában, Pilsenben, Reichenbergben, Egerben, Budweisban, Bünben, Graczb n, Lajbachban, Klagenfurtban, Triestben, Zárában, Zágrábban, Fiumében, Debreczenben, Kolozsvárott, Brassóban, Pésett, Szegeden és Pozsonyban a villachi városi előlároságnál, az V. sorozatra (faolaj) vonatkozólag a polai, capo d'istriai piranci parenzói, roignoi, spalato, raguzai, catarói és castel uvoivi előjáráságnál megtekinthetők és megszereshetők.
 A szállítandó anyagszerből, a mennyiben a egyes cikkek természetétől megengedi, a haditengerészeti arzenál parancsnokságnál Pólaban és a tengerészeti osztályparancsnokságnál Budapesten egy mintagyűjtemény van felállítva, mely az érdeklődőknek megtekintés czéljából rendelkezésre áll.
 Szobeli felvilágosítások is nyerhetők a fent elosorolt cs. és kir. tengerészeti hatóságnál.
 Póla, 1908. szeptember havában.
A cs. és kir. tengerészeti arzenál parancsnoksága.

A m. kir. szabadalm.
Osztály-sorsjáték
TÖRÖK
 Fő-és Záró-huzása
 f.é.szeptember 22-től
 f.é.október 22-ig

VI. oszt. sorsjegyek árai:
 melyek a V. osztályban játszottak
 1/1 sorsjegy 24.- K.
 1/2 sorsjegy 12.- K.
 1/4 sorsjegy 6.- K.
 1/8 sorsjegy 3.- K.

VI. osztályu vételár:
 (új vevők részére)
 1/1 sorsjegy 160.- K.
 1/2 sorsjegy 80.- K.
 1/4 sorsjegy 40.- K.
 1/8 sorsjegy 20.- K.

A XXII. sorsjátékban rövid idő alatt
11 millió 940.000 korona
 készpénz lesz kisorsolva
Török A. és Tsa bankház r.-t. Budapesten.
 Legnagyobb osztálysorsjáték-üzlet.
 Központ: Szervita-tér 3/c. (Török-palota.)
 Fiókok: Vaczi-körut 4. sz. Teréz-körut 46. sz.

BRÁZAY SOSBORSZESZ
 A LEGJOBB

NÉI KÖLÖZ-HETETLEN HAZISZER
 KAPHATÓ MINDENÜTT.

ÓVAKODJUNK ERTEKTELEN UTÁNZATOKTÓL!

Pontos és legjobb
ÓRÁK
 5 évi jótállás mellett.
 Arany és ezüst ókszerok, evő-eszközök, nászajándékok
részletfizetésre is.
 Javításokra és vidéki megrendelésekre különös gondot fordítok.
 Árjegyzék 2000 rajzzal ingyen és bérmentve.
POLGÁR KÁLMÁN
 műorás
 Bpest, Erzsébet-körut 29. sz. I. em.

